

Vznik a vývoj skautských organizací v Liberci a okolí od roku 1920 po současnost

Diplomová práce

Studijní program:

N7503 Učitelství pro základní školy

Studijní obory:

Učitelství dějepisu pro 2. stupeň základní školy

Učitelství občanské výchovy pro 2. stupeň základní školy

Autor práce:

Bc. Lukáš Koula

Vedoucí práce:

PhDr. Michal Ulvr, Ph.D.

Katedra historie



Zadání diplomové práce

Vznik a vývoj skautských organizací v Liberci a okolí od roku 1920 po současnost

Jméno a příjmení: **Bc. Lukáš Koula**
Osobní číslo: P13000785
Studijní program: N7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obory: Učitelství dějepisu pro 2. stupeň základní školy
Učitelství občanské výchovy pro 2. stupeň základní školy
Zadávací katedra: Katedra historie
Akademický rok: 2013/2014

Zásady pro vypracování:

Cílem diplomové práce je na základě studia a analýzy primárních i sekundárních pramenů a literatury, analyzovat působení skautů v Liberci a jeho širším okolí, zhruba tedy na území dnešního Libereckého kraje. Konkrétně se práce zabývá vznikem a vývojem vybraných skautských středisek v Liberci a jejich působením v průběhu daného období. Ústřední prameny poznání budou v tomto případě představovat skautské kroniky a metoda orální historie. Sekundárním cílem bude konfrontovat získané informace s obrazem skautských hnutí v regionálních médiích. Získané poznatky budou také komparovány s dostupnou odbornou literaturou a následně kriticky zhodnoceny.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce:

Jazyk práce:

tištěná/elektronická
Čeština



Seznam odborné literatury:

BŘEČKA, Bruno: Kronika československého skautského hnutí do roku 1990, 2. dopl. vyd. Brno, Brněnská rada Junáka 1999.

JANKA, Otto: Čas skautů, Pelhřimov: nová tiskárna 2009.

LEŠANOVSKÝ, Karel: Se štítem a na štítě: Nezradili skautský slib:

Zpráva o tom, jak českoslovenští skauti a skautky čelili komunistické zvěři a jak za to byli odměňováni, 1. vyd. Praha, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu 2000.

MAKÁSEK, Ivan: Kluci z Dakoty. Příběhy z období ilegálního skautingu 1957 – 1968, Praha: Ostrov 2003

MAREŠ, Jan: Junák v Liberci v letech 1920-1952, SOČ 2006/2007, Liberec 2007.

POLEDŇÁK, Alois: Skauting ve službách podněcovatelů války, Praha: Mladá Fronta 1953

SANTORA, Roman, et. al.: Skautské století: Dobrodružný příběh 100 let českého skautingu, 1. vyd. Praha, Junák – TDC 2012.

ZACHARIAS, Jiří a kol.: Soudní proces s tzv. ilegálním ústředím Junáka aneb Karel Průcha a spol., Praha: ÚDV 2005.

Vedoucí práce:

PhDr. Michal Ulvr, Ph.D.
Katedra historie

Datum zadání práce:

30. dubna 2014

Předpokládaný termín odevzdání:

4. května 2015

L.S.

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

doc. PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci jsem vypracoval samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Jsem si vědom toho, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má diplomová práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědom následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

8. července 2021

Bc. Lukáš Koula

Poděkování

Úvodem bych rád poděkoval vedoucímu práce PhDr. Michalu Ulvrovi PhD. za jeho postřehy, cenné rady a vstřícný přístup při tvorbě diplomové práce. Také bych na tomto místě rád poděkoval všem, kteří mě podporovali, zejména tedy své rodině za poskytnutí prostoru a podpory. Na závěr bych rád poděkoval všem skautům a skautkám, kteří mi pomohli se shromažďováním materiálů a také svým junáckým vedoucím, kteří ze skautingu udělali důležitou součást mého života.

Abstrakt v českém jazyce

Práce pojednává o historii skautingu v českých zemích od roku 1920 do současnosti, konkrétně se práce věnuje historickému vývoji v Liberci a blízkém okolí.

Práce je členěna do dílčích etap a koresponduje s významnými mezníky historického vývoje skautingu v naší zemi. Dále se snaží zachytit okolnosti související se vznikem a vývojem skautingu v důležitých etapách skautského hnutí.

První kapitola se stručně věnuje historii českého skautingu chronologicky podle jednotlivých časových období. V další kapitole, jež se stala stěžejní pro tuto práci, se zaměřuji na vývoj a historii skautingu v Liberci a okolí, a to od úplných počátků až po nástin dnešního stavu. Práce popisuje čtyři zásadní období skautského vývoje ve vybraném regionu. První období mapuje počátek skautingu v Liberci od raných počátků. Konkrétně se zaměřuje na období od roku 1920 do začátku druhé světové války. Druhé období sleduje poválečná léta až do zákazu skautingu komunistickou garniturou. Zde se práce zaměřuje především na poválečnou dobu v letech 1945 až 1950. Ve třetím období přináší práce pohled na znovuoobnovení skautingu v Liberci po pražském jaru. V poslední části nalezneme pohled na dobu po sametové revoluci s nástinem dnešního stavu.

Nejstarší informace byly čerpány z dochovaných archivních materiálů, spisů, pamětí a kronik jednotlivých skautských oddílů. Důležitým zdrojem informací se rovněž stala dobová periodika a novinové články. Také bylo čerpáno z almanachů zpracovaných skautskými pamětníky. Novější data se opírala o současnou literaturu, zprávy krajských a okresních rad, dat poskytovaných samotným Junákem a v neposlední řadě vzpomínkami pamětníků.

Klíčová slova: Vývoj skautingu v Liberci a okolí, zákaz činnosti, obnova junáka v Liberci

Abstrakt v anglickém jazyce

The thesis deals with the history of scouting in the Czech lands from 1920 to the present day, specifically the historical development of Liberec and its surroundings.

The work is divided into partial phases and corresponds with important milestones in the historical development of Scouting in our country. The first chapter is briefly devoted to the history of Czech scouting chronologically according to the individual time periods. In the next chapter, which has become crucial to this thesis, I focus on the development and history of Scouting in Liberec and its surroundings, from the very beginnings to an outline of the current state. The thesis describes four major periods of Scouting development in the selected region. The first period describes the beginning of Scouting in Liberec from the early beginnings. Specifically, it focuses on the period from 1920 to the beginning of the Second World War. The second period describes the post-war years up to the prohibition of scouting by the communist regime. Here the work focuses primarily on the post-war period from 1945 to 1950. In the third period, the thesis presents a look at the revival of scouting in Liberec after the Prague Spring. In the last part, we find a look at the period after the Velvet Revolution with an outline of the current situation.

The oldest information was drawn from surviving archival materials, writings, memoirs and chronicles of individual scout troops. Periodicals and newspaper articles were also important sources of information. It was also drawn from almanacs compiled by Scout memorials. More recent data was based on contemporary literature, reports of regional and district councils, data provided by the Scouts themselves, and last but not least, the recollections of those who remembered them.

Key words: history of scouting in Liberec, the historical development of Liberec and its surroundings

Obsah

Úvod	10
Kritika pramenů a literatury	13
Základní informace o skautském hnutí	16
Principy a poslání skautingu	16
Skautský slib a zákon	17
Skautské heslo, kroj a pozdrav	19
Věková hierarchie a organizační struktura Junáka	20
Nástin historie skautingu v českých zemích od jeho počátků do současnosti	22
Vývoj skautingu v Čechách do roku 1918	22
Vývoj skautingu v Čechách od roku 1918 do roku 1945	25
Vývoj skautingu v Čechách od roku 1945 do roku 1968	26
Vývoj skautingu v Čechách od roku 1968 do současnosti	26
Skauting v Liberci a okolí	28
Období 1920–1938	29
Chlapecké oddíly	29
Dívčí oddíly	34
Vlčata	38
Odhadovaný počet členů v oddílech	39
Období 1945–1950	41
Chlapecké oddíly	44
Dívčí oddíly	54
Vlčata	56
Světlušky	61
Roveři a oldskauti	62
Odhadovaný počet členů v oddílech	66
Politický proces s Libereckými skauty v roce 1952	69
Období 1968–1970	72
Chlapecké oddíly	74
Dívčí oddíly	77
Období 1990 – do současnosti	79
Stručná historie vybraných libereckých středisek	83
Počet členů Junáka v Liberci	88
Závěr	91
Seznam zkratk	93
Seznam pramenů	94

Použitá literatura	96
Online zdroje:	99
Přílohy	100

Úvod

Největší motivací pro zvolení tématu této práce se pro mě stala shoda dvou okolností. První z nich byl zájem o historii a tou druhou, podstatnější, bylo mé dlouhodobé členství v organizaci Junák – Český skaut. Skauting umožňuje různou kombinaci své seberealizace, poznání a poskytuje pevné vazby mezi přáteli od útlého věku, stejně tak jako propojení člověka s přírodou, kterou organizace propojuje s účinnou výchovou dětské a mládežnické populace.

V diplomové práci jsou zachyceny historické souvislosti vzniku hnutí v tehdejší Československu. V první kapitole jsem se snažil stručně popsat základy organizační struktury Junáka, jeho principy a poslání. Další kapitola se zabývá stručným vývojem skautingu v českých zemích přes zákazy této organizace až doposud. Toto obecné pojednání má za úkol nastínit situaci, jež panovala v českých zemích a je zde uvedena pro lepší pochopení souvislostí vzniku skautského hnutí v Liberci a okolí.

Právě vývoj skautingu ve zmíněné oblasti se stal hlavním tématem této práce. Ve třetí kapitole je práce členěna do čtyř období, která jsou rozdělena právě zákazem skautingu nacisty v roce 1940 a následně zákazy od komunistické strany. V práci jsem se primárně zaměřil na vznik a vývoj této organizace přímo v Liberci. Při popisu skautské historie jsem vycházel především z archivních materiálů a kronik, jakožto i ze vzpomínek skautských pamětníků. V práci se podařilo shromáždit dostatek materiálů pro první dvě období. Dokumenty v období 1968–1970 byly k dispozici pouze v omezeném množství a zmapování této části historie je založeno především na zápisech z kronik a svědectvích pamětníků.

Práci jsem se ve zmíněné lokalitě snažil strukturovat chronologicky od počátku vývoje skautského hnutí. Také byla primárně popsána historie v Liberci, neboť zde jsou počátky skautingu nejvýznamnější a vývoj v tomto městě určoval směr fungování ve všech přilehlých oblastech.

Analýza historických událostí se opírá o významné mezníky politického vývoje, které měly zásadní vliv na činnost organizace, neboť přinesly násilné přerušení činnosti. V práci se i okrajově zmíním o procesu, který probíhal s libereckými skauty v rámci tehdejších politických kauz.

V nejvyšší možné míře jsem čerpal z dostupných historických zdrojů. Na základě toho se domnívám, že popis historických skutečností se přibližuje realitě, jak jen to bylo možné, a to navzdory chybějícím archivním a písemným materiálům.

Primárním cílem diplomové práce bylo na základě studia a analýzy primárních i sekundárních pramenů a literatury analyzovat působení skautů v Liberci a jeho okolí od jeho vzniku v roce 1920 přes zákazy skautingu až do současnosti, a to se zaměřením na vybraná střediska či oddíly v dané oblasti.

Úkoly práce spočívaly především v detailní obsahové analýze všech dostupných písemných, fotografických a filmových pramenů, jakožto i dobových periodik, literatury k danému tématu a vzpomínek pamětníků. Práce také nastiňuje historii skautingu v českých zemích, která je důležitá k pochopení souvislostí při vzniku Junáka v jednotlivých částech českých zemí, zasazenou do určeného časového období. Primárním úkolem bylo stručně zpracovat historii skautského hnutí v Liberci a okolí, k čemuž pomohlo porozumění dochovaným dobovým fotografiím, obrázků a úředních listin.

Předmět diplomové práce je z územního hlediska primárně zasazen do dnešního správního okolí Liberce a v nejobecnějším a nejstručnějším popisu na celou Českou republiku. Z časového hlediska je předmět práce zaměřen na období od počátku vzniku skautingu v Liberci až do opětovného vzniku středisek po roce 1990. Věcné hledisko práce je zaměřeno na oficiální skautské hnutí a jeho vzdělávací dopad na děti a mládež.

Práce se také zaměřila na detailní obsahovou analýzu dostupných zdrojů související s vývojem skautského hnutí v Liberci a okolí. Dále byl použit synchronní přístup umožňující řazení do dílčích podkapitol dle jednotlivých historických milníků, jak se postupně vyvíjely a následovaly chronologicky za sebou. Práce byla periodicky vymezena vývojem v čase pomocí progresivní metody. Tato metoda slouží k popisu minulosti od ucelených jednotlivých událostí, jak po sobě následovaly od nejstarších k nejnovějším. Dále byly použity standardní historické metody.

Práce je výrazně ovlivněna dokumentačním charakterem a byla věnována maximální pozornost na zpracování všech dostupných souvztažných písemných, fotografických a filmových pramenů, dobových periodik, literatury, map, vzpomínek pamětníků a internetových zdrojů.

Kritika pramenů a literatury

V diplomové práci je věnováno úsilí rozboru všech dostupných pramenů, které s daným tématem souvisí, k čemuž přispívá i teoretický charakter této práce. Cíleně je práce zaměřena na historii skautingu v Liberci a okolí, a proto bylo vynaloženo zvýšené úsilí na nalezení historických pramenů z této oblasti. Základním zdrojem informací pro vypracování práce se staly archivní materiály jednotlivých skautských oddílů a různé související dokumenty, jako jsou například almanachy, vzpomínky, paměti apod. Většina nalezených materiálů není smysluplně uspořádaná a řazená. Přesto se tato práce pokouší zaznamenat získané informace chronologicky dle jednotlivých období vývoje Junáka v českých zemích.

Pro zpracování úvodní kapitoly popisující historii českého skautingu se hlavním zdrojem stala bibliografie vydaná ke stoletému výročí skautingu s názvem *Skautské století*.¹ V této publikaci jsou přehledně zpracována jednotlivá historická vývojová období. Je zde stručně a přehledně nastíněn vývoj organizace ve světě a v českých zemích, ale i to, jaký měla vyvíjející se politická situace vliv na vývoj junáckého hnutí.

Pro potřeby předválečného vývoje v prvním období jsem využil publikaci *Historie skautingu*², která podává ucelený a chronologicky uspořádaný pohled nejen na příčiny, ale i důsledky vzniku Junáka. Dalším významným dílem byla kniha od zakladatele skautingu Antonína Benjamina Svojsíka *Základy Junáctví*³, kde jsou taktéž popsány počátky a důvody vzniku skautingu v Čechách a rovněž nám podává ucelený pohled na principy a poslání skautské organizace. V publikaci autor popisuje okouzlení anglickou Baden-Powelovskou výchovou⁴ a aplikuje jeho příručku do podmínek českého Junáka. Zásadní historické momenty ovlivňující vývoj hnutí jsou dále popsány v *Průvodci dějinami skautingu*.⁵ Objevují se zde i požadavky na charakterové vlastnosti vůdčích typů ve skautských oddílech a střediscích.

Jedním z výrazných pomocníků při tvorbě práce se stala celá řada metodického

¹ ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta-Junák, 2012.

² LEŠANOVSKÝ, K., NOSEK, V., *Historie skautingu: edice Vůdcovská zkouška*. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR, 1999.

³ SVOJSÍK, Antonín Benjamin. *Základy junáctví*. 3. vyd., Merkur: 1991.

⁴ Viz POWELL, Robert B. *Scouting for Boys*. Oxford: Oxford University Press, 2004.

⁵ HANZÍK, Vratislav, *Průvodce dějinami skautingu*. Hradec Králové, Praha: Karolinum, 1997.

materiálu, který byl zpracován jako teoretický podklad pro aplikaci skautské výchovy v praxi. Jednou z těchto publikací byly knihy od Václava Břicháčka, jenž byl významnou junáckou osobností, společně s Milošem Zapletalem zpracovali na dvě stovky odborných publikací. Zejména můžeme zmínit knihy *Skautskou stezkou*,⁶ která je základní příručkou pro skauty a skautky. Další knihy tohoto autora použité při tvorbě této práce jsou *Poselství skautské výchovy*⁷ a *Setkání, vzpomínky, stopy*⁸. Stejně tak důležité se staly i publikace z edice *Skautské prameny*, na níž se ve velké míře podílel Miloš Zapletal⁹, který byl jedním z výrazných představitelů a popularizátorů hnutí působících v Liberci.

Pro stěžejní kapitoly diplomové práce, zabývající se historií skautingu v Liberci a okolí, se staly významným informačním zdrojem archivní dokumenty pamětníků, kroniky, dobová periodika, zápisy ORJ a KRJ, jakožto i almanachy. Z nich můžeme jmenovat například *vzpomínky Václava Drbohlava*¹⁰, které se podrobně zabývají historií skautingu od jeho vzniku až do roku 1952. V tomto dokumentu je podrobně zaznamenána historie jednotlivých oddílů v dané oblasti a popisuje skautskou činnost a fungování hlavních činovníků a vůdců. Práce se také okrajově zabývá procesem s libereckými skauty, který ve své diplomové práci zpracovávala Iva Krupauerová¹¹. Ta ve své studii přináší podrobný popis událostí, které nastaly v roce 1952, jakožto i co jim předcházelo a jaké měly následky pro skautské hnutí v dalším období.

⁶ BŘICHÁČEK, Václav, *Skautskou stezkou: Základní příručka pro skauty a skautky*. Praha: Junák — svaz skautů a skautek ČR 1998.

⁷ BŘICHÁČEK, Václav, *Poselství skautské výchovy*. Praha: Junák — svaz skautů a skautek ČR 1998.

⁸ BŘICHÁČEK, Václav, *Setkání, vzpomínky a stopy*. Praha: Junák — svaz skautů a skautek ČR 1998.

⁹ Viz JIRÁSEK, Ivo; *ZET – Miloš Zapletal pět životů*, Olomouc 2010.

¹⁰ DRBOHLAV, Václav: *Drobečky z historie skautingu na Liberecku*, Liberec 1994–2004 sebrané spisy.

¹¹ KRUPAUEROVÁ Iva, *Politické procesy 50. let 20. století v Československu – Kauza Jaroslav Tomsa a spol.*, TUL diplomová práce 2013.

V krátkém období fungování mezi lety 1968–1970 se hlavním zdrojem staly vzpomínky pamětníků, a to především *Václava Cvrčka*¹² a *Miloslava Nevrlého*¹³, jakožto i zápisy v kronikách jednotlivých oddílů. Při nastínění vývoje nám dále informace poskytla kniha *Zet - Miloš Zapletal*¹⁴, ve které najdeme informace o skautské a publikační činnosti Miloše Zapletala, významného libereckého junáckého představitele.

K událostem po pražském jaru jsem také použil jako hlavní zdroj informací publikaci *Skautské století*¹⁵, která se tímto obdobím zabírá. Údaje jsou zde řazeny přehledně a chronologicky.

Tato kniha se také zabývá důsledky vzniku skautského hnutí po roce 1990. Pro toto poslední období se kromě výše zmíněné publikace staly dalším důležitým zdrojem *skautská otevřená data*¹⁶, kde jsou zaznamenány přesné počty členů v jednotlivých oddílech a střediscích. Významným zdrojem pro všechna období, z nichž bylo čerpáno, byl soubor periodik. Jednalo se zejména o periodika *Naše Hory*¹⁷, *Stráž Severu*¹⁸ a *Vpřed*¹⁹.

¹² Paměť národa, *Vladimír Cvrček* [online]. [vid. 13. 6. 2021], dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/cvrcek-vladimir-1939>.

¹³ Paměť národa, *Miloslav Nevrlý* [online]. [vid. 11. 6. 2021], dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/nevrlý-miloslav-1933>.

¹⁴ JIRÁSEK, Ivo; *ZET – Miloš Zapletal pět životů*, Olomouc 2010.

¹⁵ ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta-Junák, 2012.

¹⁶ *Skautská otevřená data* [online]. [vid. 11. 4. 2021]. Dostupné z: <https://opendata.skaut.cz/data-ke-stazeni/>.

¹⁷ *Naše Hory: časopis Československé strany socialistické pro severní Čechy*. Liberec. 1919–1933.

¹⁸ *Stráž severu: deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, 1944–1952.

¹⁹ *Vpřed: okresní noviny Národní Fronty a ONV v Liberci*. Liberec, 1960–1990.

Základní informace o skautském hnutí

Principy a poslání skautingu

Základním posláním skautského hnutí je rozvíjet člověka za pomoci určitých metod přiměřeným věku, zájmům a potřebám mládeže tak, aby byl připraven na každodenní složité situace a orientoval se v dění ve světě. Jedná se také o životní styl, který pomáhá k vytváření pozitivních vztahů mezi lidmi od dětského věku až po dospělost. Jedním ze základních cílů je naučit svěřence dodržovat základní životní pravidla, umět mezi sebou spolupracovat a vzájemně si pomáhat.

Snaží se formovat skauty jako čestné, spolehlivé a vytrvalé osobnosti, které nejsou lhostejné k povinnostem a hodnotám dané společností. Základním principem je zlepšování sama sebe a potažmo i celé společnosti. Jedná se o odpovědnost člověka ke společnosti v různých formách. Skauting klade důraz na podporu bratrství, vzájemné porozumění a lásku mezi všemi lidmi bez rozdílu rasy, pohlaví či věku.²⁰ Každý skaut by se měl zasadit o to, aby byl pro ostatní příkladem, byl jim prospěšný, snažil se jim pomoci, ale také aby byl hrdý na svou vlast a byl jí věrný. Tímto myslíme věrnost ve smyslu podpory míru, vzájemné spolupráce a porozumění. Pro každého junáka by mělo být samozřejmostí úcta ke všem lidem, neboť lidská důstojnost je primárním požadavkem pro život ve společnosti. Dále by každý člen hnutí měl dbát na ochranu přírody a vytvářet vzájemně propojený celek mezilidských vztahů, kde je každý člen důležitou a nedílnou součástí. Každý skaut by měl také udržovat rovnováhu a soulad s přírodou a dbát na rozvoj osobnosti a sebe sama. Skauting učí rozpoznat vlastní přednosti i nedostatky a snaží se o jejich rozvoj, díky čemuž posouvá a rozvíjí silné stránky člověka. Také učí, že je nutné za svá rozhodnutí, jednání a činy přijmout plnou zodpovědnost z nich vyplývající.

K naplnění těchto cílů mají skauti a skautky k dispozici skautský zákon a slib. Jedná se o základní nástroj k formulaci výše zmíněných principů, díky nimž by si dospívající člověk měl uvědomit souvislost mezi skautskými principy a následně tyto principy rozvíjet a to jak sebevýchovou, tak ve výchově ostatních.²¹

²⁰ LEŠANOVSKÝ, K., NOSEK, V. (1999). *Historie skautingu: edice Vůdcovská zkouška*. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR, 1999.

²¹ Více: tamtéž s. 29.

Skautský slib a zákon

Vykonání skautského slibu je pro všechny členy hnutí posvátným a velmi důležitým aktem v jejich junáckém životě. Formulace slibu na české poměry nebyla jednoduchou záležitostí a nestačilo pouze přeložit anglickou verzi. Závazné a konečné znění bylo ustanoveno v roce 1921. Slib měl následující znění: *Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe milovati svou vlast, Republiku československou, a sloužiti jí věrně v každé době, plniti povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské, duši i tělem býti hotov (a) pomáhat bližnímu.*²² Tato verze v průběhu doby prošla několika drobnými změnami mezi lety 1968–1970, kdy byla po dlouhé odmlce znovu zahájena činnost Junáka.

Tehdejší náčelník Junáka Rudolf Plajner, který byl u počátku obnovy slibu, změnil jméno státu z původního na Československou socialistickou republiku. Je nutné zmínit, že mnoho vůdců však zůstalo věrno původnímu názvu Československé republiky. Další změny nastaly až po roce 1989, kdy se vedly diskuze o duchovním rozměru. V roce 1992 byl tedy slib změněn do současného znění se začleněním tohoto duchovního rozměru následovně²³: *Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe sloužit nejvyšší Pravdě a lásce věrně v každé době, plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské, duši i tělem být připraven pomáhat vlasti i bližnímu.*²⁴ Věřící skauti mohou slib zakončit prosbou: K tomu mi dopomáhej Bůh.

²² LEŠANOVSKÝ, K., NOSEK, V., *Historie skautingu: edice Vůdcovská zkouška*. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR, 1999. s. 29.

²³ Více: ZAJÍC, Václav, *Kdo jsem*. Praha: Tiskové a distribuční centrum 2008, s. 89.

²⁴ BŘICHÁČEK, Václav, *Skautskou stezkou: Základní příručka pro skauty a skautky*. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR 1998, s. 23.

Skautský zákon ukazuje směr, jak uspět při putování člena hnutí na jeho životní cestě. Díky tomuto desateru předává skauting dětem určitý žebříček hodnot, které by měly dodržovat a mohly se stát dobrými lidmi a potažmo skauty. Jedná se o definici skautského chování. Konečné znění skautského zákona z roku 1921 zní takto²⁵:

- Skaut je pravdomluvný.
- Skaut je věrný a oddaný.
- Skaut je prospěšný a pomáhá jiným.
- Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta.
- Skaut je zdvořilý.
- Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských.
- Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců.
- Skaut je veselý myslí.
- Skaut je spořivý.
- Skaut je čistý v myšlení, slovech i skutecích.

Po druhé světové válce na základě prožitých krutostí a hrůz se uvažovalo o změně některých ustanovení. Konkrétně se jednalo především o první bod, neboť se během války ukázalo, že pravdomluvnost vůči okupantům nebylo možné dodržovat, jelikož by byla považována za zradu vlasti. Stejně tak se hovořilo i o věrnosti a oddanosti státnímu zřízení. Zákon nakonec zůstal v téměř původní podobě a změnou prošel pouze devátý bod, kdy archaický výraz byl nahrazen slovem hospodárný. Valný sněm Junáka toto znění skautského zákona schválil na svém zasedání v roce 1992 a je platný dodnes.²⁶

²⁵ LEŠANOVSKÝ, K., NOSEK, V., *Historie skautingu: edice Vůdcovská zkouška*. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR, 1999. s. 36.

²⁶ Tamtéž.

Skautské heslo, kroj a pozdrav

Skautští představitelé se od počátku snažili zakořenit v mládeži pomoc všem lidem dobré vůle, a proto vzniklo pro skauty heslo ve znění *Bud' připraven!* a zároveň i denní příkaz *Alespoň jeden dobrý skutek denně*. Základním principem, kterého chtěl Svojsík tímto dosáhnout, bylo přichystání skautů na nečekané situace v každodenním životě a také, aby se pomoc druhým stala nedílnou součástí jejich poutí životem. Zákon, heslo a slib jsou hierarchicky uspořádaným systémem. Díky těmto pilířům se český skauting mohl zařadit do světového skautského společenství.²⁷

Jedním ze základních vizuálních znaků junáků je skautský kroj. Základem se stala košile, na které je umístěna celá řada nášivek a odznaků. Podle typu těchto doplňků se ostatní mohou dozvědět celou řadu informací. Vlčecí a světluščí kroj se od skautů odlišuje pouze barvou šátku, která je žlutá. Také mají vlastní slibový odznak. Umístění tohoto odznaku je ve středu nad levou kapsou.²⁸ Suchozemští skauti mají košile v pískové barvě, hnědý šátek a měli by mít hnědé kalhoty či sukni dle domluvy v oddílu. Kroj vodních skautů je v modré barvě. Na levém rukávu se nachází číslo oddílu a domovenka s označením sídla oddílu, dále se zde nachází případný družinový znak a funkce v oddílu či středisku.²⁹ Na pravém rukávu se nosí složené zkoušky, takzvané. odborky.³⁰

Skautským pozdravem se rozumí zvednutí pravé ruky otočenou dlaní směrem vpřed. Palec před dlaní překrývá malíček a zbylé tři prsty míří vzhůru nebo na čelo hlavy.³¹ Překrytí prstů symbolizuje ochranu slabšího silnějšími a kruh mezi těmito prsty vyjadřuje přátelství skautů a skautek na celém světě. Zvednuté prsty vyjadřují tři skautské principy, tři části skautského slibu a tři věkové kategorie.³² Toto gesto používají skauti na celém světě. Jako formální způsob pozdravu je podání specifické podání ruky, pro které je rovněž důležitá symbolika. Skauti si mezi sebou podávají levou ruku, jakožto tu, která je blíže k srdci, a propletené zaklesnuté malíčky symbolizují pevnost přátelství. Zbylé prsty mají podobný význam jako u skautského pozdravu.³³

²⁷ Více: BŘICHÁČEK, Václav, *Skautskou stezkou: Základní příručka pro skauty a skautky*. Praha: Junák — svaz skautů a skautek ČR 1998, s. 22.

²⁸ Viz příloha vlčecí kroj

²⁹ Viz příloha skautský kroj

³⁰ Více: POWELL, Robert B., *Vlče, skaut, rover*. Liberec: Skauting 1993, s. 213–214

³¹ Viz příloha skautský pozdrav

³² Více: BŘICHÁČEK, Václav, *Skautskou stezkou: Základní příručka pro skauty a skautky*. Praha: Junák — svaz skautů a skautek ČR 1998.

³³ BŘICHÁČEK, Václav, *Skautskou stezkou: Základní příručka pro skauty a skautky*. Praha: Junák — svaz skautů a skautek ČR 1998, s. 98.

Věková hierarchie a organizační struktura Junáka

Junák má svá pravidla i ve věkové hierarchii členů. Každý program je přizpůsobován určené věkové kategorii. Menším chlapcům, kteří ještě nemohou vstoupit ke skautům, se říká vlčata, dívkám světlušky. Hlavním motivačním prostředkem v této věkové kategorii by mělo být stát se skautem nebo skautkou. Již v tomto věku jsou seznamováni se základními principy, čímž je nošení kroje, znalost skautských zákonů, slibu a pozdravu a taktéž znalost jejich významu.³⁴

Anglické slovo scout se dá do češtiny přeložit jako zvěd. V dřívějších dobách se jednalo o odvážné vojáky, kteří byli vybíráni díky bystrosti, odvaze a schopnostem. Dokázali přežít ve volné přírodě, džungli, měli výborný orientační smysl, odvalu a sílu a dokázali čelit bezprostřednímu nebezpečí a pomoci bližnímu v nouzi. Díky adaptaci na dnešní způsob života se stává skauting užitečným pro každý způsob a období života.

Slovem rover dnes nazýváme mladé skauty, kteří dokáží vést pestrý a všestranný program a ovládají táborové dovednosti od stavby stanu, rozdělení ohně, čtení mapy apod. Cílem roverského jednání je bratrství a služba jiným lidem, aby se z nich stali šťastní a uvědomělí občané. Pro dívky se užívá označení rangers. Heslo této skupiny kromě klasického Bud' připraven je Sloužím!³⁵

V současnosti se uznává toto věkové členění³⁶, které si však může každý oddíl přiměřeně upravit:

- benjamínci: 5–7 let
- vlčata a světlušky: 8–10 let
- skauti a skautky: 11–14 let
- roveři a rangers: 15–21 let
- oldskauti: dospělí od 22 let

³⁴ BŘICHÁČEK, Václav, *Skautskou stezkou: Základní příručka pro skauty a skautky*. Praha: Junák — svaz skautů a skautek ČR 1998, s. 111.

³⁵ Více: BŘICHÁČEK, Václav, *Skautskou stezkou: Základní příručka pro skauty a skautky*. Praha: Junák — svaz skautů a skautek ČR 1998, s. 113.

³⁶ Tamtéž.

Nejmenší jednotkou v organizační struktuře Junáka je skautská družina. V čele těchto družin, které mají od 6 do 10 členů, stojí rádce nebo rádkyně. Skautský oddíl poté tvoří dvě a více družin. Tyto oddíly většinou z jednoho města či čtvrti se dále v počtu nejméně tří sdružují do skautských středisek. Jedno takovéto středisko může obsahovat oddíly skautů a skautek, smečky vlčat či roje světlušek a oddíly roverů a rangers. Dospělí skauti se dále scházejí v klubu oldskautů. Činnost střediska zastřešuje středisková rada, která je volena na střediskovém sněmu. Hlavním úkolem tohoto uskupení je především podporování výchovy v jednotlivých oddílech, ale i zajištění právní a finanční ochrany.³⁷

Nadřazeným orgánem je Okresní rada Junáka, sdružující několik středisek na území daného obvodu a vyšším organizačním stupněm je Krajská rada Junáka. Tyto orgány mají především zajišťovat vzdělávání pro vedoucí pracovníky, a to formou vůdcovských a čekatelských kurzů, lesních škol, zdravotnických kurzů či jinými tematickými semináři. Nejvyšším organizačním stupněm v této hierarchii je Ústřední rada Junáka, v jejímž čele stojí starosta či starostka, kteří zastupují celé hnutí Junáka z pohledu státních institucí a veřejnosti. Činnost chlapeckého kmene má na starost náčelník, dívčího kmene pak náčelnice. Ostatní činovníci a činovnice mají příslušnost ke svému postavení označenou na levém rukávu kroje příslušným štítkem.³⁸

³⁷ ŠANTORA, R., NOSEK, V., JANOV, S., DOSTÁL, V. *Skautské století*. Praha: Mladá fronta 2012, s. 146.

³⁸ BŘICHÁČEK, Václav, *Skautskou stezkou: Základní příručka pro skauty a skautky*. Praha: Junák — svaz skautů a skautek ČR 1998, s. 372.

Nástin historie skautingu v českých zemích od jeho počátků do současnosti

Před první světovou válkou se na území českých zemí zabývaly mimoškolní výchovou mládeže tři organizace. Jednou z největších byla tělovýchovná organizace Sokol založená již v roce 1862 Miroslavem Tyršem³⁹. Dále pak se jednalo o organizaci Orel, která je spjata především s náboženskou výchovou mimo církevní prostředí a v neposlední řadě zde působila také Dělnická tělovýchovná jednota. Z těchto organizací měla nejblíže k myšlenkám a principům skautingu organizace Sokol, a to především v pěstování síly, tělesnému zušlechťování, statečnosti a mravnosti.⁴⁰

Vývoj skautingu v Čechách do roku 1918

Se založením skautského hnutí je nerozlučně spjat Antonín Benjamin Svojsík. Počátky však můžeme sledovat již od roku 1911, kdy místní pedagog František Hofmeister začal provozovat kolonii skautů postavenou na principech knihy Roberta Badena Powella s názvem Scouting for Boys a také na základech Ernesta Thompsona Setona a jeho woodcraftu. Jedná se o první zmínku, kdy je slovo skaut spojeno s organizovanou činností pro mládež. Další osobností, kterou můžeme považovat za průkopníka skautingu, byl Jan Hořejší působící v Rokycanech. Tento středoškolský profesor podnikal se svými svěřenci výlety do přírody, kde společně s nimi testoval skautskou výchovu na základě příručky Waltra Hansena s názvem Das Pfadfinderbuch.

³⁹ Více o organizaci Sokola a zakladateli: SAK, Robert. *Miroslav Tyrš: sokol, myslitel, výtvarný kritik*. Praha: Vyšehrad, 2012.

⁴⁰ LEŠANOVSKÝ, K., NOSEK, V., *Historie skautingu: edice Vůdcovská zkouška*. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR, 1999.s. 20.

Nejznámějším průkopníkem a zakladatelem skautingu je bezesporu Antonín Benjamin Svojsík. Tento středoškolský profesor je považován za zakladatele, propagátora a organizátora skautingu v českých zemích. Poprvé o skautském hnutí dle dostupných materiálů slyšel již v roce 1909 a to prostřednictvím Josefa Meilbecka, což byla jedna z pohnutek, kvůli které se vydal na cestu do Velké Británie, kde se osobně seznámil s výchovnými metodami v tomto nově vznikajícím hnutí. Při této cestě také získal výše zmíněnou knihu *Scouting for boys*, kterou následně přeložil do českého jazyka. Můžeme říct, že skauting Svojsíka absolutně pohltil tak, že jeho myšlenky začal aplikovat ve výchově v roce 1911 prostřednictvím přednášek, knih a organizace skautských aktivit v okolí Prahy.⁴¹

Vlastenectví donutilo Svojsíka hledat ekvivalentní český název. Motivací mu byla celá řada návrhů jako Stopaři, Kozáci, Svojané, Psohlavci, Chodové, Vševědové a podobně. Nakonec se rozhodl pro slovo Junák, které převzal od spisovatele Josefa Holečka, jenž popisoval život černoohorských junáků.⁴² Netrvalo dlouho a již v roce 1912 vydal svou první publikaci s názvem *Základy junáctví*, která přetrvala jako symbol až do dnešních dnů, a každý z vůdců na tuto knihu skládá svou přísahu. Poznatky pro svou knihu čerpal především ze zmíněné Baden-Powelovy knihy. První junácký tábor ve znamení skautských principů se uskutečnil v okolí Vorlovské hájovny.

*V sobotu 13. 7. 1912 se z pražského Žižkova vydala parta třinácti chlapců, kteří tlačili dvoukolák naložený táborovým vybavením a potravinami. Po čtyřdenním putování dorazili na místo základny a postavili tábor, kde pobývali čtyři týdny. Chlapci si zde vyzkoušeli skautskou praxi v nesnadných podmínkách a táborové místo se stalo zrodem českého skautingu. Úspěch Svojsíkova táboření se rychle šířil, a skauting se tak začal stávat populárním, počet oddílů začal postupně narůstat.*⁴³

⁴¹ BŘICHÁČEK VÁCLAV, *Poselství skautské výchovy*. Liberec: Skauting 1991, s. 7.

⁴² Více v: Kolektiv historické komise při Ústřední radě Junáka — svazu skautů a skautek. *Cestou k pramenům: Skautské historické minimum*. Praha: Junácká edice 1994.

⁴³ Tamtéž s. 16.

Zásadní zpomalení rozmachu skautského hnutí znamenal začátek první světové války dne 26. 7. 1914. Během válečného období muselo mnoho vůdců odejít na frontu a na Svojsíka sílil tlak na rozpuštění organizace. Letní tábory se konaly se značným omezením a bojovaly jak s nedostatkem táborového vybavení, tak se zásobováním. Za odmítání sjednocení českého Junáka pod Rakouský skautský svaz byl Svojsík několikrát vyslýchán a perzekuován.⁴⁴ *Velmi významným datem, nejen pro českou zemi, ale i pro skautské hnutí, se jeví den 28. října 1918, kdy došlo ke vzniku Československé republiky. Zdálo se, že i junácké organizaci se blýská na lepší časy.*⁴⁵

⁴⁴ ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta-Junák, 2012 s. 39.

⁴⁵ Tamtéž s. 43.

Vývoj skautingu v Čechách od roku 1918 do roku 1945

Spontánní šíření přišlo po válce do všech koutů země. Skautské hnutí se postupně rozrostlo až na 162 oddílů. Jako důležitý den je považován 7. červen 1919, kdy se stalo skautské hnutí samostatnou organizací s názvem Svaz Junáků – skautů Československé republiky. Na schůzi tehdejšího předsednictva Junáka *byl následně ustanoven odznak, lilie se štítkem s psí hlavou, a začal vycházet časopis Vůdce.*⁴⁶

Netrvalo dlouho a v roce 1923 čítala členská základna až 28 000 členů. Za rozmachem skautingu stojí i kvalitní a schopní zakladatelé, kteří ve svém věku byli na vrcholu svých fyzických i psychických sil. *Z prvních skautských činovníků vznikla celá řada nových, myšlenkově i prakticky vyspělých metodiků junácké výchovy, kteří byli vždy nápomocni při aktivitách vedoucích ke zlepšení činnosti Svazu skautů. Z jejich podnětů vzniklo například zřízení Vysokého učení skautského, ve formě kurzu pro vůdce s názvem Lesní školy. Československý skauting se v období první republiky dostal na vrchol svého rozmachu a v roce 1936 oslavil stříbrné jubileum, tehdy se Svaz skautů mohl chlubit základnou o velikosti 58 tisíc členů.*⁴⁷

V červnu roku 1938 Svojsík odcestoval na zájezd učitelů tělocviku do Sovětského svazu, kde se seznámili s tábory pionýrů. Výchova však v této organizaci, kde se o děti staraly placené kuchařky a vedoucí, mu přišla natolik odlišná od skautského hnutí, že v ní nespatořoval žádnou podobnost. Na cestě zpět do vlasti však chytil streptokokovou nákazu a po dlouhé cestě spojené s vyčerpáním organismu přes veškerou lékařskou péči dne 17. září 1938 zemřel.⁴⁸

Počátek okupace českých zemí a ustanovení Protektorátu Čechy a Morava v roce 1939 uštědřily junáckému hnutí další razantní ránu v jeho fungování. Během druhé světové války byla činnost omezována a skautští vedoucí postupně perzekvováni. Dne 28. října 1940 stvrdil podpisem zrušení organizace říšský protektor K. H. Frank. *Navzdory hrozbám a výhrůzkám působilo mnoho oddílů i nadále, buď legálně pod záštitou jiných organizací, nebo zcela ilegálně v utajení. Tak skončila první svobodná etapa českého skautingu, která trvala téměř tři desetiletí.*⁴⁹

⁴⁶ BŘICHÁČEK Václav, *Poselství skautské výchovy*. Liberec: Skauting 1991, s. 15.

⁴⁷ ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta-Junák, 2012, s. 100.

⁴⁸ Více: tamtéž s. 182.

⁴⁹ LEŠANOVSKÝ, K., NOSEK, V., *Historie skautingu: edice Vůdcovská zkouška*. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR, 1999, s. 20.

Vývoj skautingu v Čechách od roku 1945 do roku 1968

Nedlouho po konci druhé světové války a osvobození Československa Rudou armádou dostalo vedení Junáka povolení k obnovení své činnosti. Skautská organizace díky tomu zažila nevídaný rozmach a přijala nespočet nových členů. Netrvalo dlouho a k organizaci se přihlásilo 200 tisíc zájemců, což znamenalo až trojnásobný růst v porovnání s rokem 1938. Činnost zahájilo mnoho nových středisek a oddílů a začala i obnova těch původních.⁵⁰

Rozkvět hnutí však netrval dlouho, neboť vládnoucí garnituře se stal skauting trnem v oku. Nedlouho po skončení války byl založen levicově orientovaný Svaz české mládeže s požadavkem, aby se Junák stal zcela podřízenou organizací bez všech výchovně autonomních metod. Čelní představitelé Junáka však tuto možnost odmítali přijmout a dlouhá jednání vedla nakonec ke vzájemné dohodě. Junák se stal kolektivním členem Svazu české mládeže s vlastními stanovami, což v očích vůdců znamenalo určitou samostatnost. V roce 1948 však došlo ke komunistickému převratu, čímž byla spuštěna i čistka v Junáku. Vedení organizace bylo zcela odstaveno a Junák byl začleněn do Československého svazu mládeže. Komunistickou vládou byla zahájena kampaň směřující k zániku celé organizace. Junácké hnutí se stalo pro komunisty nepřekonatelnou překážkou a dne 1. ledna 1951 bylo zcela rozpuštěno. *Výchovu dětí měla zajišťovat Pionýrská organizace Československého svazu mládeže. Smutnou skutečností se stalo stíhání a věznění některých skautských vůdců, mnozí odešli do exilu.*⁵¹

Vývoj skautingu v Čechách od roku 1968 do současnosti

Situace se v roce 1968 stala příznivou pro opětovné zahájení činnosti. Skautské hnutí se postupně začalo vzpamatovávat a obnovovat svou činnost. Mocenský boj uvnitř Komunistické strany však znamenal i nestabilní politickou situaci, která vyvrcholila invází vojsk Varšavské smlouvy v noci z 20. na 21. srpna 1968. Ústředí Junáka nezaváhalo a proti vpádu této armády protestovalo, s ním i celá řada skautů.⁵²

⁵⁰ Více: ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta-Junák, 2012, s. 123.

⁵¹ BŘICHÁČEK, Václav, *Poselství skautské výchovy*. Liberec: Skauting 1991, s. 51.

⁵² Více: ROTTENBORN, O., BOBEK, F., *Skauti za ostatními dráty*. Praha: Ostříž 1993, s. 41.

Dne 7. září 1970 po dvou letech nejistoty ukončila Ústřední rada Junáka na svém zasedání činnost organizace. Většina majetku se hromadně začala převádět do pionýrských skupin, které vznikaly při základních školách. Pionýrské skupiny se v listopadu 1970 transformovaly do nové organizace s názvem Socialistický svaz mládeže, kde se staly jeho pevnou součástí.

Až pád komunistické strany v roce 1989 znamenal pro Junáka definitivní svobodu a činnost hnutí byla v českých i slovenských zemích obnovena. Stanovy Českého Junáka – svazu skautů a skautek byly schváleny v závěru roku 1989 a členové začali již po třetí budovat své hnutí. Rozdělení Československé republiky o půlnoci 31. prosince 1992 znamenalo ztrátu členství v mezinárodních skautských ústředích a bylo nutné o ně znovu požádat. Členství u organizací WOSM a WAGGS byla obnovena až roku 1996.⁵³

Na půdě České republiky docházelo k pravidelnému pořádání sněmů Junáka, které představovaly vrcholné jednání skautské organizace a daly základ junáckým dokumentům. Mezi nejdůležitější patří Strategie Junáka do roku 2005 nebo Charta českého skautingu pro 21. století. Z hlediska výchovy se tyto dokumenty jeví jako velice důležité, neboť představovaly nový výchovný program a přinesly zásadní proměnu skautského programu pro všechny výchovné kategorie.⁵⁴

⁵³ LEŠANOVSKÝ, K., NOSEK, V., *Historie skautingu: edice Vůdcovská zkouška*. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR, 1999, s. 36.

⁵⁴ ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta-Junák, 2012, s. 125.

Skauting v Liberci a okolí

Vývoj tělovýchovných organizací začínáme na Liberecku pozorovat od konce 19. století.⁵⁵ V archivních materiálech nalezneme zmínky o organizacích, jako je například Německý turistický spolek⁵⁶, Klub českých turistů a sokolská organizace. Nepříznivé podmínky panující v předválečném Rakousku však nedovolovaly vzniku českých skautských oddílů, k čemuž začalo postupně docházet až v období první republiky.⁵⁷

První dochovaná zmínka o skautském oddílu v Liberci sahá až do roku 1915. Jednalo se o německý spolek Pfadfinderschaft Jeschen Reichenberg.⁵⁸ Sídlo zde podle dochovaných materiálů měl od roku 1917 také Německý skautský svaz⁵⁹. Veškeré materiály o existenci tohoto spolku končí rokem 1938, kdy můžeme předpokládat i jeho zánik. Tato práce je však zaměřena především na vznik českých oddílů.

Díky pamětem Václava Drbohlava a nalezeným materiálům v Libereckém archivu a archivu Severočeského muzea jsou dobře zmapovány roky 1920–1922. Počínaje rokem 1923 však máme již pouze útržky informací o činnosti stávajících i nově vznikajících skautských oddílů. Rozmach skautingu poté zastavilo období druhé světové války. Z dostupných materiálů a svědectví však víme, že skauti svůj boj nevzdali a chovali se dle ideálů vytyčených Antonínem Benjaminem Svojsíkem. Mnoho skautů se přidalo k odboji, za což byli perzekvováni a někteří dokonce popraveni.⁶⁰ Můžeme však pouze spekulovat, zda se tato situace týkala i libereckých junáků.

⁵⁵ Viz archivní materiál SOA Liberec č. přír. 135.

⁵⁶ Německy se spolek nazýval *Gebirgeverein*.

⁵⁷ Viz kapitola Vznik a vývoj Junáka.

⁵⁸ Skautská organizace v Německých zemích byla založena mezi roky 1909–1911 štábním lékařem Alexandrem Lionem více : STRUNK, Piet: *Die Pfadfinder in Deutschland 1909 –2009*; Novum Publishing 2011. ISBN 978-3-9903-246-6.

⁵⁹ Německy: Pfadfinder Landesverband der Deutschen – in Bohmen.

⁶⁰ Například odboj slezských skautů. Více: RADKOVIČOVÁ Iva, *Stopy vedou k Ivančeně*, Praha 2015.

Období 1920–1938

Chlapecké oddíly

První chlapecký oddíl se začal formovat koncem roku 1919 kolem čtrnáctiletého Jaroslava Tomsy (Toma), který kolem sebe soustředil 14 chlapců. Problémy dle paměti Václava Drbohlava (Rozity) však nastaly v okamžiku zakládání prvního libereckého skautského oddílu.

„Chyběly nejen zkušenosti, ale i bratr, který by přijal funkci vůdce. Bratr Tom požádal písemně kancelář Svazu SaSRČS v Praze o pomoc. Toužebně očekávaná odpověď došla do Liberce 5. června 1920 a brzy na to 13. června 1920 v 10,30 hod se v Liberci na schůzce pánů rodičů, některých pánů profesorů a členů městské rady za pomoci bratra Františka Jelínka ze svazu uskutečnila první ustanovující schůze 1. oddílu skautů. Oddíl byl 18členný. Místovůdcem byl zvolen bratr Starý, rádci Jar. Tomsa a Dlouhý. Vůdce oddílu zvolen nebyl.“⁶¹

Dále pokračuje informací, že funkci vůdce 1. chlapeckého oddílu přijal v červenci roku 1920 Ladislav Tomsa⁶², jenž po návratu z vojny vstoupil do oddílu.

Klubovnu 1. oddílu propůjčila místní křesťanská organizace YMCA. Tehdejší dřevěná budova se nacházela v nynější Svojsíkově⁶³ ulici v dolních kasárnách pěšího pluku. Skauting v meziválečném Liberci se však netěšil příliš velké podpoře veřejnosti, což je zřejmé i z dopisu Antonína Matyse - zástupce sekretáře organizace YMCA, který uvedl k zápůjčce:

„Počátkem měsíce června 1920 byla utvořena v Liberci z českých hochů družina skautů čítajících 40 hochů a 20 dívek. Jelikož tito hoši nemají zde v tomto německém kraji místa a silné opory, by mohli dle svých předpisů vychovávat, byla požádána YMCA, zda by nemohla vzít tyto hochy pod ochranu ve výchově tělesné i mravní. Žádosti jejich bylo vyhověno, a tak v týdnu v čtyři odpoledne docházejí tyto děti k YMCE ... ku jejich přednáškám byla propůjčena v YMCE jedna místnost.“⁶⁴

⁶¹ DRBOHLAV, Václav: *Drobečky z historie skautingu na Liberecku*, Liberec 1994–2004. Vlastní archiv autora. Pokračování č. 4.

⁶² Jednalo se o bratra Jaroslava Tomsy

⁶³ Dříve se jednalo o ulici Theodor-Körner-Strasse. Tato ulice byla roku 1925 přejmenována podle zakladatele českého skautingu Antonína Benjamina Svojsíka, na čemž měla dle výpovědi Václava Drbohlava zásluhu právě místní skautská komunita. Zdroj: Mapový portál města Liberce, Staré mapy [online]. [vid. 11. 4. 2020], dostupné z: <https://1url.cz/LzN8s> .

⁶⁴ DRBOHLAV, Václav: *Drobečky z historie skautingu na Liberecku*, Liberec 1994–2004. Vlastní archiv

Po získání zmíněného prostoru se uskutečnil i první skautský večer dne 25. září 1920. V nalezených materiálech je i plánovaný program, který měl začít proslovem okresního zpravodaje doktora Drůbka⁶⁵, který se však nemohl dostavit. Večer byl zakončen divadelní hrou s názvem Česká srdce.

Na přelomu roku 1920–1921 bylo dojednáno s místní redakcí časopisu „Naše Hory“ vycházení pravidelné rubriky s názvem *Junáctví*. První článek vyšel ve zmíněném časopisu 7. ledna 1921. Z tohoto článku se můžeme dozvědět data o pravidelných akcích pro místní skauty.⁶⁶ Jednalo se především o schůzky, zkoušky orchestru skautského okteta apod., případně se zde také nacházela kontaktní adresa. V článku z následujícího týdne nalezneme informaci o nošení skautských krojů, které je povoleno pouze skautům se slibem a legitimací. Tato rubrika měla především informační charakter a zdůrazňovala důležitá nadcházející data daného týdne.

Za významný mezník v historii libereckých skautů můžeme určit 21. únor 1921. V tento den místovůdce Alois Starý a rádcové Jaroslav Tomsa, Jan Poštolka, Otto Dlouhý a Jaroslav Fišer složili skautský slib do rukou tehdejšího vůdce oddílu Ladislava Tomsy. Důležitost tohoto aktu dokládá i následující zmínka v deníku Jaroslava Tomsy.

„Pouze několika krátkými větami vyslovili jsme slib z úst svých. Význam toho je však docela rozlišný. Skaut, skládá-li slib, nastává v jeho skautském životě nová doba práce. Skaut slibuje, že bude milovati vlast svou, republiku Československou a hájiti ji v každé době. Snad ani neví, že pouhým úmyslem státi se řádným občanem pomůže vlasti více než mnoha pouhými frázemi, které vycházejí z úst mluvky. Nezapírejme nikdy vlast i jazyk mateřský!⁶⁷

autora. Pokračování č. 6.

⁶⁵ Dle deníku Marie Horáčkové z roku 1921 se jednalo o okresního zpravodaje Ladislava Drůbka (patrně nar. 1883 - zem. 1968).

⁶⁶ Více: TOMSA, Jaroslav. *Junáctví*. IN: Naše Hory. Liberec - Hoření Růžodol: Výkonný výbor XVI strany ČSS v Liberci, 1921, 3(1), 3.

⁶⁷ Celý zápis zde: DRBOHLAV, Václav: *Drobečky z historie skautingu na Liberecku*, Liberec 1994–2004. Vlastní archiv autora. Pokračování č. 11.

Z pamětí se také dozvídáme, že chlapecký oddíl získal v dubnu roku 1921 novou klubovnu v Občanské škole na Novém náměstí.⁶⁸ Na velké schůzi dne 30. dubna 1921 se zde sešlo celkem 130 skautů z Liberce i okolí. Nalezený dokument zmiňuje skauty z Mladé Boleslavi, Kosmonos, Bělé pod Bezdězem, Turnova, Hrádku nad Nisou a z Jablonce nad Nisou, díky čemuž se můžeme domnívat o rozrůstání skautských organizací v Liberci i okolí. Zmíněnou klubovnu mimo jiné využíval také 1. dívčí oddíl Lily Tomsové.

Ze vzpomínek vyplývá, že na první tábor vyrazil 1. oddíl skautů v červenci roku 1921, a to do Mukařova na Klokoče pod vedením Jana Poštolky a Jaroslava Tomsy. Na tento tábor odjelo vlakem celkem 41 členů oddílu.⁶⁹ Více informací o tomto táboře vzpomínky ani nalezené materiály neposkytují. V lednu následujícího roku však můžeme pozorovat změnu ve vedení oddílu.

„19. ledna 1922 došlo v 1. oddíle k organizačním změnám. Vůdcem 1. chlapeckého oddílu se stal br. Votava, místovůdcem br. Jaroslav Fišer, pokladníkem br. Jan Poštolka a rádcovství převzal br. Antonín Ďouba. Jednatelem oddílu a místovůdcem smečky vlčat byl ustanoven br. Jaroslav Tomsa – Tom.“⁷⁰

Proč k těmto změnám došlo, není z žádného známého dokumentu patrné a můžeme tedy pouze spekulovat, zda se jednalo v případě Jana Poštolky například o nedostatek času, či u Jaroslava Tomsy o starosti s nově vznikající smečkou vlčat. V tomto oddíle byl také založen skautský orchestr, který vystupoval na mnoha akcích pro skautskou veřejnost. Dle získaných zdrojů se jednalo o velké hudební uskupení v počtu 22 členů, které obsahovalo violy, cello, basu, pozoun, flétnu, piccolo, harmonium a piano.

⁶⁸ Jednalo se o budovu dnešní Střední průmyslové školy stavební na Sokolovském náměstí.

⁶⁹ Václav Drbohlav zmiňuje konkrétně 16 skautů a 25 nováčků.

⁷⁰ DRBOHLAV, Václav: *Drobečky z historie skautingu na Liberecku*, Liberec 1994–2004. Vlastní archiv autora. Pokračování č. 17.

Jednou z největších událostí tohoto období byla dozajista návštěva náčelníka Svazu skautů a skautek Antonína Benjamína Svojsíka⁷¹. Tohoto setkání se zúčastnila celá liberecká skautská obec v Národním domě⁷² 20. května 1922. Pozitivní vliv této akce na junáky v Liberci a povzbuzení do další činnosti můžeme dokumentovat na zápisu z nalezeného deníku Marie Horáčkové, ve kterém se mimo jiné nachází i přepis pozvánky na tuto sešlost.⁷³

⁷¹ Více o A.B. Svojsíkovi : ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. Praha: Junák - TDC, 2012. ISBN 978-80-86825-72-4.

⁷² Jedná se o dům dnešní České Besedy nalézající se Na Rybníčku 143/11 v Liberci.

Více o historii této budovy např.: KARPAŠ, Roman. *Knihy o Liberci*. 2., dopl. a rozš. vyd. Liberec: Dialog, 2004. ISBN 80-86761-13-4.

⁷³ Viz deník Marie Horáčkové - nezařazený archiv Severočeského Muzea v Liberci.

Program

- 1) *Výchova občana republiky skautováním (Přednáška bratra náčelníka)*
- 2) *Ant. Dvořák: Slovenský tanec č. 1 c- dur (Skautský orchestr)*
- 3) *K. Haak: „Ven“ (skautský smíšený sbor)*
- 4) *„Dobrou noc“, rytmický rej se šátečky (Skautky ze Žel. Brodu)*
- 5) *Vlčata. Zahrajem si na vojáky*
- 6) *Suk: „Jaro“, solo pro klavír*
- 7) *„Motýli“ rej hudba Beethobena (Skautky ze Žel. Brodu)*
- 8) *Veselý výstup*
- 9) *Balfé: Cikánka (Skautský orchestr)*

Dále uvádí:

„Stáli jsme všichni na chodbě „Národního domu“. Po obou stranách chodby byla řada sester, bratrů i vlčat. Již přišel sborový vůdce Ladislav Tomsa a pravil k nám, že náš očekávaný bratr přichází. Každé oko směřovalo ku dveřím. Hle, opět přichází sbor. Vůdce a praví, že s naším okresním zpravodajem Dr. Ladislavem Drůbkem, ještě podnikl malou vycházku. Již jsme všichni museli jíti buď na galerii nebo do sálu k rodičům. Většina skautek i skautů byla na galerii, já jsem byla, jako skoro každá sestra na galerii. S napětím okem jsem hleděla na oponu, až se zdvihne a před námi bude náš br. Náčelník A. B. Svojsík. Hle, opona se zdvihne a před námi je náš drahý bratr. Žádný skoro nedýchal, každý si prohlížel bratra. O, jakým krásným proslovem k nám všem promluvil. Zmínil se též o Jarní skautské oslavě. Ačkoliv br. Náčelník měl dlouhou přednášku, přec mně vše bylo, jen jak pouhým snem. Každému se snad tento večer líbil a mně bude zvlášť krásnou vzpomínkou, neboť to byl můj první skautský večer, který jsem zažila a také poprvé ve svém životě jsem spatřila br. Náčelníka A. B. Svojsíka.“⁷⁴

⁷⁴ Skautský deník Marie Horáckové, archivní materiály Severočeského Muzea.

Následujícího dne byl A. B. Svojsík pozván na schůzku 1. chlapeckého oddílu u příležitosti rozvinutí praporu. K tomuto setkání, jak je patrné z dopisu A. B. Svojsíka⁷⁵, již nedošlo, protože musel ze služebních důvodů Liberec opustit již po zmíněném skautském večeru. V nalezeném dopise však přeje libereckému oddílu mnoho zdaru a omlouvá svou neúčast.

Ke vzniku dalšího skautského oddílu dochází v roce 1928, kdy je členem 2. oddílu v Liberci Františkem Tomanem – Frigem založen skautský oddíl v Doubí, jež se scházel v místní sportovní klubovně. Další zprávy o činnosti však nejsou známy.

Z Liberecka pak máme zprávy o vzniku dalších oddílů, kdy například v srpnu 1920 v Lomnici nad Popelkou pomáhá Jaroslav Tomsa založit oddíl chlapců pod vedením Karla Hlaváčka.⁷⁶

Dívčí oddíly

Dle dostupných archivních materiálů byl v roce 1920 založen také první dívčí oddíl, a to Ludmilou Tomsovou (Lila), vlastní sestrou Jaroslava a Ladislava Tomsových. Tento dívčí spolek čítající osm děvčat začal využívat vypůjčenou místnost spolku YMCA společně s chlapci. K počátkům tohoto oddílu není k dispozici příliš materiálů. V zápiskách ze dne 24. srpna 1920 se však dozvídáme toto: „*Od začátku července scházely se dívky pod vedením Kamily Peštové a Hermy Daničkové.*“⁷⁷

Jan Mareš ve své práci uvádí, že po skautském večírku konaném ve spolupráci s 1. chlapeckým oddílem došlo k jmenování rádkyň dvou družin, kterými se staly Herma Daničková (družina Rosniček) a Miloslava Václavíková (družina Sluníček). Po tomto večírku přistoupilo do oddílu šest nových členek.⁷⁸ Z dochovaného deníku vůdkyň se dozvídáme o vzniku nové družiny 24. srpna 1921 pod vedením Marie Kujanové. O počtu členek se také zmiňuje dokument ze župní schůze z června 1921, kde se 1. oddíl skautek dostavil v počtu 27. Můžeme tedy odhadovat počet členek mezi 30–35, čemuž odpovídá rozložení oddílu do tří družin.

⁷⁵ Viz příloha – dopis A. B. Svojsíka libereckému 1. oddílu.

⁷⁶ Narozen 26. 3. 1902 v Milevsku – úmrtí 29. 12. 1987 v Liberci. Více o Karlu Hlaváčkově: Mikule, Vladimír. *Kdo je kdo v dějinách Lomnicka*. IN: Lomnické noviny 10/2009, s. 13.

⁷⁷ Deník vůdkyň 1. dívčího oddílu 1920 – soukromý archiv.

⁷⁸ MAREŠ, Jan: *Junák v Liberci v letech 1920-1952*, SOČ 2006/2007, Liberec 2007.

Z dostupných zdrojů dále vyplývá, že 12. března 1921 děvčata tohoto oddílu složila slib do rukou vůdkyně Lily Tomsové⁷⁹. Jednalo se o Růženu Paulovou, Hermu Daničkovou, Miloslavu Václavíkovou a Marií Kujanovou.

Dívčí oddíl dne 10. srpna 1922 uspořádal oslavu dvouletého výročí trvání dívčího skautingu na Liberecku. Této akce se dle nalezeného dopisu⁸⁰ nemohla zúčastnit vůdkyně oddílu Lila Tomsová, jež se nacházela v Karlových Varech. Náplní této oslavy bylo hodnocení současného stavu oddílu a nové rozdělení družin, které bylo z technických důvodů zapotřebí a dále pak také slib skautek celého oddílu. Průběh této akce zachycuje Marie Horáčková v deníku, díky čemuž víme, že se stala praporečnicí oddílu, a známe i nové složení družin.

*Na to sestra Pavlová odpovídá: Předávám jej Vaší volené praporečnici M. Horáčkové a kladu jí na srdce, aby onen poklad, poklad Vašeho oddílu chránila a pečovala o něj dobře.*⁸¹

Zajímavé je, že tímto aktem končí i nalezený deník Marie Horáčkové. O další činnosti oddílu máme pouze útržky informací, například zmínku registrace za rok 1923 a 1924. Jiřina Janů ve své práci⁸² stejně jako Václav Drbohlav zmiňuje ukončení činnosti v září roku 1938. Avšak v brožuře *50. výročí založení Junáka v Liberci* vyjadřující se k činnosti oddílů v roce 1933 není 1. dívčí oddíl zmíněn. Mohlo tedy dojít ke spojení oddílů či případné pozastavení činnosti.

Pod vedením Slávky Dlouhé vzniká v Liberci 2. oddíl skautek, a to ve stejném roce, tj. 1920. Přesné datum založení nebylo možné z dostupných materiálů nalézt. O existenci se však dozvídáme jak z pamětí Václava Drbohlava z 8. května 1921, tak ze zápisu z deníku Marie Horáčkové ze srpna téhož roku. V pamětech Václava Drbohlava je také uvedeno, že tento oddíl získal klubovnu v Lauferově ulici.⁸³ Více zmínek o činnosti tohoto oddílu nebylo zjištěno.

⁷⁹ DRBOHLAV, Václav: *Drobečky z historie skautingu na Liberecku*, Liberec 1994–2004. Vlastní archiv autora.

⁸⁰ Přepis dopisu v celém znění se nachází v deníku Marie Horáčkové.

⁸¹ Deník Marie Horáčkové.

⁸² JANŮ Jiřina, *70 let dívčího skautingu*, sebrané spisy.

⁸³ DRBOHLAV, Václav: *Drobečky z historie skautingu na Liberecku*, Liberec 1994–2004. Vlastní archiv autora. Pokračování č. 15.

V roce 1930 byl založen další dívčí oddíl v Horním Růžodole. *Oddíl začínal ve skromném počtu osmi dívek, z nichž se Lída Bartošová – Máma stala vůdkyní oddílu a B. Barková – Vážka její zástupkyní. Dívkám se založením oddílu pomáhal vůdce František Ron.*⁸⁴

Z tohoto období se nám zachovala kronika družiny racků psaná rádkyní Loistou Karáskovou. Jednalo se v počátcích o jedinou družinu v oddíle. V těchto pamětech se píše o ustavující schůzi konané v hospodě U Votočků 8. prosince v osm hodin večer.⁸⁵ Tato schůze však údajně byla svolána narychlo a z děvčat na schůzi dorazila pouze vedoucí oddílu. Po dohodě s přítomným vůdcem Františkem Ronem byl naplánován nový termín na středu 10. prosince. Dle kroniky tato schůze proběhla a došlo tam ke zvolení výše uvedeného vedení oddílu. Také se zde dozvídáme jména prvních členek⁸⁶ a o vzniku družiny Racků. Jako zajímavost můžeme uvést, že za neomluvenou schůzku si dívky uložily pokutu 50 haléřů do oddílové kasy a za neomluvený výlet se jednalo o 1 Kčs. Zápis z dostupné kroniky ze dne 3. května 1931 nám dokládá, že při výstupu na Javorník získalo několik členek skautská jména.⁸⁷

Za další významnou událost bylo považováno složení skautského slibu, ke kterému došlo dne 16. května 1931. Následně necelý týden po této události odešla z vedení oddílu Lída Bartošová, nahradila ji Loisa Karásková. Další záznamy popisují výlety po okolí a postupné přibírání nových skautek do oddílu.

V pátek 15. července 1932 dostaly členky dopis s informací o prvním táboře, který se uskutečnil již o dva dny později na tábořišti u zříceniny hradu Návarov u řeky Kamenice v termínu 17. – 26. července 1932. Dopis byl pravděpodobně pouze informativní a domnívám se, že členky o táboru věděly s větším předstihem. Kronika uvádí krátký popis tábora s výlety po okolí, jídelníčkem a denním režimem. Tábor obsahoval celkem 4 stany v řadě, stan se zásobami a krytou kuchyní.

⁸⁴ MAREŠ, Jan: *Junák v Liberci v letech 1920–1952*, SOČ 2006/2007, Liberec 2007.

⁸⁵ Zápis je datován na 17. prosince 1930.

⁸⁶ V dokumentech jsou uvedeny tyto jména L. Bartošová, M. Vreštilová, B. Barková, M. Kupcová, R. Prágrová, H. Boháčková, H. Barková, Z. Karásková a E. Ulrychová – Zdroj: *SOA Liberec* č. Přír. 135

⁸⁷ Konkrétně se jednalo o tyto přezdívky: Lída Bartošová – Máma, Loisa Karásková – Rozumka, Špičková – Indiánka, M. Kupcová – Díblík, B. Barková - Vážka.

V druhé polovině roku se však některé členky setkaly s okresním zástupcem Ervínem Dlouhým a Janem Poštolkou. Na této schůzce vyeskalovaly spory s vůdkyní Loistou Karáskovou, díky čemuž se stala vůdkyní sestra Dvořáková - Růže. V deníku je tato situace popsána následovně:

Místo, aby se to obracelo k lepšímu, vázlo to stále víc. Sestra Karásková (naše vedoucí) se o nás dokonce přestala starat. Výlety se vyjednaly a sestra vedoucí se jich nikdy neúčastnila. Tak jsme si sestra Milča Mourková čili jinak nazývána „Mourek“ a já „Liška.“ usmyslily, že to nepůjde a šly k bratru vedoucímu I. D. Liberec stěžovat. ... Tam se vyjednalo, proč jsme se té schůzce zúčastnili. Bratr Poštolka rozmluvu „nakouzl“ a když viděl, že jde do „tuhého“ odešel s výmluvou, že musí jít. A bratr Dlouhý ten nevěděl jak do toho, stále chodil kolem „horké kaše“ až bratr Hanka čili Šlauch ten problém rozřešil, totiž tím, že sestra Karásková bude vůdkyně „Čekatelka“ a sestra „Růže“ bude vedoucí našeho oddílu. Odešly jsme domů s vědomím, že náš oddíl bude vzkvétat.⁸⁸

Oddíl se poté rozrostl o další dvě družiny. Podle záznamů z kroniky mohl čítat 25–30 členek. Během této doby se na postu vůdkyně vystřídaly ještě skautky Boháčová a Oplová. Poslední záznam je datován k 10. říjnu 1937, kde je stroze zaznamenán výlet na Ještěd. Důvody ukončení činnosti nejsou popsány zde ani v jiných dostupných zdrojích.

⁸⁸ Kronika zápis strana 86–87 – nezařazené, archiv Severočeského Muzea v Liberci.

Vlčata

Založení vlčecí smečky můžeme datovat do dubna roku 1921, mohla čítat mezi pěti až deseti chlapci. Její vznik potvrzuje článek v Periodiku Naše Hory z 8. dubna 1921 s následujícím zněním: *Nově zřízená smečka „Vlčat“ přijme 8 hochů ve věku od 9–11 let; přihlášky přijímá písemně vr. J. Tomsa Liberec, Ruprechtická 23. Účelem této organizace je a) pěstovati vhodnými metodami inteligenci mládeže b) vyvíjeti zručnost v různé práci c) učiti ji ochotně ke službě jiným a d) starati se o její tělesné zdraví.*⁸⁹ Ze záznamů se také dozvídáme, že ve funkci místovůdce působil Květoslav Pecina – Senti. Jaroslav Tomsa – Tom se k oddílu připojil dne 19. ledna 1922 a stal se jejím místovůdcem a jednatelem. S velkou pravděpodobností byl vůdcem smečky vlčat zároveň vůdce 1. oddílu, čímž by se zajistil plynulejší přechod starších vlčat mezi oddíly. V dostupných materiálech je také uvedeno, že Jaroslav Tomsa – Tom se stal dne 29. dubna 1924 oficiálním vůdcem.⁹⁰

Změna vztahu mezi oddílem vlčat a chlapeckým oddílem není doložena a ani o vztazích se vzpomínky ani žádná práce nezmiňují. Jaroslav Tomsa však ve smečce mohl působit do roku 1926, jelikož na podzim tohoto roku nastoupil na studia na Karlově Univerzitě a do Liberce se vrátil až v roce 1933. Je pravděpodobné, že znovu převzal i vedení oddílu, jelikož po skončení války se stal opětovně jeho vůdcem. Kdo vedl oddíl mezi těmito léty, není dosud z žádných pramenů známo.

⁸⁹ *Naše Hory: časopis Československé strany socialistické pro severní Čechy*. Liberec. 1919–1933. 8.4.1921 str. 3.

⁹⁰ Ve své práci ANDĚL, Rudolf; JANÁČEK, Jiří: *Jaroslav Tomsa*. Liberec: Česká beseda, 1996, s. 7. uvádějí, že viděli jeho vůdcovský dekret podepsaný A. B. Svojsíkem. Datum však nemusí být uvedeno správně, jelikož Jaroslav Tomsa – TOM dosáhl plnoletosti až v červenci téhož roku. Rok však považují za věrohodný.

Odhadovaný počet členů v oddílech

V nalezených vzpomínkách Václava Drbohlava – Rozity je uvedeno, že si Jaroslav Tomsa Tom ke konci února 1921 napsal do svého deníku poznámku, že i přes překážky kladenými do cesty Němci, sokoly i dalšími dosáhl počet skautů v Liberci čísla 60. V dopise Antonína Matyše, sekretáře liberecké organizace YMCA, z roku 1920 je zmíněno 40 chlapců a 20 děvčat. Další zmínku o skautských členech nalezneme v práci Pavla D. Vinkláta, který uvádí, že v Liberci fungoval jeden skautský sbor, složený z pěti oddílů. Bohužel tato informace není datována a můžeme se pouze domnívat, jaké oddíly měl autor na mysli.⁹¹

Při odhadování počtu členů je nutné si uvědomit i věkové omezení v jednotlivých oddílech. Nelze tedy počítat s tím, že všechna vlčata přišla do oddílu ve stejném věku⁹² a že všechna přešla do chlapeckého oddílu. Důvody odchodu jsou rozličné a v lecčem se mohou shodovat s těmi dnešními. Jedná se například o nepřijetí kolektivem, nezájem či jiné aktivity. Tento problém je samozřejmě nutné vztáhnout i na skauty v jednotlivých oddílech, což můžeme doložit faktem z deníku, kdy na tábor na Klokočce u Mukařova v roce 1921 odjelo 16 skautů a 25 nováčků. Zde vidím velký nepoměr, což mohlo i odpovídat náročnějšímu programu.

Při rekonstrukci členské základny jsem vycházel z dostupných archivních materiálů a po několika propočtech a konzultacích s Janem Marešem, který se touto problematikou v minulosti také zabýval, jsem shledal tato čísla jako velmi pravděpodobná.⁹³

⁹¹ VINKLÁT, Pavel D. *Kronika trampingu v Jizerských horách 1934–2004*. Liberec 2004, s. 8.

⁹² V inzerátu u náboru do smečky vlčat je uveden věk 9–11 let.

⁹³ Více o výpočtu: MAREŠ, Jan: *Junák v Liberci v letech 1920–1952*, SOČ 2006/2007, Liberec 2007.

Při výpočtu jsme tedy vycházeli z předpokladu funkčního oddílu, který měl zhruba 10 zakládajících členů a v krátkém horizontu mohl čítat mezi 25–30 členy. Délka působení ve skautském oddílu je stanovena na průměrné čtyři roky. Minimální délku jsme určili jako týden až jeden rok a maximální délku působení šest let. U vlčecích oddílů se postupovalo následovně. Smečky pojmuly zhruba dvacet členů a polovina z nich vydržela alespoň tři až čtyři roky než přešli do skautského oddílu. Druhá polovina vydržela přibližně jeden rok. Je důležité si uvědomit, aby tito chlapci nebyli započítáni dvakrát, a to pokaždé v jiné věkové kategorii.

V oficiálních statistikách je uvedeno, že na konci roku 1921 žilo v Liberci 84 845 obyvatel⁹⁴ dle těchto výpočtů připadalo na tento počet obyvatel přibližně 75 skautů. Obdobným postupem můžeme odhadnout, že v roce 1930, kdy v Liberci žilo 95 623 obyvatel⁹⁵, připadalo na ně už 150 skautů. Z výsledných čísel je patrné, že se skauting jako nově vzniklé hnutí těšil v Liberci velké oblibě.

Název oddílu	Potvrzená činnost v letech	Odhadovaný minimální počet členů prošlých oddílem
1. chlapecký oddíl	1920 – 1938	130
2. chlapecký oddíl	1921 – 1938	120
1. dívčí oddíl	1920 – 1924, 1936 – 1938	60
2. dívčí oddíl	1921	15
1. dívčí oddíl Horní Růžodol	1930 – 1937	50
1. chlapecký oddíl Horní Růžodol	1932 – 1933	25
Vlčata	1921 – 1938	160
Chlapecký oddíl v Doubi	1928 – 1930	40
Klub O.S.	1924	10
Vlčata přešla do skautského oddílu		-60
Celkem		550

Tabulka 1: Odhadovaný počet junáků prošlých oddíly v letech 1920 - 1938.⁹⁶

⁹⁴ *Retrospektivní lexikon kraje 1850-2001*. Liberec 2003. s. 127.

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ Viz také MAREŠ, Jan: *Junák v Liberci v letech 1920-1952*, SOČ 2006/2007, Liberec 2007.

Období 1945–1950

Zásadní otázkou v počátcích obnovy Junáka se zdálo být začlenění do SČM. K tomuto kroku nakonec došlo po složitých jednáních s ministry Zdeňkem Nejedlým, jakožto ministrem školství a osvěty, a Václavem Kopeckým za ministerstvo informací.⁹⁷ Obě strany nakonec došly ke konsenzu a Junák dne 9. září 1945 přijal kolektivní členství ve zmíněné organizaci.⁹⁸

V průběhu okupace nacistickými složkami došlo k významnému kroku v územně správním dělení a v život byla uvedena myšlenka „Velkého Liberce“. Do katastrálního území obce od 11. února 1939 nově spadaly obce Starý Harcov, Staré a Nové Pavlovice, Ostašov, Vesec, Doubí, Františkov, Pilínkov, Javorník, Janův Důl, Karlínky, Kunratice, Hluboká, Minkovice, Dolní a Horní Hanychov, Radčice, Rochlice, Růžodol I, Rudolfovo, Ruprechtice, Šimonovice, Machnín, Horní Suchá a Liberec.⁹⁹ Tato změna byla akceptována i dále po skončení II. světové války.

Dne 8. června 1945 je v deníku Stráž Severu uvedena následující výzva:

„Vyzýváme všechny junáky a skauty, t. č. v Liberci, aby se dostavili na první junáckou přípravnou schůzi, která se koná v Besedě (Svaz české mládeže) v úterý 12. června 1945 v 7 hodin večer.“¹⁰⁰

O této schůzi nejsou žádné záznamy a ani se o ní nezmiňuje Václav Drbohlav ve svých pamětech. Můžeme se domnívat, že se jednalo pravděpodobně o schůzi činovníků a příslušníků pouze chlapeckých oddílů, k čemuž přispívá i článek ze stejného periodika ze dne 16. června 1945 v tomto znění:

„Junácký odbor Svazu mládeže zve všechny junácké pracovnice z dívčích řad ke spolupráci. Přijďte pomoci vybudovat dívčí oddíly JUNÁKA. Hlaste se v Domě mládeže (Beseda). Junák – Liberec“¹⁰¹

⁹⁷ Více o začlenění Junáka do SČM: SVOBODA, Milan. *Hledání zaváté stezky: Příspěvek k dějinám čes. skautingu*. Praha: Leprez, 1994. ISBN 80-900821-8-1.

⁹⁸ Viz kapitola Nástin historie skautingu v českých zemích od jeho počátků do současnosti.

⁹⁹ Začlenění bylo odmítnuto například obcemi Dlouhé Mosty a Vratislavice nad Nisou. Více: KARPAŠ, Roman. *Kniha o Liberci. 2., dopl. a rozš. vyd.* Liberec: Dialog, 2004. ISBN 80-86761-13-4.

¹⁰⁰ Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952. 8. červen 45, strana 4.

¹⁰¹ Tamtéž 16. červen 45, strana 3.

Za jeden z prvních kroků k obnově skautingu v Liberci můžeme považovat následující: „Již 3. července 1945 odpoledne se měli dostavit všichni skauti a všechny junačky k nácviku a přípravě slavnostního táborového ohně k uctění památky mistra Jana Husa, kterého se měli zúčastnit o tři dny později. Po nácviku následovala porada činovníků.“¹⁰²

K tomu, aby veškeré oddíly mohly vzniknout, byla již 8. června 1945 uveřejněna výzva¹⁰³ volající všechny junáky k první přípravné schůzi konající se v České Besedě. Počátkem července 1945 se vylepovaly plakáty s výzvou *Prožijte radostné mládí – vstupte do Junáka!*¹⁰⁴ a následně pak 31. července se konala schůze všech vedoucích oddílů a ostatních funkcionářů. Podle archivních materiálů se prvním okresním velitelem stal František Hercík s úkolem vést výcvikový kurz vedoucích Junáka v Liberci. Akce byla plánována na týden a byla přístupná i pro širší nejunáckou veřejnost.¹⁰⁵

Pod okresním velitelstvím se sdružovala jednotlivá střediska i oddíly, které do žádného ze středisek nepatřily.¹⁰⁶ Tento okresní orgán řešil například témata skautských kluboven, rádcovských, čekatelských i vůdcovských kurzů a registraci členů. Měl za úkol i předávat zprávy z pražského ústředí směrem k vedoucím činovníků. Jednou z těchto zpráv bylo vyhlášení roku 1946 za Svojsíkův rok, jehož součástí se stal i první ročník Svojsíkova závodu.¹⁰⁷ Důležitý mezník v dějinách libereckého skautingu nastal 30. srpna 1948, kdy se svolali všichni činovníci. Měli předložit i svou skautskou legitimaci. Pravděpodobně právě v tento den se tyto činovnícké průkazy vybraly, jelikož veškeré oddíly přešly pod správu SČM Liberec.

¹⁰² MAREŠ, Jan: *Junák v Liberci v letech 1920-1952*, SOČ 2006/2007, Liberec 2007.

¹⁰³ Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952. 9.6. 1945, č. 12, s. 4.

¹⁰⁴ MAREŠ, Jan: *Junák v Liberci v letech 1920-1952*, SOČ 2006/2007, Liberec 2007, s. 46.

¹⁰⁵ Viz: Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952. 15. 8. 1945, č. 67.

¹⁰⁶ Náležely sem oddíly z Liberce, Vratislavic nad Nisou, Dlouhého Mostu i nedaleké Chrastavy.

¹⁰⁷ Více o závodu naleznete zde: *Svojsíkův závod* [online]. [vid. 11. 4. 2020], dostupné z: <https://1url.cz/RKED6>.

Z oficiální zprávy ze 7. září 1948 je očividné, že do Junáka postupně vstupují propagandistické tendence tehdejšího režimu a do čela je dosazen Miroslav Havránek - Žebro. *Budujeme vzornou skupinu SČM Liberec I. Členové činovníckého a rádcovského sboru Junáka v Liberci nastoupili k budovatelské práci ve SČM. Ve skupině SČM Liberec I byl založen Junácký klub, jehož členy jsou všichni, činovníci rádcové a junáci starší 15 let, dívky i hoši.*¹⁰⁸

Ve svých vzpomínkách jeden z tehdejších okresních velitelů Karel Hlaváček – Nibowaka uvedl, že Miroslav Havránek byl velmi „agilní a pracovitý“¹⁰⁹. Na okresním sjezdu 26. září 1948 ho dokonce zvolili do funkce místopředsedy okresního výboru SČM. Poslední zmínku máme zaznamenanou ze dne 14. října 1948, kdy byla oznámena schůze v rámci SČM. Z archivních materiálů a vzpomínek víme, že někteří ze skautů se scházeli i v době zákazu skautingu.¹¹⁰ Tomu svědčí i vykonstruovaná kauza s libereckými skauty v čele s Jaroslavem Tomsou. Skautské hnutí bylo tehdy, stejně jako nacistickému Německu v předchozím období, trnem v oku. V jeho ideálech, myšlení i organizaci viděl tehdejší establishment pravděpodobně právoplatnou hrozbu.

¹⁰⁸ Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952. 7.9. 1948 č. 209

¹⁰⁹ Kolektiv autorů: *50 let 1. oddílu Junáka v Liberci*, Liberec, 1995, s. 7.

¹¹⁰ DRBOHLAV, Václav: *Drobečky z historie skautingu na Liberecku*, Liberec 1994–2004. Vlastní archiv autora.

Chlapecké oddíly

1. chlapecký oddíl

Oficiálně byl nejrychleji obnoven 1. oddíl skautů, a to 22. července 1945 „v dřevěném baráku ve Svojsíkově ulici (pod kasárnami pěšího pluku).“¹¹¹ Na schůzku se dle vzpomínek dostavilo dvaadvacet chlapců. Vůdcem se stal dle dostupných materiálů třiadvacetiletý Jaroslav Čapek – Dag a zástupcem Karel Hlaváček – Nibowaka, který se přistěhoval z nedaleké Lomnice nad Popelkou¹¹².

Přesný počet členů oddílu není znám z žádných dostupných materiálů. Z kronik a vzpomínek však můžeme tento počet po roce fungování odhadnout na dvacet až třicet členů. K odhadu přispívá i založení nové družiny na podzim roku 1946. V tomto roce taktéž oddíl absolvoval společně s 1. dívčím oddílem tábor ve Veselé u Rovenska pod Troskami.¹¹³

Důležitým okamžikem v činnosti tohoto oddílu se pravděpodobně stalo oznámení Jaroslava Čapka 12. ledna 1947 o konci v oddíle a přesunu na místo střediskového vůdce.¹¹⁴ Dle paměti bylo vedení oddílu svěřeno Karlu Hlaváčkoví. Po dvou letech fungování oddílu několik chlapců dorostlo a chtěli se věnovat výchově nových členů, což jim bylo umožněno založením smečky vlčat.

„1. oddíl Liberec oznamuje, že při oddíle založí smečku „Vlčat“. Prosí zájemce (chlapce od 8–12 let), aby se dostavili 29. listopadu v 15 hodin do Junáckého domova na náměstí Města Ivanova.“¹¹⁵

¹¹¹ DRBOHLAV, Václav: *Drobečky z historie skautingu na Liberecku*, Liberec 1994–2004. Vlastní archiv autora. Pokračování č. 62.

¹¹² DRBOHLAV, Václav: *Drobečky z historie skautingu na Liberecku*, Liberec 1994–2004. Vlastní archiv autora.

¹¹³ Viz fotografie ze stavby tábora.

¹¹⁴ Tímto dnem byla také založena tradice tzv. Bowiova nože. Na jedné straně je napsáno heslo známé pouze vůdci a na straně druhé jsou jména všech vůdců předchozích. Nůž je dodnes zachován v původním koženém pouzdře.

¹¹⁵ Stráž severu: *deník pracujících lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952. 23.11: 1947 č. 273.
pozn. Autora Náměstí Města Ivanova – dnešní náměstí Pod Branou viz: <https://1url.cz/azaKI>.

Oddíl vlčet byl však zřízen až od 17. ledna 1948, kdy proběhla první schůzka. Smečka obdržela číslo 5. V průběhu roku 1948 Karel Hlaváček vstoupil taktéž do SČM, pravděpodobně kvůli lepší informovanosti a možnosti být přítomen na schůzích. Společně se svým zástupcem Jindřichem Slezákem opustili na čas řady prvního oddílu v září roku 1949, jelikož museli narukovat na vojenskou službu, a vedení předali v září přistoupiivšímu Emilu Wiesnerovi – Emovi.

Dle dokumentů neexistovala samostatná Junácká registrace, a proto se vedení prvního oddílu rozhodlo roku 1950 převést oddíl do správy Sokola. Po zákazu Junáku se na podzim roku 1951 sešli členové 1. chlapeckého oddílu v lomu nad Ruprechticemi, kde si společně zazpívali skautské písně a učinili slib, že zůstanou skauty a kamarády i nadále. Vše zakončili písní „*Valí se junáků nové mláďi a jemu patří právo žít.*“¹¹⁶

2. chlapecký oddíl

O druhém chlapeckém oddíle a jeho znovuoobnovení se můžeme dočíst již 31. října 1945, a to v rubrice “Junák hlásí” periodika Stráž Severu. Zde se píše: *Slib činovníků 2. oddílu Liberec se koná v pátek 2. listopadu v 19 hodin. Sraz u vápenky, stanice el. dráhy číslo 3.*¹¹⁷ Můžeme se tedy domnívat, že oddíl fungoval již od konce léta či počátkem podzimu. Ze vzpomínek vyplývá, že první výprava byla uspořádána v prosinci. Zajímavostí může být, že oddíl se rozhodl tábořit v iglů, které stálo v Jizerských horách nedaleko Prezidentské chaty. Z této výpravy máme zachovanou vzpomínku, která nám může přiblížit myšlení v této době. *Správce objektu, bývalý politický vězeň z koncentračního tábora a vytetovaný evidenčním číslem na předloktí ruky, při společné snídani vystřelil z otevřeného okna budovy z pistole ráže 9 mm několik ran jen tak po hlasech několika kolemjdoucích Němců. Tehdy se nad tím nikdo z nás nepozastavil.*¹¹⁸

Kdo tento oddíl v počátcích vedl, není z žádných dostupných materiálů známo, avšak dle zachované činovnícké průkazky zástupcem vůdce byl od 1. dubna 1946 Václav Drbohlav – Rozita. V tomto roce také zaznamenáváme zmínku o konání tábora pod Pláněmi u Ještědu. Tábor tvořilo osm stanů bez podsady tvořených z kombinací jehlanů a takzvaných áček vypnutých přes dva kůly.

¹¹⁶ Kolektiv autorů 50 let 1. oddílu Junáka v Liberci, 1995, s. 3.

¹¹⁷ Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952. 31.10. 1945 s. 4 č. 131.

¹¹⁸ DRBOHLAV, Václav: *Drobečky z historie skautingu na Liberecku*, Liberec 1994–2004. Vlastní archiv autora. Pokračování č. 74.

Zde také dochází k rozporu v nalezených materiálech. Ve Stráži Severu z 29. března 1947 se nachází zpráva o vzniku 11. chlapeckého oddílu založeného 17. července 1946. Vedoucím měl být bratr Ondřej Štancl. V článku je uvedeno, že oddíl čítá 135 členů a družiny Tygrů, Kamzíků, Vlků a Lišek. Zástupcem vedoucího se stal bratr Kratochvíl. Tato zpráva je podepsána oddílovým vedoucím bratrem Rozitou.¹¹⁹ Kronika 2. oddílu nám však tyto družiny zařazuje do 2. oddílu skautů.

Domnívám se, že se tedy ve skutečnosti nejednalo o 11. oddíl, ale o 2. oddíl. Pravděpodobně se druhý oddíl psal římskými číslicemi a při rukopisu zaslaném do novin bylo toto mylně přepsáno jako 11. oddíl a nikoliv římsky II. oddíl.

Ve svých vzpomínkách Václav Drbohlav zmiňuje i 11. oddíl, avšak ten měl být rozdělen pouze do dvou družin, a to Čápů a Kocourů, a byl založen v dubnu 1946 pod vedením Jana Šmída – Handyho.

Kteří činovníci tohoto oddílu se však dostavili na slib v listopadu 1945, se z dostupných materiálů nepodařilo prokázat. Zároveň také nelze přesně stanovit, kdy oddíl začal fungovat.

Další zprávy o činnosti oddílu pocházejí z dubna 1947, kdy je Václav Drbohlav – Rozita nahrazen bývalým vůdcem 5. chlapeckého oddílu Jaroslavem Schnirchem – Selimem, který se navrátil z vojny. Také se dozvídáme, že byla pod záštitou oddílu založena družina vlčat. Zájemci se měli sejít dne 13. prosince 1947 před divadlem. Osud tohoto uskupení však nebylo možné z dostupných materiálů vystopovat. Celý oddíl působil i v létě 1948, kdy se nachází poslední zmínka o letním táboře u Vsetína.

3. chlapecký oddíl

O tomto oddílu máme pouze jeden útržek informace a to konkrétně z rubriky Junák hlásí ve Stráži Severu, kde byla uvedena výzva: *Br. Černý z 3. oddílu Pavlovice se ihned přihlásí telefonicky nebo písemně u výchovného zpravodaje nebo ho navštíví nejbližší pondělí o půl 20. hodině v klubovně 15. O. S: na Šaldově náměstí.*¹²⁰ Z tohoto tedy můžeme usuzovat, že oddíl působil v městské části Pavlovice, avšak více informací o něm není k dispozici.

¹¹⁹ Přesné znění ve Stráži severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952. 29.3. 1947, č. 75.

¹²⁰ Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952. 29.3. 1947, s. 4, č. 75.

5. chlapecký oddíl

Zmínku o tomto oddílu můžeme pozorovat ve vzpomínkách Václava Drbohlava – Rozity. Z těchto materiálů se dozvídáme, že koncem května 1945 přišel do Liberce z Jičína skaut Karel Marks – Kory. Ten kolem sebe shromáždil 8–10 chlapců, jež se stali zakládajícími členy. Jelikož nikdo z nich neměl zkušenosti s vedením skautského oddílu, byl v září na místo vůdce dosazen Jaroslav Schnirch – Selim.¹²¹

Z archivních materiálů¹²² se dozvídáme, že se oddíl rozrostl na čtyři družiny – Medvědy, Vlky, Rysy a Kondory. Můžeme odhadnout počet členů mezi 30 a 40. O rok později, konkrétně v prosinci 1946, přibyla další družina – Tygrů. V oddíle také probíhala snaha o založení smečky vlčat.¹²³ O této skutečnosti se dozvídáme z výzvy k náboru uveřejněnou v rubrice Junák hlásí. Zda byla smečka doopravdy založena není zřejmé z žádného archivního materiálu.

Z materiálu¹²⁴ se ale dozvídáme, že Jaroslav Schnirch – Selim na začátku října 1946 narukoval po táboře na Farské louce u Raspenavy do československé armády a vedení bylo svěřeno jeho zástupci Karlu Marksovi – Korymu. Pod jeho vedením postupně z neznámých důvodů přicházeli oddíl o členy a v dubnu 1947 jich zbylo pouze 22. Kdy oddíl zanikl, však není známo, poslední zmínkou tedy zůstává, že v dubnu 1947 si tito členové dopisovali s polskými skauty.¹²⁵

6. chlapecký oddíl

O tomto oddílu máme jen strohé útržky z rubriky Junák hlásí z roku 1947, kdy je dvakrát zmiňován. Díky tomuto víme, že vůdcem oddílu byl Martin Balaš, jehož na konci roku vystřídal Miroslav Macháček.¹²⁶

¹²¹ Karel Marks – Kory se stal jeho zástupcem.

¹²² Nezařazený archivní materiál SOA Liberec.

¹²³ Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952. 23.5. 1947 č. 120.

¹²⁴ Dopis Karlu Marksovi - nezařazený archivní materiál SOA Liberec.

¹²⁵ Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952. 15.4. 1947.

¹²⁶ Viz MAREŠ, Jan: *Junák v Liberci v letech 1920–1952*, SOČ 2006/2007, Liberec 2007, s. 26.

7. chlapecký oddíl – 1. oddíl vodních skautů

První zprávy o založení vodáckého oddílu máme z 29. července 1945. *Vodní skauti sestavují vodácký oddíl, jehož vedením je pověřen zkušený odborník br. Jaromír Sláma.*¹²⁷ Dále víme, že první schůzka se konala v Domě mládeže dne 2. srpna 1945 následována dalšími 6. srpna a 28 srpna v junácké klubovně v Kernerově ulici. Založení vodáckého oddílu se však dlouho nesesetkávalo s pochopením ostatních skautů, což dokládá následující zápis v kronice: *Na druhé střediskové schůzi se také jednalo o nás, Unčovský, Áťa, Paleček a ještě jeden bratr byli proti založení vodáckého oddílu. Milan se však nedal. Unčovský proti nám stále brojí. My mu však naschvál dokážeme, že jsem dobrými skauty a vodáky. Proto teď musíme usilovně pracovat.*¹²⁸

K oficiálnímu založení oddílu tedy došlo až 20. ledna 1946,¹²⁹ kdy vznikla družina Bobrů. Jedním z podnětů k založení vodáckého skautingu v Liberci byly nepotvrzené zkazky o německém kutru, který měl ležet na dně přehrady. Tento kufr chtěl oddíl vyzvednout a znovu zprovoznit.¹³⁰

První schůzka nově založeného oddílu proběhla 25. ledna 1946 za účasti zakladatelů Karla Ptáčka – Racka, Jana Karla – Kazimíra¹³¹, Zdeňka Smetany – Pátka¹³², Jiřího Šádka – Piráta a nováčka Kobosila – Koba. Vše vedl oddílový rádce Milan Valtr – Bejby¹³³. Z archivních materiálů ani ze vzpomínek se však nepodařilo zjistit odkud se tito chlapeci odtrhli, avšak je téměř jisté, že v oddílech již působili. Místem jejich setkávání se stala klubovna v sídle 2. střediska na Vápence. Svou vlajkovou loď ukotvili na rybníčku vedle areálu Textilany v Jablonecké ulici a pojmenovali ji Brauerei Maffersdorf.¹³⁴

¹²⁷ CVRČEK Vladimír: *50. let vodních skautů v Liberci*, Liberec 1996, s. 1.

¹²⁸ CVRČEK Vladimír: *50. let vodních skautů v Liberci*, Liberec 1996, s. 2.

¹²⁹ Tamtéž.

¹³⁰ Osobní vzpomínky dostupné: Paměť národa, Vladimír Cvrček [online]. [vid. 13. 6. 2021], dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/cvrcek-vladimir-1939>.

¹³¹ V některých materiálech uváděn jako Brepta.

¹³² V některých materiálech uváděn jako Šrapák.

¹³³ V některých materiálech uváděn jako Tyran.

¹³⁴ Maffersdorf – německý název Vratislavic nad Nisou. Volně přeloženo Pivovar Vratislavice.

V průběhu roku 1946 oddíl získal svého prvního kapitána¹³⁵, kterým se stal Oleg Kovářik – Kápi. Pod jeho vedením se umístil oddíl v prvním ročníku Svojsíkova závodu na prvním místě a také zbudoval prám na Jezírku u Zoologické zahrady. V tomto roce také proběhl třítydenní tábor u Soušské přehrady. Na tento tábor vzpomíná tehdejší člen Vladimír Cvrček takto: *Nemnoho jídla a chuť do práce byly hlavními znaky tohoto tábora, který doplňovaly i noční přestřelky s německými pašeráky, běženci a záškodníky.*¹³⁶

Ve Stráži severu z 2. dubna 1947 je jasně doloženo fungování tohoto oddílu: *Liberec, 1. odd. Vodní vedoucí Oleg Kovářik Liberec, Žižkovo náměstí.*¹³⁷ Ze stejného periodika můžeme vyčíst, že se dne 20. ledna 1946 pořádal večírek k prvnímu výročí, kde přítomní slavnostně přečetli oddílovou kroniku a projednali plán dalšího junáckého rozvoje. V roce 1948 odešel z vedení oddílu kvůli odchodu na vojnu Oleg Kovářik a oddílovým vůdcem se stává junák s přezdívkou Mrně.

Vývoj politické situace dolehl i na tento oddíl. *..Z 1. oddílu libereckých vodních skautů se stává 7. chlapecký oddíl a ke konci roku je vodní skauting zrušen jako samostatná složka Junáka .. Po tábore v létě 1949, na jehož konci byly prodány lodě, oddíl ještě několik týdnů živoří a v září se rozchází.*¹³⁸

Víme, že se jednalo o putovní tábor začínající v Bakově nad Jizerou. Odsud se oddíl vydal po Jizeře a Labi až do Děčína. Z archivního materiálu¹³⁹ se dále dozvídáme, že prodej pramice byl nutný k tomu, aby se přítomní skauti měli jak dostat domů. Nalezený almanach¹⁴⁰ také uvádí, že jelikož docházelo ke zrušení skautingu, modré šátky a košile vzbuzovaly pozornost a obdiv. Po zákazu se někteří z členů¹⁴¹ snaží založit nový oddíl pod hlavičkou nějaké z povolených organizací. K tomu dochází v roce 1949, kdy vznikne kanoistický oddíl při tehdejší DSO Lokomotivě Liberec. Někteří z členů však v průběhu roku emigrují do zahraničí a oddíl se rozpadá. K další organizaci vodních skautů dochází až v roce 1968.

¹³⁵ Kapitán oddílu zastává u vodních skautů funkci vedoucího oddílu.

¹³⁶ CVRČEK, Vladimír – Vezír, *50. let vodních skautů v Liberci*. Liberec 1996, s. 3.

¹³⁷ Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952. 2.4. 1947 s. 5 č. 78.

¹³⁸ MAREŠ, Jan: *Junák v Liberci v letech 1920-1952*, SOČ 2006/2007, Liberec 2007, s. 27.

¹³⁹ Kolektiv autorů: *50 let vodního skautingu v Liberci*. Nezařazený archiv SOA Liberec.

¹⁴⁰ Kolektiv autorů: *50 let vodního skautingu v Liberci*. Nezařazený archiv SOA Liberec.

¹⁴¹ Pozn. autora: Především se jednalo o skupinku kolem Jiřího Bartoše - Technika.

9. chlapecký oddíl

První zprávy o působení tohoto oddílu máme z roku 1946. Tento oddíl fungoval při základní škole v Ruprechticích a byl pod vedením místního ředitele a kantorů zdejší školy. Po návratu do Liberce se oddílu ujal Josef Chroust – Brouk, který s tímto uskupením navázal bližší kontakt a nedlouho na to se stal jeho vůdcem. Dle dostupných záznamů oddíl sestával z třiceti členů, kteří byli z velké většiny žáky zmíněné školy.

V této oblasti dokonce vzniklo dle dostupných zpráv z 11. března 1947 nové skautské středisko, které mělo sestávat ze smečky vlčat, roje světlušek, chlapeckých a dívčích oddílů.¹⁴² Navíc každý čtvrtek chodili do tohoto střediska přednášek junáčtí činovníci ve vyšších funkcích, aby se vedení mohl chopit sbor teoreticky připravených činovníků prohlubující skautskou praxi u mládeže.¹⁴³

Josef Chroust – Brouk opustil vedení oddílu z osobních důvodů v roce 1947 a nahradil ho místní učitel Ladislav Zlatník. Poslední zprávy o činnosti oddílu máme z roku 1949, kdy se zúčastnil hromadného tábora u řeky Oravy.

Jednalo se o tábor několika libereckých oddílů¹⁴⁴ mezi obcemi Párnici a Kralovany na Slovensku. Hlavním vedoucím se stal Karel Hlaváček - Nibowaka. Z dostupných zdrojů¹⁴⁵ víme, že pod vedením Jaroslava Tomsy - Toma stanovala v celkem 120 stanech vlčata a tábor měl mít dle archivního materiálu¹⁴⁶ celkově až 250 skautů. Zajímavostí je, že hospodářem a zapisovatelem se stal Oldřich Bech - Olda, který si na místním ONV získal za onu krátkou dobu takové postavení, že si sám začal vystavovat poukazy na přiděly potravin, čímž zajistil bezproblémové zásobování.¹⁴⁷

Na samotném táboře měly oddíly mimo jiné i společný program, zejména se jednalo o táboráky, společné porady a mimo to i stravování. V průběhu této akce také vyrazily, dle zdatnosti jednotlivých oddílů, na výlety do blízké Malé Fatry, Roháčů nebo na Choč. Na společných programech se údajně oddíly předháněly ve vynalézavosti a kreativitě.

¹⁴² Viz: Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952. 2.3. 1947 s. 5 č. 59.

¹⁴³ Zmínka v publikaci: Kolektiv autorů 50 let 1. oddílu Junáka v Liberci, 1995.

¹⁴⁴ Jednalo se o vlčata, světlušky a skauty z Liberce, Hanychova, Ruprechtic, Vratislavic a Mníšku u Liberce.

¹⁴⁵ Kolektiv autorů: *50. let 1. oddílu Junáka v Liberci*. Liberec 1995, s. 8.

¹⁴⁶ Tamtéž.

¹⁴⁷ Tamtéž. s. 8.

11. Chlapecký oddíl

V dubnu 1946 tento chlapecký oddíl vznikl pod vedením Jana Šmída – Handyho.¹⁴⁸ Na vývěsce Junáka, která se nacházela na náměstí Dr. Edvarda Beneše, byla zveřejněna výzva, aby se zájemci o členství dostavili v 18 hodin před radnici. Celkem se dostavilo osm chlapců a společně s Janem Šmídem – Handym odešli do Junáckého domu na náměstí Práce.¹⁴⁹ Oficiální založení oddílu datujeme k 11. dubnu 1946 a dle zápisků z kroniky se 26. dubna 1946 uskutečnil první výlet s cílem na Bedřichovské přehradě. Dále se dozvídáme, že na této akci se oddíl rozdělil do dvou družin, a to konkrétně na Čápy a Kocoury.¹⁵⁰ Dle odhadů mohlo být v oddíle přibližně 15–20 chlapců.

Dne 14. května 1946 se oddíl rozrostl díky novým členům o další dvě družiny,¹⁵¹ z čehož lze usoudit, že oddíl měl okolo 30 členů. I z dostupných materiálů je zřejmé, že v roce 1947 zůstal ve vedení Jan Šmíd – Handy a k ruce měl dva zástupce.¹⁵² Konkrétně se jednalo o Jiřího Kazdu a Jiřího Aima – Acháta. V tomto roce také muselo z oddílu odejít několik chlapců¹⁵³ pro porušení skautského zákona.¹⁵⁴ Můžeme tedy předpokládat, že Jan Šmíd – Handy byl opravdu přísným vedoucím v posuzování přestupků.

Charakter těchto přestupků však není znám, pravděpodobně na základě tohoto rozhodnutí bylo v rubrice Junák hláší zveřejněno oznámení o nábore nových členů.¹⁵⁵ Mělo se jednat o 20–25 chlapců ve věku mezi 12 až 14 lety. Pokud byl vyloučen podobný počet, můžeme vydedukovat, že oddíl v tu chvíli čítal pouhých 10–15 členů. Na nábor se dle vzpomínek Václava Drbohlava přihlásilo 25 nových zájemců. Zda byli všichni přijati a vydrželi, není z dostupných zdrojů známo, můžeme však počítat s tím, že oddíl měl mezi 30–40 členy.

¹⁴⁸ Založením střediska Jana Šmída – Handyho dle dochovaných materiálů pověřil vůdce 1. střediska Emil Lehký.

¹⁴⁹ pozn. Autora: Náměstí Práce – dnešní náměstí Pod Branou viz: Mapový portál města Liberce, *Staré mapy* [online]. [vid. 11. 4. 2020], dostupné z: <https://1url.cz/LzN8s>.

¹⁵⁰ Více: DRBOHLAV, Václav: *Drobečky z historie skautingu na Liberecku*, Liberec 1994–2004. Vlastní archiv autora. Pokračování č. 91.

¹⁵¹ Jednalo se o družiny žabáků a kamzíků.

¹⁵² DRBOHLAV, Václav: *Drobečky z historie skautingu na Liberecku*, Liberec 1994–2004. Vlastní archiv autora.

¹⁵³ Přesný počet vyloučených chlapců není znám, dozvídáme se pouze o nábore 25 nových členů.

¹⁵⁴ Viz Více: DRBOHLAV, Václav: *Drobečky z historie skautingu na Liberecku*, Liberec 1994–2004. Vlastní archiv autora. Pokračování č. 109.

¹⁵⁵ Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952. 30. 4. 1947 s. 5 č.101.

V září roku 1947 vznikla u oddílu smečka vlčat s celkem čtyřmi družinami.¹⁵⁶ *Přísná ruka vůdce byla znát i zde, protože vlče, které nedosáhlo 80 procent účasti na akcích smečky, se nemohlo zúčastnit letního tábora a vlče, které bez omluvy vynechalo tři za sebou jdoucí podniky, bylo rovnou vyloučeno.*¹⁵⁷ Smečka vlčat dle zpráv z rubriky Junák hlásí fungovala nezávisle na oddílu. V tomto článku se píše, že se 5. října mají dostavit všichni činovníci oddílu a rádcové. Na tomto setkání měly být odevzdány veškeré protokoly o docházce, o příspěvcích a konaných akcích. Zde se i přímo píše: *Pokud možno dostaví se i instruktoři vlčat.*¹⁵⁸ Tento záznam značí zmíněnou vzájemnou nezávislost oddílů.

Ze zpráv sice víme, že oddíl opustil Jan Šmíd – Handy, ale již nejsme schopni určit, kdy to bylo přesně. V prosinci 1947 byla vůdkyní oddílu jmenována Eva Havránková, následující rok vedl tábor v Teplicích u Broumova již Miroslav Slavík – Slavíček.¹⁵⁹

¹⁵⁶ Názvy družin byly podle barev: modrá, červená, žlutá a zelená.

¹⁵⁷ MAREŠ, Jan: *Junák v Liberci v letech 1920–1952*, SOČ 2006/2007, Liberec 2007, s. 28.

¹⁵⁸ Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952 5.10. 1947 s. 5 č. 233.

¹⁵⁹ MAREŠ, Jan: *Junák v Liberci v letech 1920–1952*, SOČ 2006/2007, Liberec 2007, s. 29.

Menší liberecké oddíly

Rubrika Junák hlásí ve *Stráži Severu*¹⁶⁰ nám přináší několik zpráv o činnosti oddílu z Horního Hanychova.¹⁶¹ Díky tomu můžeme tedy bezpečně zdokumentovat fungování tohoto oddílu v letech 1947–1949. Více informací však nebylo možné dohledat a ani nebyl objeven jiný archivní materiál dokládající jeho podrobnější fungování. Z novinových článků, se však dozvídáme, že po celou dobu stál v čele místní úředník Miroslav Knytl. Jestli tedy založil i oddíl, zůstává otázkou.

V roce 1948 pořádala Okresní péče o mládež Liberec - venkov tábor u Máchova jezera ve Starých Splavech¹⁶². Jednalo se o akci, které se zúčastnilo více menších skautských oddílů, a to konkrétně z Vratislavic nad Nisou, Hrádku nad Nisou, Chrastavy a právě zmiňovaného oddílu z Horního Hanychova. V čele táborových činovníků stál Miroslav Knytl.¹⁶³

Další krátké a strohé narážky pocházejí o oddílu z Vratislavic nad Nisou, a to celkem o dvou oddílech. První zmínku nalezneme z 2. prosince 1945, kdy bylo oznámeno ve *Stráži Severu*¹⁶⁴, že vůdcem se stal Bohumil Hnízdo. Následně se na postu vůdce v roce 1947 vystřídali Jindřich Šimek a Miroslav Sádovský. Poslední zmínku datujeme k roku 1949, kdy se oddíl zúčastnil hromadného tábora pořádaného Okresní péčí o mládež u řeky Oravy.¹⁶⁵

O druhém oddíle máme z dostupných materiálů zmínky pouze v roce 1945, kdy se stal vůdcem Jiří Kopeček. Zprávy o jeho vzniku a činnostech nejsou do této doby k dispozici.¹⁶⁶

Zápisky v archivech¹⁶⁷ jsou také o činnosti oddílu z Dlouhého Mostu, ale pouze z první půlky roku 1947, kdy byl oddíl pod vedením Miroslava Šmejkal. Jednalo se o menší uskupení, které mělo pouze jednu družinu, což pravděpodobně zapříčinilo malé množství členů, z toho se dá odvodit jejich počet na zhruba 15.

¹⁶⁰ *Stráž severu: deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952.

¹⁶¹ Například: *Stráž severu: deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952 20.3. 1947 č. 68.

¹⁶² Viz: *Stráž severu: deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952.

¹⁶³ MAREŠ, Jan: *Junák v Liberci v letech 1920–1952*, SOČ 2006/2007, Liberec 2007, s. 99.

¹⁶⁴ *Stráž severu: deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952.

¹⁶⁵ Kolektiv autorů: *50. let 1. oddílu Junáka v Liberci*. Liberec 1995.

¹⁶⁶ Druhou a poslední informaci máme o změně na pozici vůdce z února 1947, kdy oddíl vedl nově Josef Heřman.

¹⁶⁷ SOA Liberec - nezařazený materiál.

Dívčí oddíly

1. dívčí oddíl

Tento oddíl vznikl v létě roku 1945 a v čele dle dostupných zdrojů stála Jaroslava Karásková – Jarina¹⁶⁸. Členky tohoto oddílu skládaly svůj první poválečný slib dne 29. prosince 1945 v České Besedě. Původní počet členek čítal 32 děvčat, během roku se oddíl rozrostl až na 50 děvčat, což vedlo k rozdělení na dva oddíly. První výlet 1. oddíl dívek uskutečnil až 30. dubna 1946, z čehož lze usuzovat, že byl založen počátkem roku 1946.¹⁶⁹

Z archivních materiálů víme, že v únoru 1946 se vedení tohoto oddílu ujala Hana Hlaváčková. Dobová periodika¹⁷⁰ dokládají, že v oddíle v tomto roce také probíhal nábor nových členek. To potvrzuje i osobní vzpomínka Jiřiny Halmichové – Žížaly: *Počet dívek v existujících dívčích oddílech byl velmi pohyblivý, a proto se oddíly slučovaly a zanikaly.*¹⁷¹

Jiřina Halmichová – Žížala¹⁷² složila dne 4. května 1947¹⁷³ čekatelskou zkoušku a v roce 1948 převzala vedení tohoto oddílu. Pod ní jsou vytvořeny celkem dvě družiny, a to jisker – starších skautek nad 15 let a lišek – mladších skautek. Tamtéž se dozvídáme, že dvěma nejmladším bylo 11 let.

Vzpomínky také zmiňují, že *největší událostí byly slavnosti mládí v roce 1947, jejichž součástí byly Svojsíkovy závody. Průvod městem, hold vlajce na náměstí před radnicí .. Tento Svojsíkův závod vyhrála hlídka I. dívčího oddílu.*¹⁷⁴

Dívky absolvovaly svůj první tábor ve Veselé poblíž Rovenska. Stavbu tábora zajistili chlapci z prvního oddílu a máme ji zdokumentovanou pomocí fotografií.¹⁷⁵ Oddíl poté zanikl po spuštění procesu s libereckými skauty a skautkami, v němž byla mimo jiných odsouzena i Hana Hlaváčková.¹⁷⁶ Jiřina Janů k tomu uvedla: *Oddíl svou činnost ukončil vlastně až soudním procesem s vedoucími skautingu v Liberci v roce 1952.*¹⁷⁷

¹⁶⁸ Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952.

¹⁶⁹ Vzpomínka Hany Hlaváčkové - Neoznačený materiál archivu Muzea v Liberci.

¹⁷⁰ Viz Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952.

¹⁷¹ Neoznačený materiál archivu Muzea v Liberci.

¹⁷² Původním jménem Jiřina Janů.

¹⁷³ Potvrzení o zkoušce, jmenování a činovnícká průkazka viz příloha.

¹⁷⁴ Neoznačený materiál archivu Muzea v Liberci.

¹⁷⁵ Fotografie – stavba tábora Veselá 1946 – přiloženo.

¹⁷⁶ Tímto soudním procesem se zabývá práce: KRUPAUEROVÁ Iva, *Politické procesy 50. let 20. století v Československu – Kauza Jaroslav Tomsa a spol.*, TUL diplomová práce 2013.

¹⁷⁷ Neoznačený materiál archivu Muzea v Liberci.

Rozdělením 1. oddílu v srpnu roku 1946 kvůli přílišnému počtu členů vznikl 2. dívčí oddíl. Vůdkyní se stala Jindra Kňourková, kterou pak nahradila Irena Kořínková. Oddíl měl dle vzpomínek celkem tři družiny - Sovy, Veverky a Mravence. Dle dostupných záznamů spolu však oddíly i nadále spolupracovaly a společně podnikaly výpravy, což zmiňují i okrajově vzpomínky Hany Hlaváčkové. Podrobnější informace o fungování však dosud nebyly nalezeny. Společné putování dívky obou oddílů absolvovaly v roce 1950 na kolech po Jižní Moravě. Jelikož údajně věděly, že se jedná o poslední tábor, a je to tudíž jejich poslední akce, veškeré své úspory *prohýřily*¹⁷⁸.

Ostatní dívčí oddíly

Nalezené záznamy prokazují založení dalších čtyř libereckých oddílů, avšak máme o nich pouze strohé zmínky a bližší informace nejsou bohužel k dispozici. S určitostí můžeme říci, že 4. dívčí oddíl a 6. dívčí oddíl vznikly po odštěpení některých členek z oddílu 1. Dle dochovaných záznamů tomu tak bylo pro velký zájem. V této době měly oddíly maximálně 30 členek,¹⁷⁹ což nám dokládají nalezené paměti Hany Hlaváčkové a stejně tak její deník¹⁸⁰.

Více informací však o dívčích oddílech nemáme a nezmiňuje se o nich ani Jiřina Janů ve svém příspěvku k 70 letům dívčího skautingu v Liberci. Celkem se podařilo dohledat zmínky o devíti oddílech působících v Liberci.¹⁸¹ S určitostí můžeme konstatovat, že veškeré tyto oddíly fungovaly v roce 1947, což dokládají zmínky v periodiku Stráž Severu. *Junák jako organizace byl sice rozpuštěn 1. ledna roku 1951, ale již na podzim 1949 Jaroslav Tomsa zjistil, že není již možnost se nadále registrovat. Takže Junák přestal jako celek existovat již tehdy, přežívaly jen jednotlivé oddíly bez zázemí nebo pod hlavičkou někoho jiného, např. Sokola.*¹⁸² Můžeme se tedy domnívat, že oddíly již v roce 1949 po letních táborech přešly do jiných organizací či nebyly hromadně organizovány, což vedlo k jejich postupnému rozpuštění.

¹⁷⁸ Deník Hany Hlaváčkové - nezařazený materiál archivu Muzea v Liberci.

¹⁷⁹ Avšak pro časté náборы spíše počítejme mezi 20–25 členkami, odchody z oddílů byly pravděpodobně způsobeny náročným programem.

¹⁸⁰ Archiv Severočeského muzea v Liberci - nezařazený materiál.

¹⁸¹ Konkrétně se jedná o 6 dívčích oddílů v Liberci, 1. dívčí oddíl na Dlouhých Mostech a 2 oddíly ve Vratislavicích nad Nisou.

¹⁸² KRUPAUEROVÁ Iva, *Politické procesy 50. let 20. století v Československu – Kauza Jaroslav Tomsa a spol.*, TUL diplomová práce 2013. s. 30.

Vlčata

První zmínku o smečce vlčat datujeme k 3. srpnu 1945 a to článkem v novinách v rubrice Hlas české mládeže¹⁸³. *Vlčata (nejmenší Junáci od 6 do 12 let) se mohou hlásit do junáckého střediska v Liberci nyní denně v junáckém domově v Kornerově (Svojsíkově) třídě v kanceláři Domova Junáků.*¹⁸⁴ Podle dochovaných archivních materiálů se domnívám, že v Liberci v tomto období vzniklo minimálně pět vlčecích smeček.¹⁸⁵

Nejstarší z nich měla být 10. smečka vlčat vzniklá oficiálně v květnu 1946. Již předtím však pozorujeme zmínky o zájezdu do Dlouhého Mostu. Z toho můžeme soudit, že již smečka fungovala v rámci některého z oddílů od konce roku 1945 či začátkem roku následujícího.

4. smečka vlčat

První zmínka je datována na den 20. března 1947, kdy v rubrice Junák hlásí je smečka svolávána na schůzku. Tyto schůzky se měly pravidelně konat ve čtvrtek v 17 hodin v Domě mládeže na Šaldově náměstí. Z novinového článku se můžeme domnívat, že se jednalo o první schůzku po zimním období, jelikož je zde uvedeno: *.. aby se důkladně připravili k jarní práci. Maminky, patří váš chlapec k vlčatům 4. smečky? Nezapomeňte ho včas poslat na schůzku.*¹⁸⁶ O rok později začala tato smečka působit ve Střední průmyslové škole v Liberci a dle informací tábořila pod vedením Jaroslava Tomsy – Toma u rybníku Břehyně.

¹⁸³ Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952 č. 57 s.3. 3.8. 1945.

¹⁸⁴ Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952 č. 57 s.3. 3.8. 1945

pozn. Autora: Jednalo se o ulici Theodor-Körner-Strasse, která byla v roce 1925 přejmenována na Svojsíkovu ulici. Pravděpodobně se v průběhu války používal německý název. Viz Mapový portál města Liberce, *Staré mapy* [online]. [vid. 11. 4. 2021], dostupné z: <https://1url.cz/LzN8s>

¹⁸⁵ DRBOHLAV, Václav: *Drobečky z historie skautingu na Liberecku*, Liberec 1994–2004. Vlastní archiv autora.

¹⁸⁶ Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952 20.3. 1947 č. 68.

Jaroslav Tomsa – Tom byl však oddílovým vedoucím 14. smečky vlčat, z dochovaných záznamů se tedy domnívám, že tyto dvě smečky byly úzce propojené a podnikaly společné akce a měly i společné schůzky, což nám dokládají i podobné termíny v novinách. Více se však o činnosti z dostupných materiálů nedozvídáme. Většina vlčecích smeček je však spjata přímo s oddíly, s nimiž úzce spolupracovala.

5. smečka vlčat

Po dvou letech fungování 1. oddílu skautů v něm vyrostlo několik chlapců, kteří se chtěli podílet na vedení oddílu a výchově mladších členů. Tato skutečnost přispěla k tomu, že byla dne 23. listopadu 1947 založena 5. smečka vlčat.¹⁸⁷ Zájemci o členství v oddílu ve věku 8–12 let se měli dostavit 29. listopadu do Junáckého domova na náměstí Města Ivanova. Zahajovací schůzka se však konala až 17. ledna 1948. V létě smečka vlčat odjela na tábor do Tatranské Lomnice společně se zmíněným oddílem skautů.¹⁸⁸ Více informací o fungování této skupiny se nám však nedochovalo.

8. smečka vlčat

Tato smečka je spjata s 2. chlapeckým oddílem, jak nám prozrazuje zpráva z 18. června 1946¹⁸⁹. V tento den byla v rubrice Junák hlásí zveřejněna výzva pro chlapce mezi 6–12 rokem o připojení k nově vzniklé 8. smečce vlčat při Junáckém středisku Podještědí. Díky tomuto novinovému útržku můžeme konstatovat, že o skauting v Liberci byl velký zájem. V novinách se doslova píše *Junácké středisko Podještědí rozhodlo se založit pro velký počet členů dosavadního 8. oddílu Vlčat novou smečku Vlčat.*¹⁹⁰ Archivní materiály nám dokládají, že vůdcem smečky se stal Miroslav Slavík – Slavíček, který také později vedl společný tábor této smečky a 11. oddílu v roce 1947.¹⁹¹

¹⁸⁷ Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-195218. 23. listopad 1947. č. 273.

¹⁸⁸ MAREŠ, Jan: *Junák v Liberci v letech 1920–1952*, SOČ 2006/2007, Liberec 2007, s. 30.

¹⁸⁹ Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-195218.

¹⁹⁰ Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-195218. 18. června 1946.

¹⁹¹ Nezařazený materiál SOA Liberec.

V prosinci roku 1947 však došlo ke změně ve vedení oddílu, kdy se vůdcem stal Bohumil Dytrych. V následujícím roce, tj. 1948, tábořila smečka vlčat s 9. chlapeckým oddílem, a to u Máchova jezera.¹⁹² Kdy a za jakých podmínek oddíl zaniká, nám však není známo.

10. smečka vlčat

Tato smečka vznikla v září v roce 1947 a působila při 11. chlapeckém oddílu s celkem čtyřmi družinami.¹⁹³ Dále se dozvídáme, že smečka fungovala nezávisle na zmíněném oddílu, což nám doložil záznam z dobového periodika, když byli na schůzi přizváni i vůdci tohoto oddílu¹⁹⁴, toto s největší pravděpodobností nebylo obvyklé. Podmínky v oddílu však ovlivnila přísná morálka, kterou tehdejší vůdce 11. oddílu prosazoval i u starších skautů.

Z práce Jana Mareše¹⁹⁵ se dozvídáme, že vlče muselo docházet na 80 procent všech akcí a pokud se tomu tak nestalo, nemohlo absolvovat letní tábor. Přísné pravidlo bylo i ohledně tří vynechaných akcí za sebou. Pokud tato situace nastala, mladý junák byl z oddílu vyloučen. Víme, že smečka fungovala až do zákazu Junáka, kdy byla rozpuštěna společně s 11. oddílem skautů.

14. smečka vlčat

Tato smečka vznikla na základě nedostatečné kapacity 8. smečky vlčat a byla s ní úzce propojena, jak nám uvádí nalezený archivní materiál. *Všichni chlapci, kteří by měli zájem o vstup do této nově založené smečky, necht' se dostaví na 1. schůzku ve středu 19. června do klubovny střediska Podještědí u vápenky. .. Nováčci si přinesou tužku, sešit, povolení od rodičů ke vstupu do oddílu a dvě fotografie. Členové jiných oddílů mimo to ještě povolení od vedoucího svého oddílu k přestupu. Přiveďte a upozorněte na tuto zprávu své kamarády.*¹⁹⁶

¹⁹² Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952 18. 1.7. 1948. č. 153.

¹⁹³ Názvy družin byly podle barev: modrá, červená, žlutá a zelená.

¹⁹⁴ Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952 5.10. 1947 s., 5 č. 233.

¹⁹⁵ MAREŠ, Jan: *Junák v Liberci v letech 1920–1952*, SOČ 2006/2007, Liberec 2007.

¹⁹⁶ Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952 18. června 1946.

Zprávu dokládající úspěšné přijetí nových členů nalezneme v periodiku Stráž Severu o několik dní později, konkrétně 23. června 1946. *Ve středu 19. června se poprvé sešel nově založený oddíl Vlčat. Po sepsání osobních záznamů bylo chlapcům vysvětleno bodování docházek, chování v kroji, organizace Junáka a věci týkající se přímo Vlčat. Po přečtení a vysvětlení I. stupně vlčácké zdatnosti, který si jistě Vlčata složí v nejbližší době, se začalo s výcvikem. Na veselých tvářích nových chlapců bylo viděti, že se jim první schůzka opravdu líbila.*¹⁹⁷ To, že se jedná pouze o formální založení smečky, která kooperuje s 8. smečkou vlčat, nám dokazují podpisy v novinách, kde je u všech článků jak u 8. smečky, tak u 14. smečky zmiňován vůdce Akéla - Krtek.

Z dostupných archivních materiálů tyto přezdívky využíval Vladimír Naňka¹⁹⁸. Smečku poté v roce 1947 převzal Jaroslav Tomsa – Tom, jelikož Vladimír Naňka – Akéla, Krtek přešel jako vůdce do 16. smečky vlčat. Ze záznamů se také dovídáme, že další členy smečka z kapacitních důvodů nepřijímala a působila v průmyslové škole. Smečka byla rozpuštěna na podzim 1949 kvůli zrušení skautských registrací a předzvěstí dalšího zákazu skautingu.

16. smečka vlčat

Tato smečka dle zprávy z 9. října 1946 působila pod záštitou 15. klubu oldskautů, který jí poskytl i prostory pro realizaci schůzek v Domě mládeže na Šaldově náměstí a vypomáhal jí i s činností. V tomto roce také evidujeme článek o náboru nových chlapců. Dle odhadů smečka čítala pouze zhruba 15–20 chlapců a pravděpodobně se potýkala s nedostatkem členů, což nepomohl změnit ani přistoupivší Vladimír Naňka.

Důvody zániku nejsou doloženy, můžeme ale odhadnout, že za rozpuštěním stál nedostatek členů. V kratičké zprávě ze dne 24. října 1947 žádá vůdce 15. klubu oldskautů chlapce z 11. oddílu, aby vyklidili inventář po 16. smečce vlčat. Z tohoto můžeme tedy určit, že smečka zanikla a chlapecký oddíl přebíral majetek smečky do své správy.

¹⁹⁷ Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952 23. června 1946

¹⁹⁸ DRBOHLAV, Václav: *Drobečky z historie skautingu na Liberecku*, Liberec 1994–2004. Vlastní archiv autora.

Smečka vlčat Vratislavice nad Nisou

Vratislavický oddíl založil svou smečku vlčat v lednu 1947, kdy v dobém tisku nalézáme hlášku o náboru.¹⁹⁹ Jak je patrné ze vzpomínek²⁰⁰ Václava Drbohlava, tato smečka čítala pouze 12 chlapců. Z toho můžeme usuzovat, že se jednalo o menší uskupení. Ve stejném materiálu se dozvídáme, že vůdcem se stává bratr Kubias z vratislavického střediska. Více nám archivní zdroje či jakékoliv jiné zprávy neprozrazují. A tudíž o činnosti tohoto se více nedozvídáme. Stejně tak nebylo možné zjistit kdy a jakým způsobem smečka zaniká.

¹⁹⁹ Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952.

²⁰⁰ DRBOHLAV, Václav: *Drobečky z historie skautingu na Liberecku*, Liberec 1994–2004. Vlastní archiv autora.

Světlušky

O světluškách se dozvídáme ze zprávy 23. února 1946, která vyšla ve Stráži Severu.

*Světlušky se jmenujeme,
skautským světem putujeme,
na cesu si svítíme,
dobro, krásu vidíme.²⁰¹*

V textu se dále píše o záměru založit světlušky se zevrubným popisem, co znamená být světluškou. Mělo se jednat o dívky od 6 let věku a v textu je slíbeno, že si s nimi vedoucí budou hrát a připravovat je na to stát se dobrými skautkami. Dále je zde uveřejněna výzva pro rodiče, kteří mají své ratolesti zaslat ve středu 27. února ve 4 hodiny odpoledne k vývěsce na náměstí Dr. Edvarda Beneše. Výzva je podepsána vůdkyní 1. dívčího oddílu.

Z dostupných materiálů víme, že další roj světlušek měla na starost od 2. listopadu 1946 Lila Tomsová, která před válkou vedla 1. dívčí oddíl. Zprávy o činnosti samostatných rojů nejsou známy. Je velice pravděpodobné, že působily společně s oddíly. Dosud máme tedy pouze strohé informace o založení několika rojů světlušek v březnu 1947 při oddíle v Ruprechticích a dalších dvou rojů při prvním oddíle, které vedly Zdena Macháčková a Dáša Ponikelská.²⁰²

²⁰¹ Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952 23. února 1946 č. 46

²⁰² V dobových periodikách se dozvídáme o schůzkách světlušek v průmyslové škole ze dne 22. září 1947, kdy pravděpodobně opět zahajovaly činnost po letních táborech. Stejně tak se dočítáme o 3. roji světlušek, které v létě 1948 tábořili v Klášteře Hradišti.

Roveři a oldskauti

V dnešní době označujeme za rovery chlapce od věku 15 let.²⁰³ Většina roverů se věnuje oddílové činnosti a vytváření programu pro skauty a skautky. Jak tomu bylo v těchto letech, však není známo. O oldskautech v tomto období však máme z dostupných pramenů jasnější představu. Jednalo se o dospělé činovníky, kteří se aktivně podíleli na chodu hnutí, i ty, kteří již měli svá skautská léta za sebou a činnosti v Junáku se nemohli věnovat jako v dobách dřívějších. Vstup lidí mimo organizaci do Junáka, tedy starších chlapců nad 17 let, nebyl v této době úplně běžný. Výjimkou se stal 15. oddíl oldskautů, který vytvořil družinu skautů starších 18 let, do níž se mohl přihlásit kdokoli i mimo hnutí, a to starší 17 let.²⁰⁴

Archivní materiály a zmínky ve Stráži Severu nám dokládají působnost celkem tří skupin v této kategorii. Nejméně informací máme o 7. oddílu roverů, o nichž se zmiňuje ve svých pamětech Václav Drbohlav v souvislosti se srazem Junáků v Turnově ve dnech 8. – 10. dubna 1946 pod vedením Zdeňka Jarého.²⁰⁵

13. klub O. S.

Počátky tohoto klubu můžeme datovat do 24. dubna roku 1946, kdy se v bytě Ervína Dlouhého sešli skauti Hanka, Michl a Studený. Tito jmenovaní začali připravovat materiály potřebné pro založení klubu.²⁰⁶ Ze záznamů víme, že ustavující schůze se konala nedlouho po tomto setkání, tedy dne 18. května v bytě u br. Krcha. Na tuto událost bylo pozváno celkem dvacet zakládajících členů.²⁰⁷ Jednalo se mimo jiné o tyto činovníky: *Ervín Dlouhý – Erva, Květoslav Pecina – Senti, Jan Poštołka – Honza, Svatopluk Technik či František Toman – Frigo.. Vůdcem se stal Hanka, pokladníkem Studený, archivářem a hospodářem Ervín Dlouhý a byla ustanovena rada ve složení Květoslav Pecina, Michl a Sucharda.*²⁰⁸ Do klubu byl také přijat Jaroslav Tomsa - Tom a Richard Válek - Rido. Bratři Technikové byli vyzváni ke zpracování klubového štítu a další z nich pověřeni kompozicí oddílového chorálu.

²⁰³ Viz kapitola 3.4. Organizační struktura

²⁰⁴ Viz MAREŠ, Jan: *Junák v Liberci v letech 1920–1952*, SOČ 2006/2007, Liberec 2007, s. 33.

²⁰⁵ DRBOHLAV, Václav: *Drobečky z historie skautingu na Liberecku*, Liberec 1994–2004. Vlastní archiv autora. Pokračování č. 90.

²⁰⁶ Tamtéž.

²⁰⁷ Na tuto schůzi se však dostavilo jen 15 z nich.

²⁰⁸ MAREŠ, Jan: *Junák v Liberci v letech 1920–1952*, SOČ 2006/2007, Liberec 2007, s. 33.

Koncem roku 1946 máme další zmínky o přistoupivších členech. Jednalo se o významné junácké funkcionáře a dlouhodobé činovníky, konkrétněji o Stanislava Jiráska, Ivana Mikšoviče, Miroslava Havránka, br. Barcalíka a Jiřího Gruse. Do tohoto klubu byl v nepřítomnosti přijat i Jaroslav Tomsa – Tom a Richard Válek – Rido.²⁰⁹ Klubu oldskautů bylo ke konci roku 1946 přiděleno číslo 13, a to přímo z Ústředí Junáka v Praze. Z archivních materiálů se také dozvídáme, že tento klub zakoupil dům č.p. 26 v Bedřichově, který následně upravil na klubovnu a konal v ní různé zábavy a besedy.

Správcovství bylo předáno br. Studenému, který zde trávil údajně mnoho času se svou rodinou. Ve vzpomínkách Václava Drbohlava se dozvídáme, že tato budova byla v únoru 1947 vykradena a oddíl přišel o vybavení za několik tisíc korun.²¹⁰ Tuto klubovnu oddíl údajně využíval až do konce zákazu činnosti

Dne 17. května 1947 proběhla v klubu změna ve vedení a oldskauti i nadále pořádali nejrůznější besedy a to jak ve zmíněném objektu, tak u některých členů doma či v restauraci. Také pomáhali soudcovat různé závody, například o svatodušních svátcích v roce 1948.²¹¹ Byli také v úzkém kontaktu s Klubem českých turistů, kterému pomáhali se značením tras. Klub oldskautů byl oficiálně zrušen zákazem skautingu v roce 1951.

Přesnou náplň klubu není možné prokázat. Jednalo se však o dospělé a starší skauty a můžeme tedy čekat méně výchovný přístup, spíše spojený s přátelským setkáváním a případným zamyšlením nad nejrůznějšími problémy. Zda oddíl organizoval samostatný tábor, není známo, ale nejeví se to jako příliš pravděpodobné.

²⁰⁹ DRBOHLAV, Václav: *Drobečky z historie skautingu na Liberecku*, Liberec 1994–2004. Vlastní archiv autora. Pokračování č. 90.

²¹⁰ DRBOHLAV, Václav: *Drobečky z historie skautingu na Liberecku*, Liberec 1994–2004. Vlastní archiv autora. Pokračování č. 94.

²¹¹ Vzpomínka Hany Hlaváčkové - Neoznačený materiál archivu Muzea v Liberci.

15. klub O. S.

Počátky tohoto klubu můžeme pozorovat dne 28. července 1946 a to následující výzvou: *Zakládáme další OS klub v Liberci. Vyzýváme proto všechny starší Junáky, kteří se chtějí stát zakládajícími a činnými členy tohoto klubu a zapojiti se tak do naší junácké rodiny, aby se hlásili v nové okrskové místnosti Junáka v „Domě mládeže“ na Šaldově náměstí čp. 352.*²¹² Zájemci se mohli hlásit od úterý do pátku u br. Lehkého v čase mezi 15 a 16 hodinou. Z tohoto sdělení také můžeme vyčíst, že registrace do Junáka stála v této době 20 Kčs a byla zapotřebí fotografie v rozměrech 6x6 cm do činovnícké průkazky.²¹³

Vůdcem byl zvolen Jindřich Sezima a klub vzal pod svá křídla 16. smečku vlčat. Činnost klubu byla založena mimo jiné i na vzdělávacích přednáškách v Severočeském muzeu.²¹⁴ Dne 6. ledna 1947 oddíl uspořádal schůzi všech členů v klubovně, která se nacházela na Šaldově náměstí v Domě mládeže. Na pořadu dne byl přehled práce vykonané v předchozím roce a stanovení dalšího programu. Dále se zde probírala i registrace členů s následující zmínkou: *Kdo by nepřišel a neomluvil se dopředu, neměl být registrován pro další rok.*²¹⁵

Dle nalezeného dokumentu²¹⁶ se na schůzi konané 11. září 1947 projednávalo rozšíření tohoto klubu o družinu starších junáků, takzvaných čekatelů O. S. Také zde nalezneme zmínku o stanovení výchovné a vzdělávací činnosti pro následující zimní měsíce. Pravděpodobná je i nečinnost některých členů, kteří měli být organizačně převedeni do Spolku přátel Junáka. Na této schůzi se rozhodlo o založení nové družiny starších junáků ve věku od 18 let s tím, že může být přijato i omezené množství neskautů od věku 17 let. Díky tomuto rozhodnutí vznikla další družina roverů.

²¹² Stráž severu: *deník pracujícího lidu v českém pohraničí*. Liberec: Krajský výbor KSČ, [1944]-1952 28. 7. 1946 č.170 s. 5.

²¹³ Viz foto činovnícká průkazka.

²¹⁴ Jednu z přednášek můžeme datovat k 12. říjnu 1947 viz: DRBOHLAV, Václav: *Drobečky z historie skautingu na Liberecku*, Liberec 1994–2004. Vlastní archiv autora. Pokračování č. 105.

²¹⁵ MAREŠ, Jan: *Junák v Liberci v letech 1920–1952*, SOČ 2006/2007, Liberec 2007, s. 34.

²¹⁶ SOA Liberec - nezařazený archiv.

S těmi, kteří měli skautskou průpravu, bylo počítáno pro výcvik na činovníky. Ostatní měli provádět praktický skauting – např. lukostřelbu, zimní a letní sporty. Zároveň byli požádáni vedoucí libereckých oddílů, aby uvolnili své „nepotřebné“ starší skauty.²¹⁷ Oddíl se dělil na tři družiny a to mladších skautů, starších skautů a činovníků. Tento klub fungoval do roku 1951, kdy o něm hovoří Václav Drbohlav ve svých vzpomínkách, po zákazu skautingu byl vládní garniturou zakázán.²¹⁸

²¹⁷ MAREŠ, Jan: *Junák v Liberci v letech 1920–1952*, SOČ 2006/2007, Liberec 2007, s. 34.

²¹⁸ O zákazu skautingu více: ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. Praha: Junák - TDC, 2012. ISBN 978-80-86825-72-4.

Odhadovaný počet členů v oddílech

V nalezených archivních materiálech v Severočeském muzeu je uvedeno několik seznamů účastníků tábora, a to v letech 1946, 1947 a 1948. Tyto materiály obsahují jména všech účastníků a místo tábora. Ve vzpomínkách Václava Drbohlava se dozvídáme, že akce na libereckém náměstí Dr. Edvarda Beneše se v roce 1946 zúčastnilo až 300 libereckých skautů.²¹⁹ Další zmínku o skautských členech nalezneme v práci Jana Mareše, který uvádí přesný počet oddílů působících v Liberci v daném období. Tyto oddíly nalezneme i ve vzpomínkách Jiřiny Janů a Václava Drbohlava.

Při odhadování počtu členů jsem opět musel vycházet z věkového omezení v jednotlivých oddílech. Nelze tedy počítat s tím, že všechna vlčata a světlušky přišly do oddílu.²²⁰ Důvody odchodu mohou být stejné jako v předchozí kapitole. Jako jeden z hlavních důvodů vidím náročnost programu, který klade důraz na fyzickou a psychickou stránku člověku.

Při rekonstrukci členské základny jsem vycházel z dostupných archivních materiálů. Ze vzpomínek Václava Rozity se dozvídáme, že v roce 1947 odjelo 34 000 skautů z Čech na 1070 táborů.²²¹ V této době jezdil každý oddíl samostatně. Toto číslo dokazuje, že oddíly měly v tomto roce průměrně 32 členů. Tento rok byl z dnešního pohledu pro skauty nejpřívětivější a junáctví získávalo na popularitě, což se projevovalo i na členské základně. Tuto skutečnost pozorujeme i ve Stráži Severu, kde byly oddíly ochotné nabírat nové členy a stejně tak zde nalezneme články o úspěšném náboru. O oblíbenosti skautingu v Liberci svědčí i poznámka Václava Drbohlava, jenž zmiňuje toto: *22 května 1947 získává obl. vel., br. prof. Tomsa – TOM z Magistrátu města Liberce přípis,²²² kterým se povoluje postavení hraničního kamene v Lidových sadech na důkaz oddanosti k vlasti, odpovědnosti a kázně při hranicích .. Kámen bude dodán Junákům zdarma jako dar města z městských lomů. Opracování žulového bloku uhradí junáci.*²²³ Tento kámen byl opracován do tvaru československé vlajky s označením roku 1947, skautskou lilíí, heslem Bud' připraven! a je pojmenován jako Kámen vítězů.²²⁴

²¹⁹ DRBOHLAV, Václav: *Drobečky z historie skautingu na Liberecku*, Liberec 1994–2004. Vlastní archiv autora. Pokračování č. 83.

²²⁰ V inzerátu u náboru do smečky vlčat je uveden věk 9–12 let.

²²¹ DRBOHLAV, Václav: *Drobečky z historie skautingu na Liberecku*, Liberec 1994–2004. Vlastní archiv autora. Pokračování č. 99.

²²² Pozn. autora: jedná se o přípis č.j. 322/II-2-47Ing.ZI/Bž.

²²³ DRBOHLAV, Václav: *Drobečky z historie skautingu na Liberecku*, Liberec 1994–2004. Vlastní archiv autora. Pokračování č. 108.

²²⁴ Viz fotografie. Poznámka: Kámen Vítězů doposud stojí v Lidových sadech. Po rozšíření ZOO Liberec

Při výpočtech jsem vycházel z předpokladu funkčního oddílu, který měl zhruba 10 zakládajících členů a početně se pohyboval kolem 30 členů. Je pravděpodobné, že docházelo k určité fluktuaci, ale dle nalezených kronik a vzpomínek nebyla v tomto období tak velká jako mezi roky 1920–1938. Můžeme se domnívat, že to bylo zapříčiněno zavedením podmínek pro vstup do oddílu, kdy každý příchozí skládal v krátké době nováčkovskou zkoušku a také kratším obdobím, kdy Junák mohl fungovat. Tyto skutečnosti potvrzuje i Miloš Zapletal. *Právě tvrdá realita, s níž se nováček ve skautském oddíle srazí hned na začátku, bývá hlavním důvodem, proč tolik chlapců po několika schůzkách a výletech oddílu zase zmizí.*²²⁵

Ze všech těchto materiálů tedy můžeme konstatovat, že po 2. světové válce byl skauting velice populární a nejvyšší počet členů měl v roce 1947. Poté již vládnoucí garnitura zpozorovala v této organizované činnosti hrozbu a postupně se snažila Junáka včlenit do organizace SČM a nedlouho poté ho zcela zakázala. Tyto restriktce měly dopad na celém území Československé republiky²²⁶ a skauti byli stíháni a perzekvováni za pomoci politických procesů. Tomuto aktu se nevyhnula ani část libereckého skautského vedení, která byla zapojena do procesu s názvem Kauza Jaroslav Tomsa a spol.²²⁷

Název oddílu	Odhadovaný počet členů
Chlapecké oddíly	855
Divčí oddíly	220
Vlčata a Světlušky	90
Oldskauti	70

Tabulka 2: Odhadovaný počet členů prošlých oddílem mezi roky 1948–1951

Název oddílu Chlapci	Místo	Vůdce v roce 1947	Potvrzená činnost	Odhadovaný počet členů prošlých oddílem
1. oddíl	Liberec	Karel Hlaváček ml.	1945 - 1951	130

byl přesunut do spodní části parku Petra Bezruče.

²²⁵ JIRÁSEK, Ivo; *ZET – Miloš Zapletal pět životů*, Olomouc 2010. s. 48.

²²⁶ Paměť národa, *Politické procesy* [online]. [vid. 11. 4. 2020], dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/politicke-procesy-v-ceskoslovensku-v-ere-stalinismu>.

²²⁷ Více o této kauze: KRUPAUEROVÁ Iva, *Politické procesy 50. let 20. století v Československu – Kauza Jaroslav Tomsa a spol.*, TUL diplomová práce 2013.

2. oddíl	Starý Harcov	Jaroslav Schnirch	1945 - 1948	125
3. oddíl	Liberec	Černý	1947	60
5. oddíl	Liberec	Karel Marks	1945 - 1947	45
6. oddíl	Vápenka	Miroslav Macháček	1947	90
7. oddíl - vodáci	Lidové sady	Oleg Kovářik	1945 - 1949	130
9. oddíl	Ruprechtice	Josef Chroust	1946 - 1949	30
11. oddíl	Staré Rochlice	Jan Šmíd	1946 - 1948	60
Oddíl Horní Hanychov	Hor. Hanychov	Miroslav Kytl	1947 - 1949	80
1. oddíl Vratislavice	Vratislavice	Jindřich Šimek	1945 - 1949	45
2. oddíl Vratislavice	Vratislavice	Josef Heřman	1945 - 1947	40
Oddíl Dlouhý most	Dlouhý most	Miroslav Šmejkal	1947	15

Tabulka 3: Odhadovaný počet členů jednotlivých oddílů mezi roky 1948 - 1951 včetně vůdců.

Název oddílu Dívky	Místo	Vůdkyně v roce 1947	Potvrzená činnost	Odhadovaný počet členek prošlých oddílem
1. oddíl	Liberec	Jaroslava Karásková	1945 - 1951	40
2. oddíl	Liberec	Irena Kořínková	1946 - 1949	30
3. oddíl	Vápenka	Jindra Kňourová	1947 - 1949	25
4. oddíl	Starý Harcov	Anna Nováková	1947	20
5. oddíl	Ruprechtice	Jiřina Zbořilová	1947 - 1949	25
6. oddíl	Liberec	Eva Kosková	1946 - 1947	20
1. oddíl Dlouhý Most	Dlouhý Most	Jindra Kotrbová	1947	15
1. oddíl Vratislavice	Vratislavice	Marie Králová	1945 - 1949	30
2. oddíl Vratislavice	Vratislavice	Božena Šorfová	1947	15

Tabulka 4: Odhadovaný počet členů jednotlivých oddílů mezi roky 1948 - 1951 včetně vůdkyň.

Politický proces s Libereckými skauty v roce 1952

V roce 1951 v září a v prosinci bylo pozatýkáno celkem 12 převážně pražských skautských činovníků. V čele této skupiny stál Karel Průcha²²⁸. Následovalo obvinění z pokusu o vytvoření ilegálního ústředí Junáka, jež se mělo zapojit do příprav protikomunistického převratu se záměrem znovu založit skautské hnutí. Jedním ze zatčených činovníků se stal i liberecký Ivan Mikšovič. *Ten byl obviněn z toho, že v letech 1949 až 1951 aktivizoval některé liberecké skauty, z nichž StB vytvořila severočeskou odnož skupiny Průchovy známou též jako skupina profesora Tomsy.*²²⁹

Pro liberecké skauty vše začalo v březnu 1951 na chatě v Polesí u Rýnovic, kde probíhaly vůdcovské zkoušky. Tyto zkoušky byly později označeny za ilegální a protistátní. Ke zkouškám byli přizváni členové prvního dívčího a chlapeckého oddílu. Mezi zkoušejícími se nacházeli právě zmíněný Ivan Mikšovič a Jaroslav Tomsa – Tom. Na místě krom těchto zmíněných pobývali i Zdeněk Ježek – Muskwa, Zdeněk Prágr – Tetka, Hana Hlaváčková, Jiřina Halmichová a Eva Sluková.²³⁰ Chata v Polesí u Rýnovic sloužila libereckým skautům jako jedno z posledních útočišť. A dle výpovědí pamětníků tam bylo skoro každý víkend či v jiný volný den plno.

V osudný den 29. ledna 1952 StB zatkla Jaroslava Tomsu – Toma, Karla Hlaváčka ml. - Nibowaku a Oldřicha Becha – Oldu a převezla je do věznice v liberecké Pastýřské ulici. Právě účast Oldřicha Becha o zmíněném víkendu na chatě se při vyšetřování zpochybnila.²³¹ Ilegální skautská činnost a zmíněné vůdcovské zkoušky byly kvalifikovány jako trestný čin podvracení republiky. Ostatní výše zmíněné osoby byly vyšetřovány na svobodě, údajně proto, že se nepodařilo prokázat účast všech členů na místě vůdcovských zkoušek. Z práce Ivy Krupauerové se dozvídáme i to, že dívky i chlapeckí skládali tyto zkoušky zvlášť a dokonce, že chlapecká část údajně probíhala v bytě u jednoho ze zatčených.²³²

²²⁸ Zakladatel Svojsíkova závodu v Československu. Byl 1. místopředsedou Junáka.

²²⁹ ZACHARIÁŠ, Jiří: Soudní proces s tzv. Ilegálním ústředím Junáka aneb Karel Průcha a spol. (1952), Praha 2005, s 34.

²³⁰ Viz: KRUPAUEROVÁ Iva, *Politické procesy 50. let 20. století v Československu – Kauza Jaroslav Tomsa a spol.*, TUL diplomová práce 2013.

²³¹ Tamtéž.

²³² Tamtéž.

Krajské velitelství Stb v Liberci podalo trestní oznámení na Jaroslava Tomsu, Karla Hlaváčka st., Karla Hlaváčka ml. a Oldřicha Becha na Státní prokuraturu v Praze 7. dubna 1952, 320 a to na trestný čin podle zákona 86/50 Sb. Odvolávalo se na součinnost s KV Stb Praha, v důsledku jeho zprávy z 16. ledna 1952 o likvidaci ústředí skautské ilegální organizace (Karel Průcha a spol.) a následném podání trestního oznámení na zúčastněné osoby státní prokuratuře v Praze přistoupilo i liberecké velitelství k realizaci skupinky lidí na tuto ilegální činnost napojených.²³³

Dále pak Haně Hlaváčkové kladl soud za vinu účast na ilegálních vůdcovských zkouškách stejně tak jako Oldřichu Bechovi. Zdeňky Ježka a Prágra soud obvinil za absolvování vůdcovských zkoušek a obdržení vůdcovského dekretu se zpětnou datací.

Rozsudek v Kauze Jaroslava Tomsy a spol. byl vynesena 7. července 1952. Ze vzpomínek Hany Hlaváčkové se dozvídáme, že si vybavuje prokurátorku v taláru, pod níž vykukovala svazácká košile a z jejích úst vylétavala tvrzení o tom, jak oni jako skautští vůdci učili bodat dýky do zad .. tyto procesy měly posloužit k diskreditaci jednotlivých skautů i skautingu jako celku.²³⁴ Tresty byly vyneseny následovně:

Jaroslav Tomsa byl odsouzen na 4 roky odnětí svobody za velezradu, propadnutí poloviny jmění a peněžité pokutě, nebo jednomu měsíci odnětí svobody a ztrátě občanských práv.

Karel Hlaváček starší byl odsouzen 18 měsíců vězení a peněžitý trest 10 000 Kčs, nebo jeden měsíc odnětí svobody a ztrátu občanských práv na 3 roky za neoznámení trestného činu.

Hana Hlaváčková byla odsouzena k 6 měsícům vězení a peněžitému trestu 5 000 Kčs, nebo jeden měsíc odnětí svobody a ztrátu občanských práv na 3 roky za neoznámení trestného činu.

Zdeněk Prágr byl odsouzen k 10 měsícům podmíněného trestu se zkušební lhůtou na 2 roky a peněžitému trestu ve výši 5 000 Kčs.

Zdeněk Ježek byl odsouzen k 8 měsícům s odkladem na 2 roky a peněžité pokutě ve výši 5 000 Kčs, nebo jeden měsíc odnětí svobody a ztrátu občanských práv na 3 roky.

²³³ Tamtéž s. 58.

²³⁴ MAREŠ, Jan: *Junák v Liberci v letech 1920–1952*, SOČ 2006/2007, Liberec 2007, s. 117.

Ivan Mikšovič byl souzen se skupinou Karla Průchy v Praze a byl odsouzen k 10 letům vězení, k propadnutí celého jmění a ztrátě občanských práv na 10 let.

Oldřich Bech byl zproštěn obžaloby z trestného činu, jelikož mu účast na zkouškách nebyla prokázána.²³⁵

K obnovení řízení došlo v roce 1968 u Krajského soudu v Ústí nad Labem. Tato instituce původní rozsudek zrušila a liberečtí skauti byli zproštěni obžaloby. Jako zajímavost můžeme uvést, že složení vůdcovských zkoušek z března 1951 nebylo nikomu nikdy uznáno. Liberečtí skauti se rozprostřeli v různých sportovních klubech, jednotách a podobných organizacích. V této situaci již samozřejmě nemohly oddíly fungovat jako Junák, ale přinášelo to šanci na pravidelná přátelská setkávání. Jakákoliv větší organizace libereckých skautů není až do roku 1968 doložena.²³⁶

²³⁵ KRUPAUEROVÁ Iva, *Politické procesy 50. let 20. století v Československu – Kauza Jaroslav Tomsa a spol.*, TUL diplomová práce 2013.

²³⁶ Více o této kauze naleznete v: KRUPAUEROVÁ Iva, *Politické procesy 50. let 20. století v Československu – Kauza Jaroslav Tomsa a spol.*, TUL diplomová práce 2013. nebo ZACHARIÁŠ, Jiří: *Soudní proces s tzv. Ilegálním ústředím Junáka aneb Karel Průcha a spol.* (1952), Praha 2005.

Období 1968–1970

Skautští vedoucí se dle dochovaných vzpomínek scházeli občas i v době zákazu, během čehož probíhaly i snahy o zakládání skautských oddílů v rámci jiných zájmových skupin, například turistických kroužků. Na tuto dobu vzpomíná i Miloš Zapletal – Zet. *K druhému nedotaženému pokusu o vytvoření oddílu jsem se odhodlal až v Liberci. Bylo to v roce 1963 .. kolem nás pobíhali kluci, kteří neměli žádný program. Stačilo je oslovit a nabídnout jim hru, hned se jich několik chytilo. Po domluvě s ředitelem školy, že založím turistický kroužek, vyvěsil jsem na chodbě list s výzvou, že hledám několik odvážných mužů, kteří chtějí zažít zajímavá dobrodružství. Na tuto primitivní vějičku se chytilo asi deset osmáků a deváťáků.*²³⁷ S těmito chlapci poté Miloš Zapletal podnikal skoro celý rok výlety do Jizerských hor a pravidelné schůzky každý týden v klubovně, kterou propůjčil občanský výbor. Můžeme se tedy domnívat, že takových podniků bylo po Liberci více a právě díky tomu nebylo pro skautskou komunitu složité rychle zareagovat na změnu poměrů ve společnosti.

K obnovení skautingu ve všech koutech republiky dochází v souvislosti s pražským jarem, a 29. března tak organizace oživuje svou činnost a nečinní nejsou ani liberečtí skauti. Zmínku o prvních krocích libereckého skautingu nám podává nalezená kronika dívčího oddílu. *Téměř po 20 letech sešlo se 12. dubna 1968 na 200 skautů a skautek z Liberce i dalekého okolí, aby se přihlásili k další práci.*²³⁸ V tomto zápisu jsou také zmíněny Hana Hlaváčková (Šimonová), Jiřina Halmichová (Janů), Helena Wágnerová (Jósová), Eva Mohrová (Chaloupková), Zdena Šimůnková (Broučková) a další, které se scházejí 17. dubna 1968 a mají za úkol obnovit dívčí oddíly. V zápise si Eva Sluková posteskla, *že o skauting je mezi dětmi velký zájem, ale kompletní oddíly hned zakládat nemůžeme. Jen málo sester se může věnovat náročné práci vůdkyň a rádkyně.*²³⁹ Tuto skutečnost zmiňuje i Jaroslav Tomsa – Tom v dobovém periodiku, kde vyšlo dne 10. září 1968 společné prohlášení Junáka a Pionýra.²⁴⁰

²³⁷ JIRÁSEK, Ivo; ZET – Miloš Zapletal pět životů, Olomouc 2010, s. 63.

²³⁸ Archiv Muzeum Liberec - nezařazeno.

²³⁹ Tamtéž.

²⁴⁰ Vpřed: okresní noviny Národní Fronty a ONV v Liberci. Liberec, 1960 - 1990. ze dne 10.9. 1968, č. 35

V roce 1968 dle pamětníka Vladimíra Cvrčka nastává jakýsi „boom“ skautingu. *„Já se domnívám, že to je takový přirozený boom. Jak v 45., tak v 68., tak v 90. najednou to mělo příchut' zakázaného ovoce, ke kterému se může. Prostě něco tady bylo a tak dále a vždycky ta velká vlna postupně klesá, protože marná sláva, ten skauting není jenom organizace volného času, má to nějaké povinnosti, které se v přiměřené míře kladou i na děti a prostě ten boom přestává.“²⁴¹*

Dále zde uvádí, že skautingu pomáhalo i to, že to byla nekomunistická organizace. Lidé junáky v této době vnímali jako opak pionýra. Toho brali jako předstupeň vstupu do ČSM a ten se i takto prezentoval. V rozhovoru dále uvedl, že Liberec není úplně příznivé město pro vodácký oddíl, kterého byl členem, díky čemuž ho v rozhovoru nazval českým švýcarským námořnictvem.

²⁴¹ Vzpomínka Vladimíra Cvrčka online: Paměť národa, *Vladimír Cvrček* [online]. [vid. 11. 6. 2021], dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/cvrcek-vladimir-1939>.

Chlapecké oddíly

Rozjždění oddílů dle dostupných materiálů bylo rychlé. Jak ve svých vzpomínkách poznamenal Jindřich Slezák, jeden z vyšších představitelů skautingu v Liberci: *Máme-li začít, musíme uplatnit ideologii: slib a zákon a z toho vyplývající další aspekty. V srpnu 1968 náš převálcovala bolševická mašinérie a ostatní bratři z východu .. Sešli jsme se tedy u Grizzlyho v desátém patře paneláku .. Sestavili jsem konspirační schema pro vzájemný kontakt a únikovou cestu do utajeného srubu v horách.*²⁴²

Z tohoto příspěvku je patrné, že někteří činovníci se po vpádu vojsk Varšavské smlouvy obávali perzekucí. Souvislost s touto obavou pravděpodobně měly politické procesy z roku 1952, do kterých byli zapojeni právě i liberečtí skauti v čele s Jaroslavem Tomsou. Z archivních materiálů víme s velkou dávkou jistoty o fungování 1. oddílu skautů, 2. oddílu skautů, 8. oddílu skautů a 11. oddílu skautů.²⁴³

Mezi standardními oddíly však v tomto roce vzniká jeden vymykající se pravidlům. Jedná se o 4. oddíl skautů a nenavazoval na žádný z oddílů působících v Liberci mezi roky 1945–1951. Tento oddíl byl založen jako křesťanský.²⁴⁴ Náplň a výchova programu však byla stejná a souběžně s junáckými vědomostmi a dovednostmi rozvíjel i duchovní osobnost každého člena pod vedením duchovního rádce. Ze vzpomínek se dozvídáme, že fungoval od roku 1968 až do zákazu skautingu. Poté se nasměroval do TJ Ještěd Liberec, kde se vytvořil i dívčí oddíl. Kdo byl však jeho vůdcem či jak oddíl fungoval, bohužel nebylo možné zjistit.

Významným představitelem skautingu v Liberci se stal Miloš Zapletal, který v tuto dobu zakládá skautský oddíl. *Po dlouhé přestávce jsem oddíl nerozjel hned, ale teprve o prázdninách 1968. V období pražského jara jsem pozval kluky z libereckého sídliště na puták po Střele. To už jsem plánoval na září založení skautského oddílu. Ale naše putování skončilo dříve než začalo. Z 20. na 21. srpna jsme spali ... a v noci nás probudilo podivné dunění, které dlouho neutichalo.*²⁴⁵ Oddíl i přesto nadále fungoval, ale všichni čekali, co nastane. V období 1968–1970 došlo k založení časopisu kapesního formátu s názvem Rádce skautské družiny, do kterého tvořil 90 % obsahu právě Miloš Zapletal.²⁴⁶

²⁴² Kolektiv autorů: *50 let Junáka v Liberci*, vlastní archiv autora.

²⁴³ Kolektiv autorů: *50 let Junáka v Liberci*, vlastní archiv autora.

²⁴⁴ Více o tomto typu oddílu v: VACHEK, Josef, *Příručka katolického skauta*. Praha: Liga katolických junáků-skautů, 1931.

²⁴⁵ JIRÁSEK, Ivo; *ZET – Miloš Zapletal pět životů*, Olomouc 2010. s. 63

²⁴⁶ První ročník tohoto časopisu vycházel na měsíční bázi, v dalším roce již byl jako příloha časopisu

Některé oddíly v této době navazovaly na svou činnost z dob minulých. V dostupných pamětech je zmíněn i 2. oddíl chlapců, který vedl Jan Šolc – Kol.²⁴⁷ Z kroniky oddílů můžeme určit, že oddíl měl až do svého zákazu celkem 40 členů. Dalším příkladem rozkvětu skautingu je 1. vodácký oddíl, který dle archivních materiálů obnovuje svoji činnost již 27. března 1968, nyní s názvem 10. oddíl vodních skautů a do roka se z něj stává středisko s názvem 10. přístav vodních skautů Maják Liberec, mající po patronátem celkem 5 oddílů.²⁴⁸ V historických dokumentech nalézáme, že toto středisko čítá přes 100 členů. *25. ledna 1946 se pět skautiků pustilo do boje a přátelství s vodou, koncem srpna 1970 nás bylo více než dvacetkrát tolik.*²⁴⁹ Velký počet junáků tohoto střediska můžeme spatřit i na dobové fotografii.²⁵⁰ Jedním z činovníků tohoto střediska se stal Vladimír Cvrček – Vezír, který vzpomíná, že se k vedení dostal celkem náhodou, kdy na ulici potkal bývalé členy a vůdce: *To mě potkal někdo, kdo mi řekl, já tě znám my jsme spolu byli u vlčat, přijď, obnovíme spolu oddíl.* Poté rozebírá i situaci nastalou při zákazu skautingu. V ten den se vrátil ze zrušených závodů z Potštejna a vedoucí přístavu mu řekl: *Každý oddílový vedoucí měl dvě možnosti: odevzdat majetek a skončit, nebo přejít pod Pionýra. A Vezír by přejít měl, protože vlčata jsou nabuzený a připravený pokračovat.*²⁵¹ K přechodu mezi pionýry se však tento Junák neodhodlal. Středisko Maják tedy oficiálně na nějaký čas zaniká. Oldskauti a vedoucí oddílů se však nadále scházejí jako Rhythmica club. Avšak dle vzpomínek je to spíše v restauračních zařízeních, kde uvažují, kam by svou činnost mohli přesunout.

Činovník. V roce 1990 se stane součástí tzv. skautských pramenů.

²⁴⁷ Po sametové revoluci se stal poslancem za OF a v 90. letech pracoval v Kanceláři prezidenta republiky. Více o Janu Šolcovi: Paměť národa, *Jan Šolc* [online]. [vid. 11. 6. 2021], dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/solc-jan-1938>.

²⁴⁸ Jednalo se o 10. oddíl vodních skautů, 10. oddíl vodních skautek, 10. oddíl oldskautů, 10. smečka vlčat a 10. roj žabiček (pozn. žabičky je název pro malé vodní skautky, pro suchozemské skautky se používá termín roj světlušek).

²⁴⁹ Kolektiv autorů: *25. let vodního skautingu v Liberci*, vlastní archiv autora.

²⁵⁰ Viz příloha fotografie nalodění.

²⁵¹ Rozhovor s Vladimírem Cvrčkem - Paměť národa, *Vladimír Cvrček* [online]. [vid. 11. 6. 2021], dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/cvrcek-vladimir-20170124-0>.

V počátcích roku 1972 vyjednali s oddílem TJ Lokomotiva založení nové skupiny, konkrétně s kanoistickým oddílem, díky čemuž vzniká Flotila mládeže a základna KO TJ Lokomotiva Liberec. Toto spojení však nevydrží dlouho, jelikož kanoistický oddíl požadoval po oddílu výsledky a účast na závodech. Skauti toto spojení však brali pouze jako záštitu a soutěže tohoto typu pro ně byly pouze okrajovou záležitostí. Spojení je tedy ukončeno a většina vedoucích oddílů postupně přechází do jiných organizací.

Archivní materiály se nám také zmiňují o ruprechtickém 8. oddíle pod vedením br. Chrousta – Brouka. Právě tento oddíl stojí za vybudováním Skautské studánky v Jizerských horách. Dle vzpomínek se tak událo 2. června 1968. *Bylo jaro roku 1968! S probouzející se přírodou se probouzelo po dvaceti letech také skautské hnutí. Brouk, vůdce 8. oddílu, na jedné vycházce do okolí Liberce ukázal svým chlapcům místo, kde kdysi stávala dřevěná stříška nad lesní studánkou.*²⁵² Toto znovu vybudované místo je jedním ze symbolů libereckého skautingu stojící doposud.²⁵³ Také se dozvídáme, že za betonovou dlaždicí s vymodelovanou lilí stojí právě přímo vůdce tohoto oddílu.²⁵⁴ Skautská studánka byla zřízena během jediného dne, kdy junáci do tohoto prostoru přinesli na zádech nářadí, písek, cement a kámen. Dle pamětí má Skautská studánka evokovat v nejunácké veřejnosti následující: *Čistý pramen pitné chlazené vody, který potom v dlouhých dvaceti letech hovořil ke všem dobrým lidem jasnou a srozumitelnou řečí: „Tudy prošli skauti“ a mnohý si přitom jistě kladl tichou otázku „A proč tu nemohou být dnes?“*²⁵⁵

Liberečtí skauti ani po zákazu činnosti v roce 1970 nepřestávali úplně vyvíjet svou činnost. To se dozvídáme z nalezených materiálů. Celých dvaadvacet let pracovaly některé oddíly jako takzvaní „tomíci“ - *turistické oddíly mládeže /TOM/ při TJ Dynamo a při TJ Lokomotiva.*²⁵⁶ Činnost v těchto tělovýchovných jednotách však měla svá specifika a omezení. Nejednalo se tedy o skauting v pravém slova smyslu, a proto se práce tímto obdobím nezabývá.

²⁵² Příspěvek do Junácké hlídky, nezařazený materiál SOA Liberec.

²⁵³ Skautská studánka je jedním z posvátných míst, kde vůdci skládají i v roce 2021 svůj slib.

²⁵⁴ Viz fotografie – Skautská studánka

²⁵⁵ Příspěvek do Junácké hlídky, nezařazený materiál SOA Liberec.

²⁵⁶ Zpráva okresní rady Junáka, SOA Liberec.

Dívčí oddíly

Dle nalezené kroniky bylo rozhodnuto, že dívky založí celkem tři družiny, které se stanou základním kamenem budoucích oddílů. Lokace těchto oddílů měla být v Ruprechticích, v centru Liberce a na Králově Háji. Tento čin má za následek zveřejnění výzvy v novinách a v rozhlase.²⁵⁷ Dne 24. dubna 1968 se měly zájemkyně sejít v Lidových sadech a následně o tři dny později v PKO členky bývalého dívčího 1. oddílu ke vzpomínkové schůzce. Jak se uvádí v kronice, v tento den byl založen oddíl oldskautek s vůdkyní Hanou Hlaváčkovou. Za jeden z primárních úkolů byla vytyčena pomoc s rozvojem nově vzniklých dívčích oddílů.

Díky archivnímu materiálu se dozvídáme, že každá ze 4 družin²⁵⁸ 1. dívčího oddílu má 9–12 děvčat, a oddíl se tedy v tomto počtu považuje za kompletní. Můžeme tedy počítat, že plné oddíly čítaly mezi 35–45 skautek (či skautů). K tomuto oddílu navíc 14. října přibývá i nově založený roj světlušek.

Na první tábor se tento oddíl vypravil v létě roku 1968 k Farskému rybníku v Drhlenách. Celkem v tuto dobu dle záznamů v kronice oddíl čítal 42 skautek, 11 světlušek a 4 činovnice. I tento tábor však ovlivnil vpád Varšavských vojsk, což dokládá zápis v kronice tohoto oddílu: *Hned po rozsviče Jiřka hlásila, ať se na nástup oblečeme do krojů. Všem nám to bylo divné .. Vzorně vyřízeny v řadě jsme vyslechly tu strašnou a neuvěřitelnou zprávu. - A přece to byla pravdivá zpráva. Jednotky Varšavské smlouvy – Rusové, Maďaři, Poláci, Němci, Bulhaři – překročily v noci z 20. na 21. srpna naše hranice a obsadily důležitější města ... Nevíme, co se děje v Liberci.*²⁵⁹ Dozvídáme se také, že v Liberci v té době umírala na těžká zranění Eva Livečková, která byla v letech 1945–1948 skautkou 2. dívčího roje světlušek.

²⁵⁷ Archiv Muzeum Liberec – nezařazeno.

²⁵⁸ Jedná se o sovy, mravence, srnky a veverka.

²⁵⁹ Kronika 1. dívčího oddílu – Nezařazený materiál SOA Liberec.

V počátcích roku 1968 se dařilo i 2. dívčímu oddílu, který dle nalezených kronik čítal 45 členů.²⁶⁰ V tomto dokumentu se také dozvídáme, že přibližně třetina členek pocházela z Vratislavic nad Nisou. Díky těmto zjištěním je patrné, že žádný oddíl děvčat nevznikl ve Vratislavicích nad Nisou, ale působila tam pouze družina sojek pod vedením Bohuslavy Čermákové, jež náležela právě k tomuto oddílu. Zbylé družiny vedla Majka Chroustová, které vydatně pomáhal její manžel br. Brouk, ten v předchozím období vedl ruprechtický oddíl, který obnovil také v roce 1968. Díky tomuto propojení se můžeme domnívat, že oddíly konaly společné akce, což nám dokládají i zápisy v kronikách.

V pamětech Evy Kejkličkové (Staňkové) je také uvedeno, že se i po zákazu skautky scházely, a to ilegálně po bytech členek přibližně v šestitýdenním intervalu až do 27. října 1989, kdy je datována poslední schůzka. Této poslední akce se zúčastnil i Jaroslav Tomsa – Tom a 1. prosince 1989 se začal oddíl připravovat na opětovné povolení skautingu a legální scházení.

²⁶⁰ Viz archivní materiál Seznam příslušnic II: dívčího oddílu skautek, registrovaných v roce 1970.

Období 1990 – do současnosti

V květnu roku 1990 se sešlo na libereckém náměstí²⁶¹ na 960 skautů oděných v krojích při příležitosti Skautského dne. Jiří Janáček vzpomínal na tuto událost takto: *Nastoupili úderem deváté před libereckou radnicí skauti a skautky, světlušky i vlčata, roveři i oldskauti, v davu promodrávaly kroje vodních skautů. Kde se tu vzali?*²⁶² Z kronik a archivních materiálů víme, že se jednalo o memoriál Karla Hlaváčka a Jana Poštoľky. Dokument uvádí setkání více než třiceti skautských družin. Cílem této cesty orámované skautskými dovednostmi byl Kámen vítězů v Lidových sadech a poté zástup junáků pokračoval směrem ke Skautské studánce.²⁶³

Z tohoto zdroje se také dozvídáme, že předsedou okresní rady Junáka byl v počátcích roku 1990 Zbyněk Janeček – Smeták. Jak uvádí zpráva ORJ, tito vyšší činovníci nepočítali s takovým zájmem a s tím, že obliba a popularita Junáka poletí doslova raketovou rychlostí. V krátké době bylo připraveno několik kurzů pro vůdce oddílů, jichž se zúčastnilo okolo sta mladých dívek a chlapců. Také probíhaly různé besedy na témata jako historie skautingu, symbolika, způsob vedení oddílu a družin. Na některé besedy se dostavil i náčelník chlapeckého kmene českého Junáka Václav Břicháček a místní spisovatel a bývalý skautský vedoucí Miloš Zapletal, který vydal edici takzvaných *Skautských pramenů* sloužící ke vzdělávání činovníků.

Zaškolení nových vůdců bylo třeba, jelikož jen v Liberci vzniklo v krátké době dvanáct středisek.²⁶⁴ Vše muselo být připraveno vcelku, aby dle zprávy okresní rady mohla vypuknout od září skautská činnost naplno. Dále se také dozvídáme, že jako jedním z pomocníků se stávají svobodné noviny *Vpřed*, ve kterých se zveřejňuje rubrika Junácká hlídka. První článek je vydán 23. února 1990, přinesl informaci o fungování skautských středisek a náplních činnosti, jakožto i výzvu k zapojení se.²⁶⁵

²⁶¹ Jednalo se o dnešní náměstí Dr. Edvarda Beneše.

²⁶² Vzpomínky Jiřího Janáčka, vlastní archiv autora.

²⁶³ Viz fotografie z memoriálu.

²⁶⁴ V roce 2021 působí v Liberci středisek šest. Konkrétně Mustang, Maják, Šurean, Stopa, Ještěd a Flotila. Z tohoto počtu však Maják a Flotila působí jako spojené přístavy.

²⁶⁵ *Vpřed: okresní noviny Národní Fronty a ONV v Liberci*. Liberec, 1960 - 1990. ze dne 23. 2. 1990.

Zásadní měrou se nejen o liberecký skauting zasloužil Miloš Zapletal – ZET. Ten po obnově Junáka, kdy *Hned zpočátku roku 1990 se vynořila z podzemí spousta skautských oddílů a vznikla řada oddílů nových,*²⁶⁶ vedl skautský 12. oddíl společně s Miloslavem Nevrlým - Náčelníkem a začal vydávat řadu příruček pro mladé i starší vůdce. Díky komunistickému režimu nebylo tohoto materiálu mnoho. Za prvních šest let vyšlo 18 svazků skautských příruček²⁶⁷ z dílny tohoto autora a to nejméně v pětitisícovém nákladu a dalších 10 příruček mělo náklady okolo čtyř až pěti tisíc výtisků. Poslední dvě příručky s názvem *Dramatická výchova a Rovering* nákladově klesly stále na úctyhodné tři tisíce výtisků.²⁶⁸ V Liberci následně vzniklo mnoho skautských oddílů, které se soustředily do nově vznikajících středisek.²⁶⁹ V krátkosti se tedy budeme zabývat historií těchto středisek, nikoliv jednotlivých oddílů.

Důležitým mezníkem v historii libereckých skautů bylo ve všech dobách skládání slibu. K prvnímu takto doloženému aktu se dostáváme již 3. března 1990. V tento den skládali nováčci středisek Mustang a Šurean skautský slib. *Po dvaceti letech si znovu řada dětí mohla připnout na svůj kroj slibovou lilii, která jim bude připomínat tři body skautského zákona.*²⁷⁰

Toto krátké období mezi založením středisek a slibem můžeme připisovat k fungování těchto uskupení již před rokem 1990. V Liberci v 70. letech po zákazu skautingu začaly fungovat tři mládežnické skupiny TOM při tělovýchovných jednotách. Jedním z nich byl TJ Ještěd Liberec (budoucí středisko Ještěd), druhým TJ Lokomotiva Liberec (budoucí středisko Stopa) a třetím TJ Dynamo Liberec (Budoucí středisko Mustang). Jak vzpomíná Karel Švehla, zakladatel skautského střediska Mustang, bylo nutné vytvořit několik spolků při jednotách, aby nebyly všechny oddíly na jednom místě.

²⁶⁶ JIRÁSEK, Ivo; *ZET – Miloš Zapletal pět životů*, Olomouc 2010, s. 176.

²⁶⁷ Bibliografii tohoto autora naleznete zde: *Bibliografie Miloš Zapletal* [online]. [vid. 8. 6. 2021], dostupné z: <https://1url.cz/DKEfV>

²⁶⁸ Více o vydávání skautských pramenů a spisovatelů v: JIRÁSEK, Ivo; *ZET – Miloš Zapletal pět životů*, Olomouc 2010.

²⁶⁹ Středisko zastupuje oddíly jako právní subjekt a v komunikaci směrem k úřadům.

²⁷⁰ Zpráva ORJ, Nezařazený materiál SOA Liberec.

V TJ Dynamo Liberec se vytvořily celkem tři oddíly: 1. oddíl skautek, dále pak 11. oddíl skautů pod vedením Miloše Zapletala a Miloslava Nevrlého a zcela nový oddíl pod vedením Karla Švehly. Symbolika tohoto spolku se zachovala až do dnešních dní, kdy skauti střediska Mustang nosí na svém šátku znak Dynama.²⁷¹ I tento znak s lukem a šípem má svou symboliku, jelikož je jeho podoba až příliš stejná jako znak francouzských roverů, díky čemuž tajně vyjadřoval v dobách nesvobody příslušnost ke skautingu navzdory komunistické garnituře. Další zaznamenaná slibová akce proběhla dne 31. března, a to konkrétně Slib činovníků skautského střediska Stopa na Mariánských boudách.

Na den 19. května 1990 byl svolán do Prahy Junácký valný sněm. Na tuto událost odjeli dle volebního klíče dva zástupci libereckých středisek Javor a Šureán. Díky této zprávě ORJ víme, že po uzavření registrace evidujeme na konci roku v Liberci celkem 1146 skautů. V roce 1992 se počet zlehka zvedá a registrujeme 1380 členů a 110 činovníků. Je vidět, že po rozvolnění situace a prvotním nadšení křivka nově přistoupivších skautů stoupá jen pozvolna. Pro srovnání s rokem 2021 KRJ Vydává zprávu, že je v Liberci registrováno 1692 junáků.²⁷²

Jednou z největších akcí libereckých skautů v postkomunistické době v 90. letech byla dozajista výměnná akce s nizozemskými skauty zvaná Koempoelan přímo v Nizozemsku. Jednalo se o jakési miniaturní Jamboree pro skauty od 15 let výše, tedy spíše pro junáky roverského věku. První tato akce, jak nám dokládá archivní materiál, se konala již v roce 1991. Na tuto akci se vyráželo 23. září těsně před půlnocí a návrat byl plánován na 4. říjen v ranních hodinách. Zajímavostí je, že účastníci si hradili pouze náklady spojené s dopravou, vše ostatní bylo hrazeno nizozemskou stranou. Samotné setkání mělo proběhnout 27. – 29. září 1991 a junáci byli ubytováni ve stanech a vybraní potom v *rodinách našich přátel (ev. ve skautských domech apod.)*.²⁷³ Samozřejmostí byl skautský kroj.

²⁷¹ Jedná se o odlišnost oproti ostatním skautským střediskům. Viz fotografie: Skautský šátek střediska Mustang Liberec.

²⁷² ORJ byla zrušena a plně nahrazena KRJ v roce 2014. V tomto roce došlo ke sloučení posledních dvou středisek patřících pod ORJ v Jablonci nad Nisou a zánik tehdejší ORJ v Jablonci nad Nisou.

²⁷³ Zvací list Koempoelan 91, archivní materiál SOA Liberec - neřazeno.

V následujícím roce dorazili nizozemští skauti 23. června 1992 do České republiky, aby si tuto akci zopakovali, tentokrát v údolí řeky Mohelky nedaleko obce Vápno. Holandští skauti měli dorazit 23. června 1992. Jak poznamenal Jiří Janáček, *vyrostly na začátku prázdnin dva skautské tábory. Mohutná indiánská teepee tu byla připravena k setkání českých a holandských skautů.*²⁷⁴ V průběhu této akce se konala velká hra o získání pokladu a vzájemné vyměňování skautských dovedností.

První den byl zakončen *country balem a táborovým ohněm. Středisko Mustang zaslouží za přípravu velikou pochvalu.*²⁷⁵ Následující den byl v režii nizozemských skautů, kdy po bohoslužbě ukazovali svou zručnost při práci se dřevem a lanem. Zajímavý může pro nás být způsob komunikace mezi skauty: *hovořilo se česky, holandsky, anglicky, německy i pantomimou, ale to neubíralo na srdečnosti. Mnoho českých chlapců i děvčat si uvědomilo, jak je potřebné znát cizí jazyk. Setkání tedy pomohlo nejen skautské věci, ale i inspirovalo k většímu poznání cizích jazyků.*²⁷⁶

Dále se dozvídáme, že tento pobyt byl velice úspěšný a utužil již tak dobré vztahy se skauty z nizozemské provincie Overijssel. Následně pak mnoho nizozemských skautů trávilo další týden v českých skautských rodinách a na letních táborech. Zpráva se však také zmiňuje o stinných stránkách a to třeba o malé informovanosti vedoucích, což přisuzuje ORJ především nedostatku zkušeností s organizací takových akcí. Z dochovaných vzpomínek autora této práce víme, že se tyto akce s nepravidelností opakovaly a poslední z nich proběhla v roce 2009 na území Nizozemska.

²⁷⁴ Zpráva o akci *Koempoelan 92*, nezařazený materiál SOA Liberec.

²⁷⁵ Tamtéž.

²⁷⁶ Tamtéž.

Stručná historie vybraných libereckých středisek

5. středisko Mustang Liberec

Jak již bylo zmíněno výše, historie střediska je spjata s TJ Dynamo Liberec, které se po pádu komunistického režimu transformovalo do střediska s názvem Mustang Liberec.²⁷⁷ Již 2. prosince 1989 začala plenární schůze Junáka za účasti 3500 skautů, což mělo za následek obnovení ORJ Liberec ve dne 8. prosince. Dle nalezené kroniky *Vedení všech oddílů Dynama se s radou Junáka již 15. prosince a 19. prosince bylo na schůzi v klubovně v Rochlici rozhodnuto založit středisko Junáka Mustang i v Liberci. Tak jsme vešli do roku 1990.*²⁷⁸ Karel Švehla²⁷⁹ založil dne 16. října 1972 v Liberci skautské středisko pod hlavičkou TJ Dynamo Liberec. Jak sám popisuje, snažil se, aby všechny čtyři oddíly náležící k tomuto uskupení byly v podstatě skautskými. Také zmiňuje: *Musím také veřejně přiznat k tomu, že jsem celou dobu pevně věřil, že přijde doba, kdy tyto oddíly obléknou skautský kroj a připnou si skautské lilie.*²⁸⁰ V kronice se dále můžeme dočíst to, že se jednalo o logické pokračování skautských oddílů v činnosti, což však věděli jen ti nejstarší. Je až k neuvěření, že se Karlu Švehlovi podařilo tuto činnost skrývat před, jak sám zmiňuje, *mocnými, bdělými a ostražitými funkcionáři různých orgánů. Nicméně se to podařilo a tak dnes tu stojí více než 250 „dynamáckých“ tomíků, kteří by se teď měli stát jakýmsi předvojem libereckých skautů a skautek. Spolu s několika dalšími oddíly z liberecké Lokomotivy jsem totiž schopni okamžitého zahájení činnosti formou skautských oddílů, zatímco nově vznikající oddíly se budou ještě dlouhou dobu jen připravovat.*²⁸¹ Oficiální ustavující schůze střediska proběhla dle zápisu ze střediskové rady dne 26. ledna 1990.

²⁷⁷ Pozn. autora: Karel Švehla, zakladatel tohoto střediska v Liberci, vedl oddíly v pražském 12. středisku Mustangů. Po zákazu skautingu se přestěhoval do Liberce, kde ve vzdělávání pokračoval v TJ Dynamo Liberec. Jeho příslušnost ke skautskému středisku nevymizela, a proto nové liberecké středisko pojmenoval stejným názvem.

²⁷⁸ Kronika Mustangů. Vlastní archiv autora.

²⁷⁹ Využíval přezdívky Charlie – v některých starších dokumentech je zmíněn i jako Padouch.

²⁸⁰ Kronika Mustangů. Vlastní archiv autora. Zápis 4. ledna 1990.

²⁸¹ Vnitřní oběžník střediska Mustang Liberec, vlastní archiv autora.

Pro správné fungování byla na této schůzi zvolena středisková rada, vedoucí oddílů a v neposlední řadě i vůdce střediska.²⁸² Je tedy prokázáno, že středisko mělo celkem šest oddílů. Jednalo se o 13. smečku vlčat pod vedením bratra Vodičky, 12. oddíl skautů pod vedením bratra Veselého, 13. oddíl skautů pod vedením bratra Čulíka, 26. oddíl skautů pod vedením bratra Dvořáka, 27. oddíl skautek pod vedením sestry Švábové a 28. oddíl skautek pod vedením bratra Kopeckého.

Zápis z kroniky nám i přináší přibližný počet skautů ze 4. ledna 1990 v Liberci. Záznam se zmiňuje o setkání v Lidových sadech, kde se sešlo kolem 800 starých, mladých i nejmladších skautů povětšinou v krojích. *Poprvé Mustangové viděli v kroji i Karla a hodně starých známých, třeba Edu Polívku. Poznali nestora libereckého skautingu Toma – profesora Tomsu, před dvaceti lety právoplatně zvoleného předsedu okrení rady Junáka .. a spousty dalších. Poprvé slyšeli slova Junáckého slibu a zvuky skautské hymny.*²⁸³

Celé vedení mustangů bylo proškoleno na kurzu 25. ledna, který zorganizoval sám Karel Švehla po návratu ze schůze náčelnictva Junáka. Také se dozvídáme, že 12. oddíl navazoval na tradici tehdejšího oddílu Miloše Zapletala založeného mezi roky 1968–1970. Samotné středisko Mustang má k 13. březnu 1990 144 členů. První tábor toto středisko uspořádalo v červenci roku 1990 a to v obci Vápno. Celkem se na táboře sešlo 151 členů střediska.

Koncem roku 1992 se středisko Mustang co do počtu členské základny, která čítala 226 členů sdružených v osmi oddílech, stalo jedním z největších na území Liberce. Dle zprávy ORJ to bylo způsobeno především systematickou prací z doby před legalizací a také na tom měl zásluhu rozsah činností, a to jak z věkového hlediska, tak i tématické náplně. V neposlední řadě tomu přispěla i osoba samotného vůdce střediska Karla Švehly. V průběhu tohoto roku se středisko rozrostlo na dvě smečky vlčat, se kterými úzce spolupracoval 4. oddíl skautů a navíc každý z oddílů měl svoji roverskou družinu. Tyto roverské družiny ke klasické pomoci mateřskému oddílu organizují i akce vlastní.²⁸⁴

²⁸² Viz příloha Zápis ustavujícího sněmu Junáckého střediska Mustang.

²⁸³ Zápis v kronice Mustangů, vlastní archiv autora.

²⁸⁴ Zpráva ORJ zmiňuje například výstup na Mount Blanc (několikanásobný výstup na Ještěd pod lanovkou) či závod na běžkách podle pravidel motoristického Le Mans. Pozn. autora: tato tradice vydržela dodnes a koná se každým rokem.

Středisko nadále funguje i v roce 2021, kdy podle registrací je v něm registrováno celkem 450 junáků všech věkových kategorií. Dle počtu členské základny se jedná o třetí z největší liberecké středisko.²⁸⁵

1. středisko Ještěd

Toto Junácké středisko v roce 1991 mělo celkem 95člennou junáckou základnu.²⁸⁶ V tomto středisku navázaly na historickou tradici 1. oddíl skautů a 11. oddíl skautů. Dále zde působil 3. oddíl oldskautů, ve kterém se sdružovali *bratři, kteří si ve svých srdcích uchovali lásku k naší organizaci a chtějí pomáhat těm mladším jinak, podle svých možností.*²⁸⁷

Také se dozvídáme o dělení oddílů na družiny, v 1. oddíle chlapců se jednalo o 4 družiny s 50 členy a 1. smečku vlčat s 19 členy. Další z oddílů, konkrétně 11. oddíl skautů, je rozdělen do tří družin celkem s 21 junáky. A oddíl oldskautů čítá 24 členů. Hlavní činnost všech uskupení směřovala k přípravě tábora. Důležitým bodem v tomto roce fungování bylo i plnění nováčkovských zkoušek a přípravy na skautský slib.

Zajímavostí je, že na tábor každý z oddílů bral 2 chlapce Volyňských Čechů. Důležité je i zmínit, že probíhala příprava na únorové nabírání nových členů, které proběhlo úspěšně a středisko se na jaře rozrostlo. Vůdcem tohoto střediska se stal Václav Hartman – Kobra. Ten v dokumentech stav střediska okomentoval slovy: *Je lépe začínat s málem a vše si zasloužit poctivou prací. Dosaženého si potom skauti více váží.*²⁸⁸

V současnosti roku 2021, kdy tato práce vznikala, se ve středisku nachází 135 členů, což je více než při založení střediska v roce 1991, avšak jedná se spíše o menší organizaci v rámci Liberce.

²⁸⁵ O pět členů více má registrováno v roce 2021 pouze středisko Stopa a spojené přístavy Majáku a Flotily.

²⁸⁶ Do tohoto čísla nejsou započtení oldskauti, těch bylo dle dostupných informací 24.

²⁸⁷ Dopis z 15. ledna 1991. Neřazený materiál SOA Liberec.

²⁸⁸ Junácká hlídka, Nezařazený spis SOA Liberec.

8. středisko Ichtys

Středisko Ichtys je prezentováno jako organizace s křesťanským zaměřením. Název tohoto útvaru byl odvozen následovně: *Ichtys /řecká ryba/, starý monogram Kristův. /Ottův slovník naučný/ Jednotlivá písmena jsou počátky řeckých slov z věty Ježíš Kristus, Syn Boží, Spasitel.*²⁸⁹ Střediskovým velitelem byl ustanoven bratr Eliáš – Ron. Práce tohoto střediska navazovala na 4. chlapecký oddíl z roku 1968. Po násilném přerušení činnosti přešel pod správu TJ Ještěd Liberec, kde postupně vznikl i dívčí oddíl. Počet členů tohoto střediska v roce 1991 čítá 32 vlčat a skautů a 43 skautek a světlušek.

Toto středisko funguje v souladu s junáckými vědomostmi a dovednostmi jako běžné skautské oddíly, ale navíc rozvíjí i duchovní stránku členů. Členové těchto oddílů se scházeli v církevních objektech a pořádali výpravy i tábory. V dnešních dnech již toto středisko neexistuje, avšak jeho oddíly fungují v roce 2021 pod střediskem Šureán.

Ve středisku Šureán, kam patří i zmíněné oddíly, je registrováno v roce 2021 282 členů a jedná se tedy o středně velký útvar. V posledních letech však i dle přiloženého grafu vidíme stoupající počet členů v Junáku, k čemuž přispívá i popularizace skautingu v Čechách.

²⁸⁹ Zpráva vůdce směrem k ORJ. Neřazený materiál SOA Liberec.

7. přístav Flotila Liberec a 10. přístav Maják

Jak už názvy středisek napovídají, jedná se o vodní skauty. Oba přístavy vznikají dne 20. ledna 1990 na ustanovující schůzi a jsou spolu vzájemně propojeny. Za symboly jsou zvoleny vlajka modrá s bílou kotvou a lilií. Dle nalezených spisů první členové slibují dne 24. dubna 1990. V tomto roce se činovníci účastní mnoha kurzů, především vůdcovských a čekatelských. První tábor pojali jako plavbu a jejich cesta začala v Bohumíně a po Odři pluli až do polského Glogowa, kde od místních skautů získali posádkový stan *Wojtek*. Jejich vlčecí oddíl tábořil na Orlické přehradě.²⁹⁰

V následujícím roce středisko bojovalo s odchodem několika členů a proběhla tahanice o skautskou klubovnu, která se nachází na břehu Liberecké přehrady.²⁹¹ Přístav dle kroniky podnikl expedici po nizozemských kanálech, i v tomto zápise je zmíněna dobrá spolupráce s místními junáky, kteří předtím navštívili akci zvanou Koempoelan konající se u obce Vápno.²⁹² Putovní tábor na vodě měl dle dostupných záznamů 240 km a v průběhu plavby se junáci zúčastnili evropského srazu vodních skautů u Roermondu²⁹³.

Kapitánem 10. přístavu vodních skautů se stává František Ščerbák. Dle paměti se stal Liberec jedním z největších center vodního skautingu v Čechách. I díky této skutečnosti je v roce 1994 středisko zapojeno do organizování mezinárodního srazu vodních skautů s názvem *Navigamus 94*. Této akce se zúčastnilo zhruba 800 skautů a jednalo se o do té doby největší akci vodních skautů na českém území.²⁹⁴

Organizační změna nastala i v 7. přístavu Flotily Liberec, kde se kapitánem stal Pavel Langr. Paměti²⁹⁵ zmiňují, že v roce 1996 je v Liberci kolem 200 vodních skautů. Naproti tomu v roce 2021 byl počet skoro dvojnásobný, jelikož dle dostupných údajů bylo registrováno 461 vodních skautů dohromady v obou přístavech.

²⁹⁰ Více Kol. autorů: *50. let vodních skautů v Liberci*.

²⁹¹ Pozn. autora Klubovna je využívána i v roce 2021.

²⁹² O této akci jsme psali výše.

²⁹³ Roermond je město, obec a diecéze v jihovýchodní části Nizozemska.

²⁹⁴ Více: Kol. autorů: *50. let vodních skautů v Liberci*.

²⁹⁵ Tamtéž.

Počet členů Junáka v Liberci

Při výpočtu počtu členů v tomto období jsem vycházel za roky 1991–2009 z nalezených archivních materiálů, kronik a zápisů ORJ a KRJ. Od roku 2010 probíhá registrace Junáků elektronicky.²⁹⁶ Data o celkovém počtu členů v celé organizaci jsou zaznamenána na webu organizace, a to už od roku 1990 až po nejnovější údaje za rok 2021.

Z těchto tabulek můžeme vyčíst, že prudký nárůst v počátcích organizace v Liberci není standardním trendem. Z dat je očividné, že celorepublikově byla tendence klesající.²⁹⁷ Je to pravděpodobně způsobeno tím, že množství sportovního vyžití ve velkých městech, jako je například Praha a Brno, daleko přesahovalo možnosti Liberecka. Dále se také v prvním roce registrovali i starší skauti, kteří měli činnost komunistickou garniturou zakázánu, avšak jejich činnost se z různých důvodů poté vytratila. S rozmachem digitálních technologií na přelomu tisíciletí úpadek skautingu dorazil i na Liberecko a vyrovnal negativní celorepublikový trend.

V posledních několika letech zažívá skauting opět své obrození a stává se čím dál více populární, což se příznivě projevuje i na jeho členské základě. O této situaci informují i novodobá periodika, která si všímají, že je skautů v Liberci více než v jeho počátcích.²⁹⁸

Jedním z důvodů tohoto trendu může být i to, že oddíly přebírají pod své vedení mladší činovníci a do programu zapojují i digitální technologie, a program je tak pro nastoupivší členy atraktivní. Základ skautské myšlenky však ve výchově přetrvává i nadále. To se projevuje například čištěním lesů od odpadků kolem Lidových sadů²⁹⁹ nebo pomocí v roce 2021, kdy skauti v celosvětové pandemii byli k dispozici na Lince seniorů.³⁰⁰

Nejen díky tomu můžeme od roku 2015 na obou grafech vidět rostoucí křivku, a to i navzdory složitému období mezi roky 2020 a 2021, kdy většina oddílů fungovala pouze pomocí online prostředí.

²⁹⁶ Viz *Skautská otevřená data* [online]. [vid. 11. 4. 2021]. Dostupné z: <https://opendata.skaut.cz/data-ke-stazeni/>

²⁹⁷ Více se můžeme dočíst v: ZEDNÍKOVÁ Martina, *Skauting v 21. století*, Diplomová práce, Brno 2013.

²⁹⁸ *IDnes Liberec* [online]. [vid. 8.. 4. 2021]. Dostupné z: shorturl.at/rBGHI.

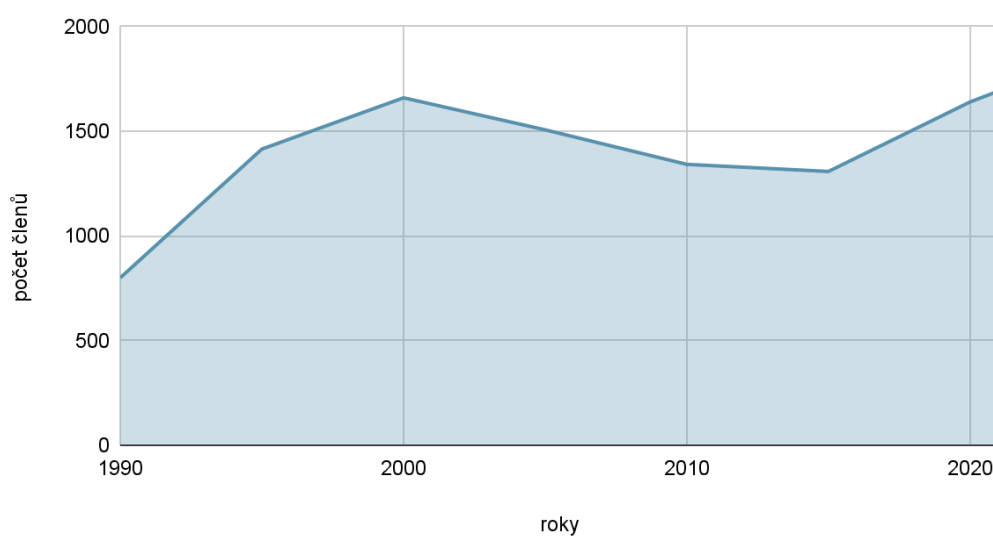
²⁹⁹ *Liberecká Drbna* [online]. [vid. 9.. 4. 2021]. Dostupné z: shorturl.at/kEIN6.

³⁰⁰ *Českolipský deník* [online]. [vid. 9.. 4. 2021]. Dostupné z: shorturl.at/hmEQV.

Rok	Počet členů
1990	800 členů
1995	1415 členů
2000	1660 členů
2005	1507 členů
2010	1342 členů
2015	1308 členů
2020	1640 členů
2021	1692 členů

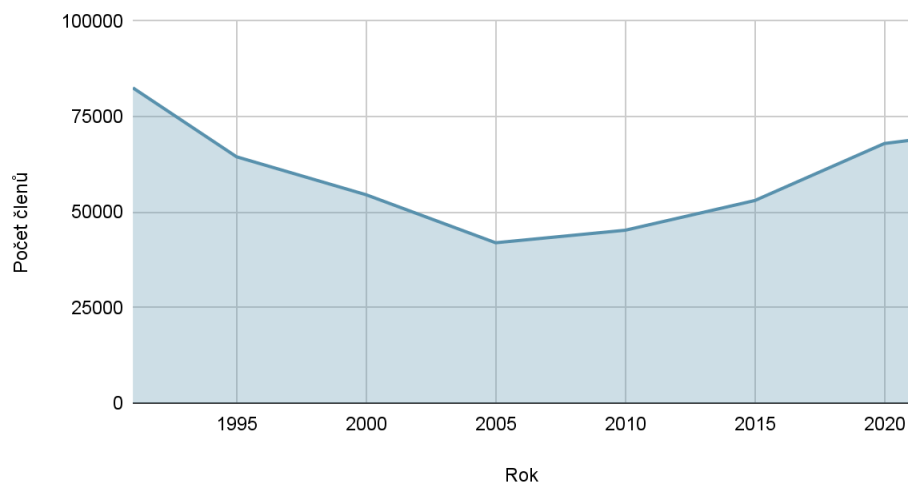
Tabulka 5: Tabulka znázorňující počet skautů v Liberci mezi roky 1990 - 2021

Počet členů Junáka v Liberci mezi roky 1990 - 2021



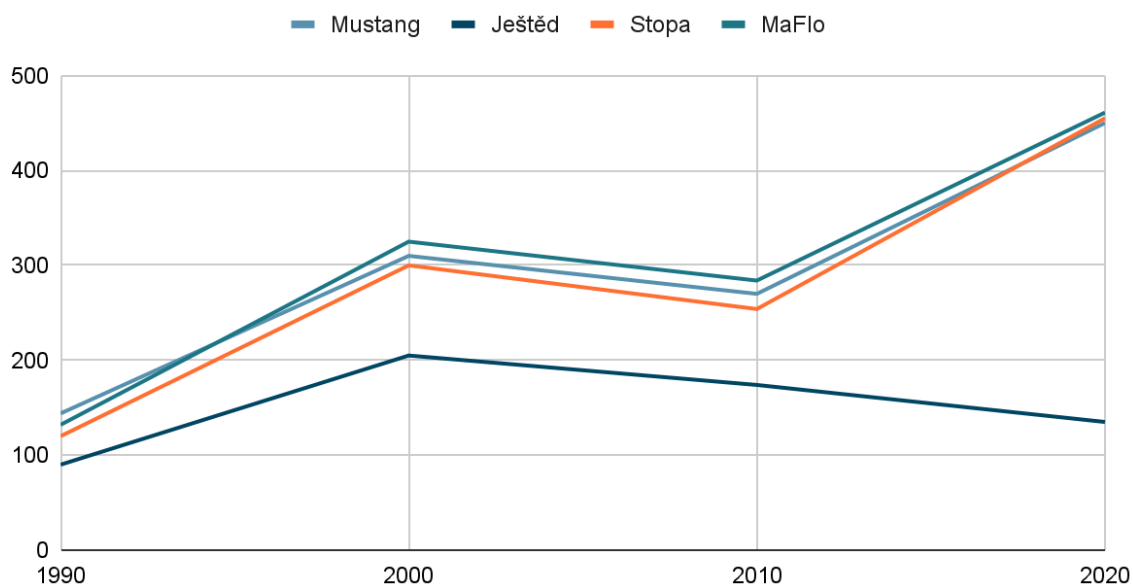
Tabulka 6: Graf znázorňující počet skautů v Liberci v letech 1990 - 2021

Počet členů Junáka v ČR od roku 1990 - 2021



Tabulka 7: Graf znázorňující počet skautů v Junáku v letech 1990–2021.

Vývoj počtu členů v letech 1990, 2000, 2010 a 2020



Tabulka 8: Graf značící vývoj členů ve střediscích ve vybraných letech.

Závěr

Výběr tématu diplomové práce *Vývoj skautingu v Liberci a okolí od roku 1920 do současnosti* proběhl na základě skutečnosti, že tato oblast nebyla doposud řádně zmapována. Díky tomu se naskytlá zajímavá možnost pro získání poznatků a zaznamenání této části libereckých dějin. Neucelenost a roztržitost pramenů a zdrojů práci komplikovala, ale snaha je syntetizovat byla zároveň další silnou motivací. Téma mě velice zaujalo, a to především díky objevování nových skutečností z historie libereckého skautingu. Projevilo se zde i mé osobní zaujetí a láska ke skautskému hnutí, v němž od mládí až dosud působím.

Ve zde přítomném bádání nepochybně zůstala “bílá místa”, která ponechávají prostor dalším badatelům, ale i přesto se zde podařilo syntetizovat historické okolnosti vzniku a následného vývoje v určeném časovém období. Analýza situace probíhala postupně od celorepublikového vývoje k následnému popsání situace ve vybrané oblasti, tedy Liberci a okolí. V části práce zabývající se touto lokalitou jsem se zaměřil na činnost vybraných skautských oddílů, potažmo středisek. Text se snaží chronologicky zachytit vývoj situace, a to nejprve v Českých zemích a následně v oblasti Liberce, kde se práce situaci věnuje detailněji.

Jako sekundární cíl jsem si stanovil zpracování historie skautingu se zaměřením na Českou republiku. Primárním cílem však bylo stručné zmapování fungování a vývoje oddílů (potažmo středisek) v Liberecké oblasti. Tato situace byla ve zvoleném časovém rozsahu zaznamenána s využitím množství pramenů a pamětníků, které umožnila pandemická krize. Domnívám se, že v úvodu stanovené cíle práce splnila.

Metodika pro zpracování historické práce vycházela z obsahové analýzy všech dostupných zdrojů vztahujících se k tomuto tématu při použití standardních historických metod. V práci jsou historická data popsána faktograficky se sledováním proměn a vývojových tendencí zvoleného tématu v dějinách a v určeném časovém období. Použit byl především diachronní postup. Kromě zpracování všech dostupných zdrojů a pramenů, a to jak písemných, fotografických, filmových, tak zpracováním dobových periodik, internetových zdrojů, vzpomínek pamětníků apod. Také došlo k zaznamenání a popsání velkého množství obrazových podkladů. Jako problematiku hodnotím kvalitu některých materiálů, což je k jejich povaze a stáří pochopitelné.

Volbu tématu i metodiky pokládám za správnou, jelikož došlo ke smysluplnému monitoringu zvoleného historického období. Shromažďování dat a potřebných zdrojů, sloužících jako základ této práce, však bylo poměrně složité, avšak zaznamenání konkrétních údajů z historie Junáckého hnutí má velký význam, jelikož dosud nebylo nikým chronologicky zpracováno. Vzhledem ke všem okolnostem je možné případné pokračování práce, a to především ve zmapování období mezi zákazy skautingu, neboť historická fakta v tomto mezidobí mohou natrvalo zmizet, nebude-li se jimi nikdo zabývat.

Český skauting je velmi inspirující hnutí, neboť bylo třikrát násilně přerušeno a vždy povstalo z popela a většinou silnější než v období předcházejícím. To svědčí o velké vůli neustoupit tlaku a násilí vládnoucích sil. Byl to právě skautský duch dodávající neuvěřitelnou energii celému junáckému uskupení přežívat v ilegalitě. Na tuto skutečnost by neměla skautská veřejnost nikdy zapomenout a svým čestným chováním i nadále inspirovat zbytek společnosti. To, že se tomu opravdu děje i dnes, svědčí i popularita Skautského hnutí jakožto nejrozšířenější mládežnické organizace.

Seznam zkratek

Svaz SaSRČS - Svaz skautů a skautek republiky Československé

YMCA – Young Mens Christian Association

SČM - Svaz České mládeže

WOSM - World organization of the Scout Movement

WAGGS - World Association of Girl Guides and Girl Scouts

ORJ – Okresní rada Junáka

KRJ – Krajská rada Junáka

Ústředí – Ústřední odbor junáka

KSČ – Komunistická strana Československa

SOA – Státní oblastní archiv

Junák – Junák, český skaut

Skaut – Junák, český skaut

KO - Kanoistický oddíl

TJ - Tělovýchovná jednota

MaFlo - spojené přístavy Majáku a Flotily Liberec

Seznam pramenů

Periodika:

Naše Hory: časopis Československé strany socialistické pro severní Čechy. Liberec.
1919 - 1933

Stráž severu: deník pracujícího lidu v českém pohraničí. Liberec: Krajský výbor
KSČ, 1944 - 1952.

Vpřed: okresní noviny Národní Fronty a ONV v Liberci. Liberec, 1960 - 1990.

Archivní materiály:

Nezařazený materiál v archivu SOA Liberec

Nezařazený materiál v archivu Severočeského Muzea v Liberci

Archiv Skautského Institutu

Vlastní archiv autora

Kronika 1. dívčího oddílu

Kroniky Mustangů

Kronika 2. dívčího oddílu

Zprávy ORJ

Zprávy KRJ

Tištěné materiály

DRBOHLAV, Václav: *Drobečky z historie skautingu na Liberecku*, Liberec 1994–2004 sebrané spisy.

JANŮ Jiřina, *70 let dívčího skautingu*, sebrané spisy.

MAREŠ, Jan: *Junák v Liberci v letech 1920–1952*, SOČ 2006/2007, Liberec 2007.

Kolektiv autorů: *50 let Junáka v Liberci*.

Kolektiv autorů: *25 let vodního skautingu v Liberci*

Kolektiv autorů: *50 let vodního skautingu v Liberci*

Kolektiv autorů *50 let 1. oddílu Junáka v Liberci*.

Použitá literatura

- BŘICHÁČEK Václav, *Junák na přelomu století*. Vyd. 1. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2001, ISBN 80-861-0956-9.
- BŘICHÁČEK, Václav, *Rovering*. Vyd. 1. Liberec: Skauting, 2000, 320 s. Skautské prameny, sv. 30. ISBN 80-854-2129-1.
- BŘICHÁČEK, Václav, *Skautský oddíl*. Vyd. 1. Liberec: Skauting, 1992. ISBN 80-854-2104-6
- BŘICHÁČEK, Václav, *Skautskou stezkou: Základní příručka pro skauty a skautky*. Praha: Junák — svaz skautů a skautek ČR 1998. ISBN 80-86109-07-0
- BŘICHÁČEK, Václav, Vladimír CVRČEK, Ivan DVOŘÁČEK a Miloš ZAPLETAL. *Bud' připraven*. Liberec: pro Tiskové a distribuční centrum Junáka, svazu skautů a skautek České republiky vydalo nakladatelství Skauting, 1998. Skautské prameny. ISBN 80-85421-26-7
- BŘICHÁČEK, Václav. *Skautský oddíl*. Liberec: Skauting, 1996. Skautské prameny. ISBN 80-85421-04-6.
- ČÁKA, Jan, *Junácká symbolika*. Praha: Merkur, 1990. ISBN 80-703-2876-2.
- ČESÁK, Pavel, *Odborné zkoušky skautek a skautů: Odborka Táborník*. Vyd. 1. Praha: Junák, 1998, 2 sv. ISBN 80-861-0916-X.
- HANZÍK, Vratislav, *Průvodce dějinami skautingu*. Hradec Králové, Praha: Karolinum, 1997, ISBN 8070668695
- KARPAŠ, Roman. *Kniha o Liberci*. 2., dopl. a rozš. vyd. Liberec: Dialog, 2004. ISBN 80-86761-13-4.
- KRUPAUEROVÁ Iva, *Politické procesy 50. let 20. století v Československu – Kauza Jaroslav Tomsa a spol.*, TUL diplomová práce 2013.
- JIRÁSEK, Ivo; *ZET – Miloš Zapletal pět životů*, Olomouc 2010. ISBN 978-80-244-4.
- LEŠANOVSKÝ, K., NOSEK, V., *Historie skautingu: edice Vůdcovská zkouška*. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR, 1999.

- MACKOVÁ, Vlasta, *Co skautky dělaly po sedmdesát pět let své existence*. Praha: Junácká edice, 1992, ISBN 80-85209-18-7.
- NAGY, László. *250 miliónů skautů*. 1. české vyd. Praha: Junák, 1999, Skautské prameny, sv. 30. ISBN 80-861-0923-2.
- NOSEK-WINDY, Václav, *Cestou k pramenům: historie skautingu v obrazech*. 2., dopl. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR. ISBN 80-868-2514-0.
- POWELL, Robert B., *Vlče, skaut, rover*. Liberec: Skauting, Praha: 1993. ISBN 80-85421-06-2
- POWELL, Robert B. *Scouting for Boys*. Oxford: Oxford University Press, 2004, ISBN 0-19-280547-9.
- ROTTENBORN, O., BOBEK, F. *Skauti za ostnatými dráty*. Praha: Ostrříž 1993.
- SAK, Robert. *Miroslav Tyrš: sokol, myslitel, výtvarný kritik*. Praha: Vyšehrad, 2012. ISBN 978-80-7429-239-2.
- SETON, Ernest T. *Woodcraft*. Morristown: Digital Antiquaria: 2005, ISBN 1-58057-322-3.
- STRUNK, Piet: *Die Pfadfinder in Deutschland 1909 –2009*; Novum Publishing 2011. ISBN 978-3-9903-246-6.
- SVOJSÍK, Antonín Benjamin. *Základy junáctví*. 3. vyd., Merkur: 1991, ISBN 978-80-7032-001-3.
- ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta-Junák, 2012, ISBN 9788020426222.
- VINKLÁT, Pavel D. *Kronika trampingu v Jizerských horách 1934–2004*. Liberec 2004, ISBN, 80-86660-09-5
- ZAJÍC, Jiří. *Kdo jsem: metodika ke skautské stezce*. 1. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, tiskové a distribuční centrum, 2008. ISBN 978-80-86825-32-8.
- ZACHARIÁŠ, Jiří: *Soudní proces s tzv. Ilegálním ústředím Junáka aneb Karel Průcha a spol.* (1952), Praha 2005, ISBN 80-86621-12-X.

ZAPLETAL, Miloš. *Rádce skautské družiny*. [Praha]: Junácká edice, 1991. Skautské prameny. ISBN 80-85421-00-3.

KOL. AUTORŮ. *75. výročí založení dívčího skautingu: 1915-1990*. Praha: Junácká edice, 1991, 34 s. ISBN 80-852-0904-7

Online zdroje:

Lomnický deník Karel Hlaváček [online]. [vid. 12. 3. 2021]. Dostupné z:

<http://m.lomnicenadpopelkou.cz/karel-hlavacek/d-10321>

Skautská otevřená data [online]. [vid. 11. 4. 2021]. Dostupné z:

<https://opendata.skaut.cz/data-ke-stazeni/>

Mapový portál města Liberce, *Staré mapy* [online]. [vid. 11. 4. 2020], dostupné z:

<https://1url.cz/LzN8s> .

Paměť národa, Politické procesy [online]. [vid. 9. 6. 2021], dostupné z:

<https://www.pametnaroda.cz/cs/politicke-procesy-v-ceskoslovensku-v-ere-stalinismu>

Paměť národa, *Vladimír Cvrček* [online]. [vid. 13. 6. 2021], dostupné z:

<https://www.pametnaroda.cz/cs/cvrcek-vladimir-1939>

Paměť národa, *Jan Šolc* [online]. [vid. 11. 6. 2021], dostupné z:

<https://www.pametnaroda.cz/cs/solc-jan-1938>

Paměť národa, *Miloslav Nevrlý* [online]. [vid. 11. 6. 2021], dostupné z:

<https://www.pametnaroda.cz/cs/nevrly-miloslav-1933>

Přílohy

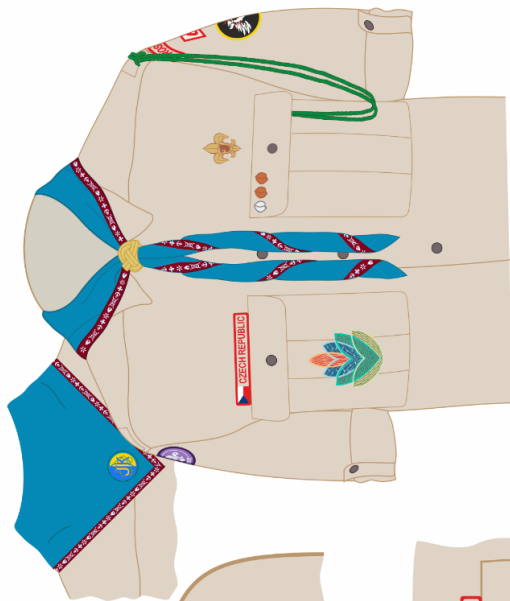
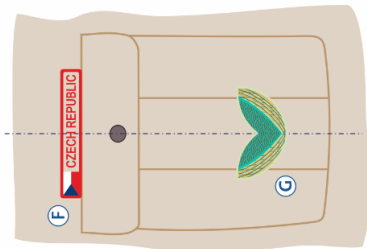
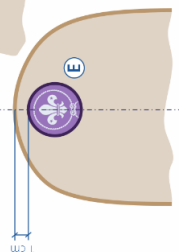
Seznam příloh:

1. Skautský kroj - skaut - Skautská křižovatka, *Kroj* [online]. [vid. 5. 7. 2021], dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/vedu-oddil/skautsky-kroj>
2. Skautský kroj - vlče - Skautská křižovatka, *Kroj* [online]. [vid. 5. 7. 2021], dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/vedu-oddil/skautsky-kroj>
3. Skautský kroj - vodák - Skautská křižovatka, *Kroj* [online]. [vid. 5. 7. 2021], dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/vedu-oddil/skautsky-kroj>
4. Skautský kroj - žabička - Skautská křižovatka, *Kroj* [online]. [vid. 5. 7. 2021], dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/vedu-oddil/skautsky-kroj>
5. Skautské pozdravy - *Skautské pozdravy* [online]. [vid. 5. 7. 2021], dostupné z: <http://bilovice-1.skauting.cz/texty/pozdrav.html>
6. Dopis Antonína Benjamina Svojsíka Libereckým skautům - SOA Liberec - nezařazeno.
7. Fotografie Skautská Studánka - vlastní archiv autora.
8. Fotografie Kámen Vítězů - vlastní archiv autora.
9. Fotografie Skautského dne v roce 1990 - SOA Liberec - nezařazeno.
10. Nášivky z akcí KOEMPOELAN - vpravo a Jamboree 1995.
11. Pamětní kniha na první setkání mezi nizozemskými a českými skauty v roce 1990. - SOA Liberec - nezařazeno.
12. Dobová fotografie a vlajka 3. dívčího oddílu. Nedatováno. - Archiv Severočeského muzea nezařazeno.
13. Družinová vlajka Mravenců Líc - Archiv Severočeského muzea - nezařazeno.
14. Družinová vlajka Mravenců Rub - Archiv Severočeského muzea - nezařazeno.
15. Fotografie z Tábora v roce 1969 Drhlény - Kronika 1. dívčího oddílu - archiv Severočeského Muzea v Liberci.
16. Nalodění vodních skautů - SOA Liberec - nezařazeno.
17. Jiřina Halmichová činovnícká průkazka - SOA Liberec - nezařazený archiv.

18. Fotografie Karla Švehly - Archiv Severočeského muzea - nezařazeno.
19. První členové střediska Mustang ještě pod záštitou TJ Dynama Liberec z roku 1972 - vlastní archiv autora.
20. Táborová hra stopa Xapatanu, 26. oddíl střediska Mustang - archiv vedoucího práce.
21. Dojemný dopis Michala Ulvra, nováčka 26. oddílu střediska Mustang po návratu z jeho prvního tábora - archiv vedoucího práce.
22. Jeden z dopisů vedoucího práce - podle razítka 1991 - archiv vedoucího práce.
23. Před svým stanem družina delfínů 26. oddílu střediska Mustang Vápno zadní louka - archiv vedoucího práce.
24. Táborový rozkaz 26. oddílu Mustangů v roce 1991 - vlastní archiv autora.
25. Tábořiště Mustangů Vápno - přední louka. Nedatováno - vlastní archiv autora.
26. Tábořiště Mustangů Vápno zadní louka 1991 - vlastní archiv autora.
27. Táborové platidlo - Mustangy 1991 - vlastní archiv autora.



SKAUT



Funkční štitky skautů:



Podrádce



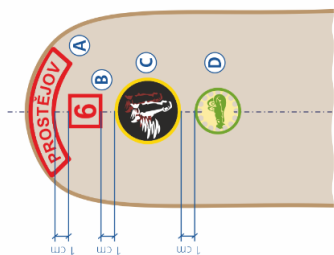
Rádce



Oddílový podrádce

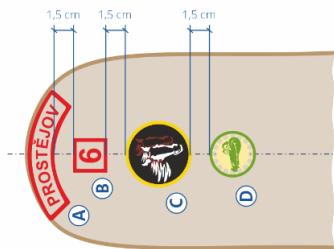


Oddílový rádce



Velikost dětské košile
122 - 140.

Detail provlečení šňůrky.



Velikost dětské košile
146 - 170.

- A** domovenka (povinné)
- B** číslo oddílu
- C** oddílový znak
- D** družinový znak
- E** znak WOSM (povinné)
- F** mezinárodní domovenka (povinné)
- G** nášivka Země a Vody I. stupeň skautské stezky

Funkční štitky činovníků:



Zástupce vedoucího oddílu



Vedoucí oddílu

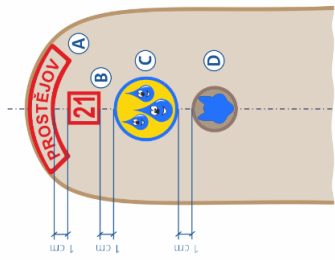
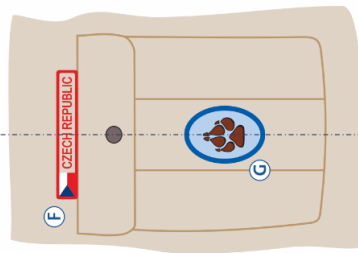
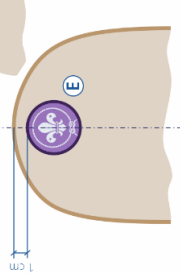
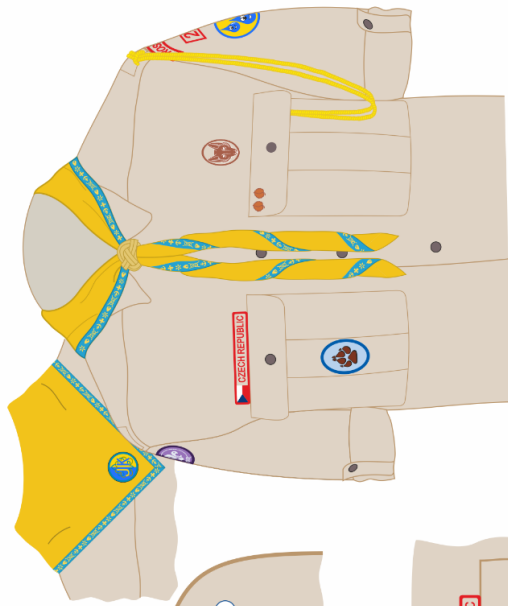


Zástupce vedoucího střediska



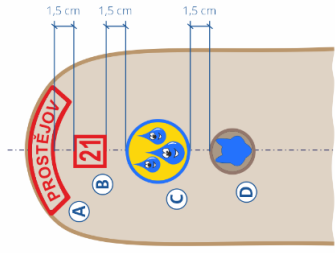
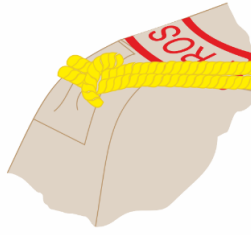
Vedoucí střediska

Skautský kroj - skaut



Velikost dětské košile
122 - 140.

Detail provléčení šňůrky.



Velikost dětské košile
146 - 170.

- A** domovenka (povinné)
- B** číslo oddílu
- C** oddílový znak
- D** šestka vlčat
- E** znak WOSM (povinné)
- F** mezinárodní domovenka (povinné)
- G** 1. stupeň zdatnosti vlčat

Funkční štitky vlčat:



Podšestník



Šestník



Mauglí

Funkční štitky činovníků:



Zástupce vedoucího oddílu
Jmenovaný zpravodaj střediska



Vedoucí smečky nebo oddílu
Volenský člen střediskové rady

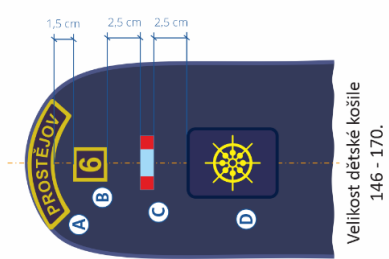


Zástupce vedoucího střediska

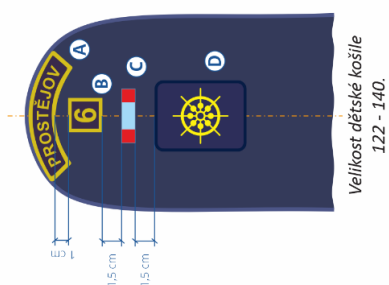


Vedoucí střediska

Skautský kroj vlčete



Velikost dětské košile
146 - 170.



Velikost dětské košile
122 - 140.

Detail provlečení šňůrky.



- A** domovenka (povinné)
- B** číslo oddílu
- C** barvy oddílu
- D** funkční označení VS
- E** znak WOSM (povinné)
- F** mezinárodní domovenka (povinné)
- G** nášivka Země a Vody 1. stupeň skautské stezky

Funkční štitky činovníků:



Palubní
Zpravodaj



Kapitán
Volný člen
přístavní rady



Přístavný



Kapitán přístavu

Funkční označení mladších členů VS:



Člunař

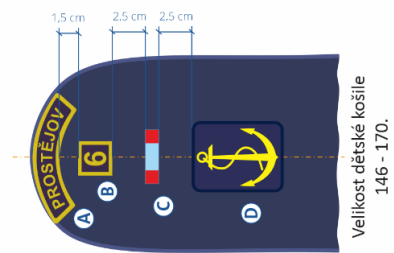


Kormidelník

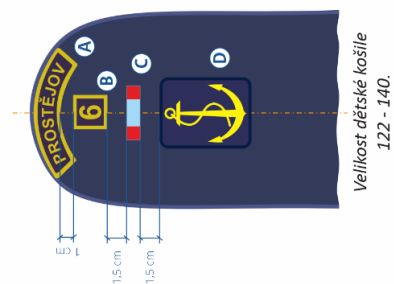


Lodivod

Skautský kroj - vodní skaut

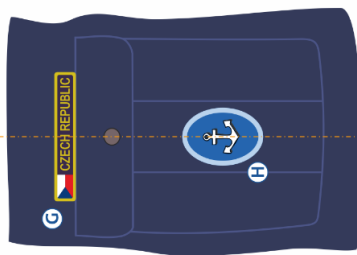
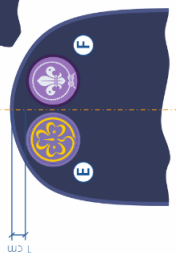


Velikost dětské košile
146 - 170.



Velikost dětské košile
122 - 140.

Detail provlečení šňůrky.



- A domovenka (povinné)
- B číslo oddílu
- C barvy oddílu
- D funkční označení VS
- E znak WAGGS (povinné)
- F znak WOSM (povinné)
- G mezinárodní domovenka (povinné)
- H 1. stupeň zdatnosti žabiček

Funkční šitky činovníků:



Čiunařka Kormidelnice Lodivodka



Palubní
Zpravodajka



Kapitánka
Volená členka
přístavní rady



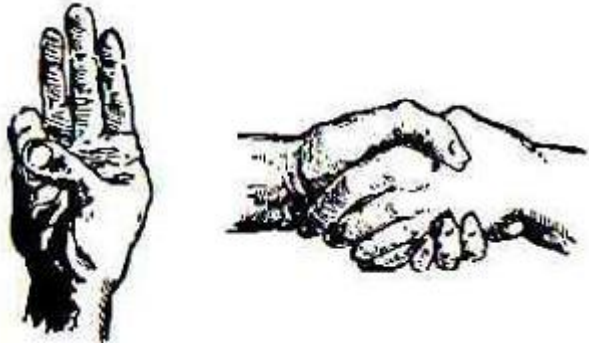
Přistavná



Kapitánka přístavu

Skautský kroj - žabička





5. *Skautský pozdrav a podání ruky.*

Bratřím pánům oddělu skautů

Liberci!

Převážně jste mne a vyjevami skauti svého života - rozví-
nutí prapore. Nemohu se pro sjednocené skauty ve věci skautského
domu ničeho a pro jiné věci, aby se mne omluvili.

Přiměti jste otěti, aby se také rovně projeví přislušnost
a velitelé náboru rodině skautské, vime však, že vyjde Vám jen o svůj
že projev, že také vaše práce skautské jako ta se práce v našem svazku
majdou vždy bezpečně svůj sever ve myslu skautského sdělení a
že při klavě chodí, že bude Vám povědy při provádění služeb
naši dráhy vlně a nároku. Nechtě se stane vaše cti, prapore váš
vesel slaje nad vašimi slovy, zdobte jej povědy vašimi
navícny mužných nále dte by dte činní, a jeho skaut vyvístejte
a dostanete, něle dte mne.

Buďte přepravou!

Váš

Jozef,
náčelník Svazu

Liberci 21. května 1922

6. Dopis A. B. Svojsika libereckým skautům.



7. Skautská studánka v Lidových sadech.



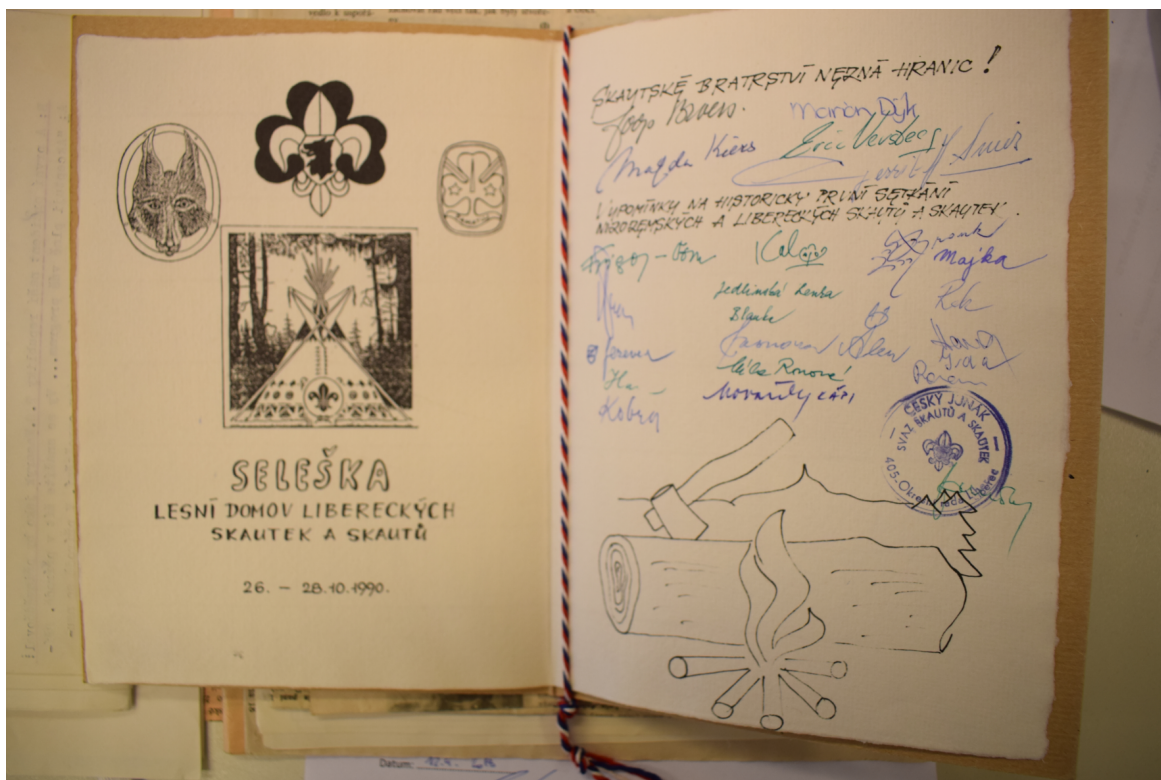
8. Kámen Vítězů - Lidové sady.



9. Skautský den v Liberci v roce 1990.



10. Nášivky z akcí KOEMPOELAN - vpravo a Jamboree 1995.



11. Pamětní kniha na první setkání mezi nizozemskými a českými skauty v roce 1990.



12. Dobová fotografie a vlajka 3. dívčího oddílu. Nedatováno.



13. Družinová vlajka Mravenců - líc.



14. Družinová vlajka Mravenců - rub.

TÁBOR 1969
DRHLENY

PÍŠALKY:
ALEXA NOVOTNÁ
DĀDA BÍČKOVÁ
JIRŇNA HŘEBĚŇOVÁ
JANA GAJEKOVÁ
STĀNĀ BRADOVÁ
ALEXA SLUKOVÁ



TAJEDLÍCI
MARU HLAVČOVÁ
JIRŇNA ALBRECHTOVÁ
MĀRU BARNÍKOVÁ
DĀDA STUČLÍKOVÁ
ZUZKA BROVÁKOVÁ

LUDLÁNKY
JIRŇNA HLAVČOVÁ
HELENA
KOBOSILOVÁ
BEĀGI TA ŠTĚPÁN-
KOVÁ
MARCELA
NOVÁKOVÁ
DĀNA POLÍVICOVÁ



15. Tábor Drhleny 1969 - dobové fotografie.



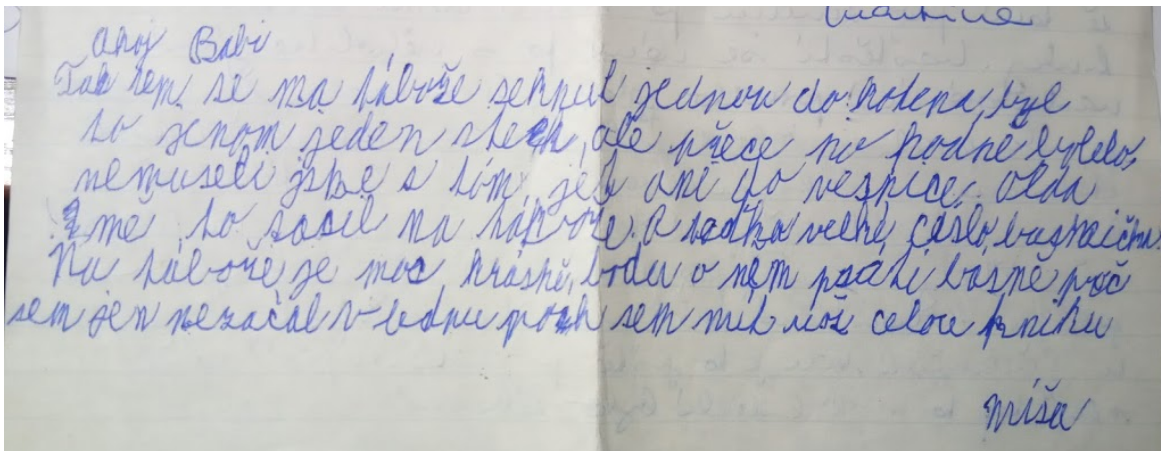
18. Karel Švehla - vůdce střediska Mustang.



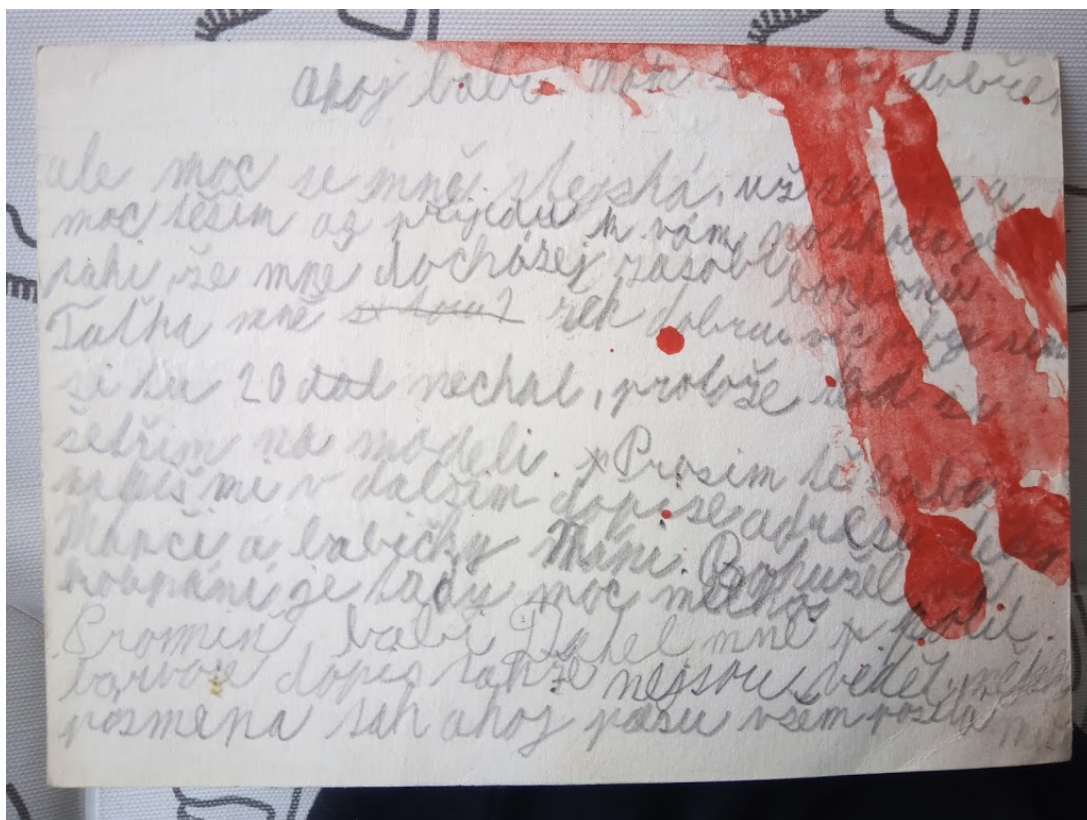
19. První členové střediska Mustang ještě pod záštitou TJ Dynama Liberec z roku 1972.



20. Táborová hra stopa Xapatanu, 26. oddíl střediska Mustang, buď 1992, nebo 1993 (archiv vedoucího práce).



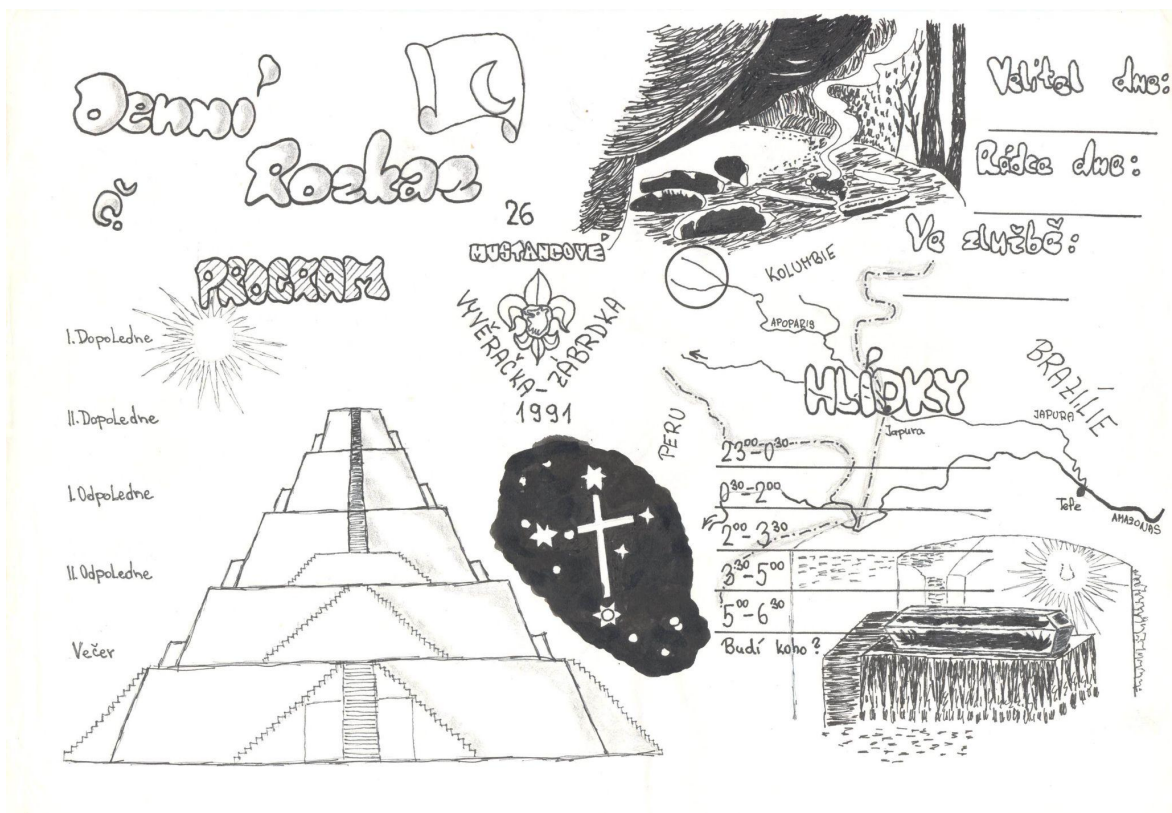
21. Dojemný dopis Michala Ulvra, nováčka 26. oddílu střediska Mustang po návratu z jeho prvního tábora dobře dokumentující zdravotní péči, zřejmě léto 1991 (archiv vedoucího práce).



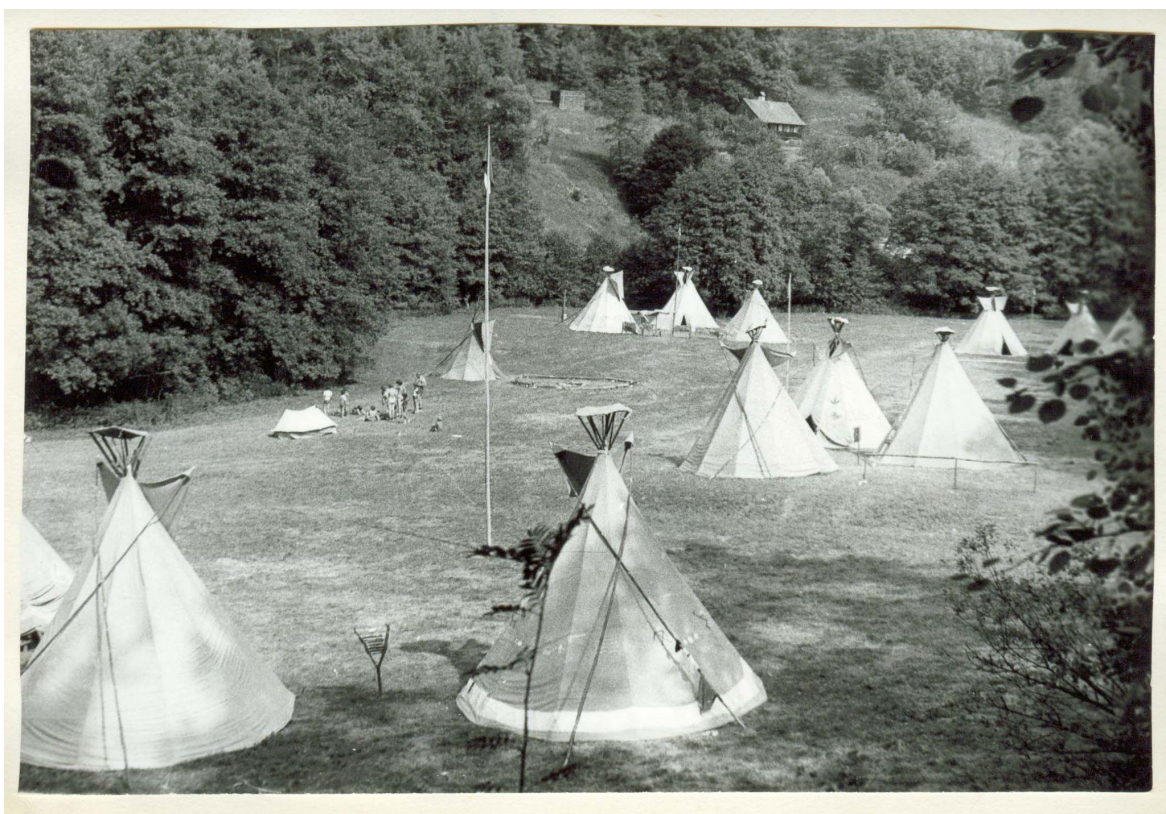
22. Jeden z dopisů vedoucího práce - podle razítka 1991 (archiv vedoucího práce).



23. Před svým stanem družina delfinů 26. oddílu střediska Mustang Vápno zadní louka, pravděpodobně rok 1991. Zleva Marty, Sova, Datel, Křeček, Kim, (Berry drží foťák), nedlouho předtím došlo k zatopení louky z nedalekého potoka (archiv vedoucího práce).



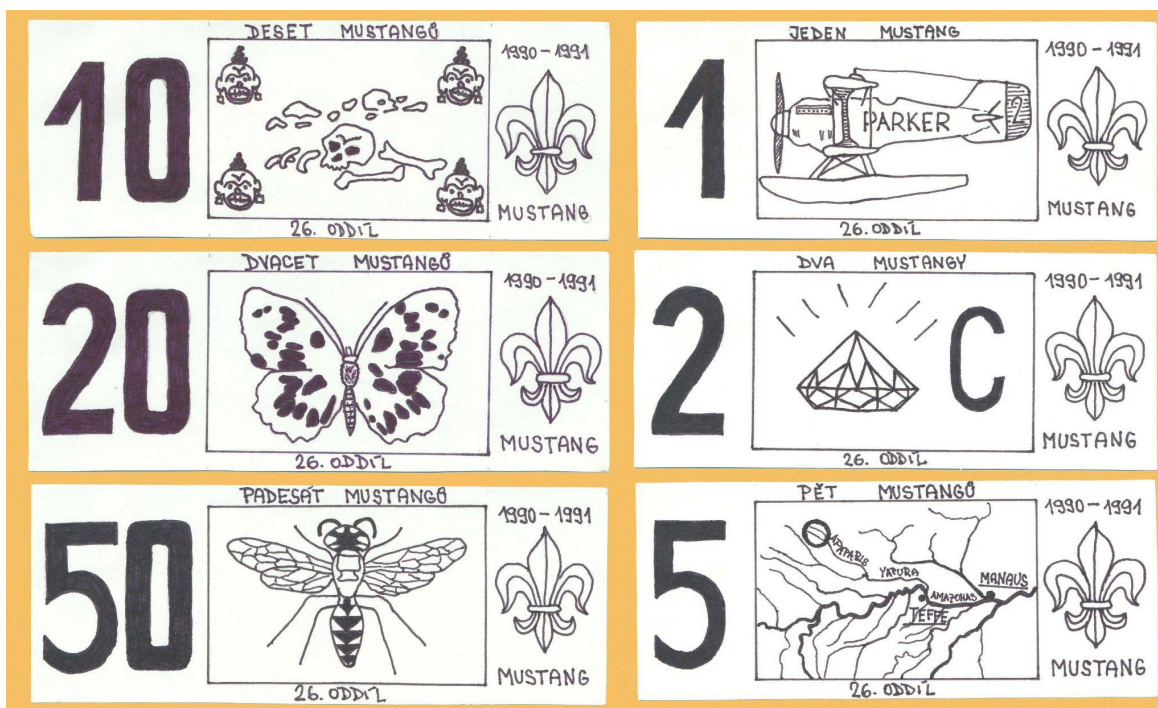
24. Táborový rozkaz 26. oddílu Mustangů v roce 1991.



25. Tábořiště Mustangů Vápno - přední louka. Nedatováno.



26. Tábořiště Mustangů Vápno - zadní louka, 1991.



27. Táborové platidlo - Mustangy, 1991.